

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' נשא • כה אייר - ב סיון

תשפ"ג • שנה כ"ג • גליון ל (תתשפ"ב)

תוכן ה'פ'לפול' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' במדבר העעל"ט בקיסריה

המקום למנות הבכורים כדי לפדותן אלא אחר ל' יום, ואמנם התוס' שם (ד"ה מת) עוררו ע"ז דהרי אף בידוע שכלו חדשיו לא מהני דהרי בחודש תלה רחמנא עי"ש, אך במל"מ (פ"ג מאיסורי מזבח, וביותר ברימ"א פ"ח מבכורות) ביאר בזה, די"ל דעיקר הטעם משום חשש נפל נגעו בו, ורק דגזה"כ דכיון דבעי ידיעה ברורה שאינו נפל החמיר הכתוב דשום ידיעה אחרת אינו מועיל זולת ל' יום, עי"ש], שמונת ימים בבהמה אינו נפל שנא' ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וגו'.

ופריך בגמ', הא לא שהה ספיקא הוי מימהל היכי מהליגין ליה (פי' איך מלין כל קטן ביום השמיני בשבת דילמא נפל הוא ולא חזי למול ועושה חבורה שלא לשם מצוה), אמר רב אדא בר אבהה מלין אותו ממנ"פ אם חי הוא שפיר קא מהיל (כלומר אם כלו לו חדשיו שפיר קא מהיל), ואם לאו מחתך בבשר הוא (פי' הוא כמחתך בשר שחוטא דלאו חבורה היא), ואלא הא דתניא ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת אמאי נימהליה ממנ"פ וכו', אמר מר בריה דרבינא אנא ור"ג בר זכריה תרגימנא מימהל ה"ג מהליגין ליה, לא נצרכא אלא למכשירי מילה ואליבא דרבי אליעזר (פי' הא דקתני אין מחללין הוא לגבי מכשירי מילה דלר"א דחו שבת, והני מילי דקים ליה בגויה שכלו לו

במדרש תנחומא עה"פ ויאמר ה' אל משה פקוד כל בכור זכר וגו' ילמדנו רבינו תינוק שנולד לששה [בעין יוסף הגיה דצ"ל לשמונה, ושכ"ה הגי' במד"ר (פד, ג) וילקוט, וכן הגי' בתנחומא ישן] חדשים, מהו לחלל עליו את השבת, כך שנו רבותינו תינוק שנולד לששה חדשים אין מחללין עליו את השבת וכו', ספק בן תשעה בן שמונה אין מחללין עליו את השבת וכו', ואיזהו בן שמונה כל שאין שעריו וצפרניו ושפתיו נגמרין, רשב"ג אומר כל שאינו חי שלושים יום אינו לחדשיו אלא נפל, ובמה סמכה דעתו של רשב"ג לדברי תורה שאין הבכורות נפדין אלא לשלושים יום, וצ"ב הן עצם השאלה במה נסתפק, וכן מפני מה נתעורר בכאן בשאלה זו.

ונל"ב בדרך דרוש, דהנה בגמ' שבת (דף קל"ה ע"ב) תניא רבי שמעון בן גמליאל אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל שנא' ופדויו מבן חודש תפדה [פרש"י מדתלי בהכי ש"מ עכשיו נתברר שהוא בן קיימא ולא קודם לכן, וכ"כ רש"י בבכורות (דף מ"ט ע"א ד"ה מת הבן) דטעם דאין פודין קודם ל' מפני חשש נפל, ולכאן מקור דבריו מדברי המדרש הנ"ל דמיייתי אהך דרשב"ג, במה סמכה דעתו של רשב"ג לדבר תורה שלא צוה

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

הטריפה בשבת חייב משום חבורה והשוחט את הטריפה חייב משום נטילת נשמה כדאי' בפסחים (דף ע"ג ע"א), וא"כ היאך מלין אותו בשבת. והרשב"א שם האריך ליישב כוונת רש"י דלא קשה, דהא דאמרינן כטריפה לאו למימרא כטריפה ממש, אלא לענין לטהרה מידי נבלה בלחוד וכדמפרשי אינהו טעמא וכו', עיי"ש ברשב"א.

ובהמשך דבריו הקשה הרשב"א על הרי"ף שפסק כהך ברייתא דספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו את השבת, דהרי בנמ' העמידו הברייתא לענין מכשירין ואליבא דר"א, וא"כ לא אתיא אליבא דהלכתא דקי"ל דאין מכשירין דוחין את השבת, עיי"ש, וכן הקשה הרמב"ן וכ"ה בר"ן.

ובשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' י"ז) כתב ליישב דברי הרי"ף, דהנה בפרמ"ג (יו"ד סי' ט"ז משב"ז סק"ג) כתב לדון לגבי הא דבהמה שלא שהתה ז' ימים הוי נפל ואין לשחטה, כתב שם וז"ל, והנך ז' ימים בעינן מעת לעת דוקא, ולא אם נולד סוף יום א' אם הגיע תחילת ליל מוצ"ש יהא יוצא מכלל נפל, דא"כ מאי פריך בשבת דף קל"ו מימהל היכי מהלינן (רצ"ל דאי נימא שדי בהמתנת ז' ימים שלא מעל"ע כדי לצאת מחשש נפל, מאי פריך היכא מהלינן בשבת, והא משעה שנולד בשבת הקודם עד שבת דהאידינא כבר עברו ז' ימים שלא מעל"ע ונפיק מכלל נפל), אלא ודאי כדאמרן, עכ"ל.

ובשול"י הדברים שם נכתב הג"ה מהג"מ רבי שמחה אבד"ק בבורקא, וז"ל, להיותי כעת בק"ק זאלקווא בעת הדפסת דף זה אמרתי לבל למנוע הטוב היות והרב המחבר המנוח ז"ל היה אלופי ומיודעי וכו', להרים מכשול להיות מצרף לכסף וכור לזהב מה שפלטתה הקולמוס של הרב המחבר דברי שגגה וצויתי לדפוס דב"ז בין שני חצאי עיגול, מה שהביא ראי' משבת דאמרינן מימהל היכא

חדשיו, אבל ספק אין מכשיריו דוחין שבת דילמא לאו בר מימהל הוא ומחלל שבת בעשותו פחמים וברזל).

ובהמשך הגמ' שם, אמר אב"י כתנאי (פרש"י אי נפל גמור חשוב כמת כדקאמר ר"א בר אבהה דאינו אלא כמחתך בשר, או דהוי חבורה), וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה [הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב], להביא בן שמונה שאין שחיטתו מטהרתו (פי' דמדכתיב לאכלה ממעטינן בהמה שנולד לח' חדשים שאין השחיטה מטהרתו מליחשב כנבילה כיון דחשוב כמת), רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר"ש אומרים שחיטתו מטהרתו, מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר חי הוא (פי' ר' יוסי ב"ר יהודה ור' אלעזר ב"ר שמעון דס"ל שחיטתו מטהרתו ס"ל שהוא כחי ולכן אינו כנבילה) ומר סבר מת הוא (פי' ת"ק ס"ל דמת הוא ולכן הוי נבילה), אמר רבא אי הכי אדמיפלגי לענין טומאה וטהרה ליפלגי לענין אכילה, אלא דכו"ע מת הוא, ור' יוסי ב"ר יהודה ור' אלעזר בר"ש סברי כטריפה (פי' דבן שמונה הרי הוא כטריפה), טריפה לאו אע"ג דמתה היא שחיטתה מטהרתה (והיינו כדדרשינן מן הבהמה להוציא את הטרפה), ה"נ לא שנא (פי' דבן שמונה אע"ג דמת הוא אם נשחט אינו מטמא טומאת נבילה), ורבנן לא דמי לטרפה, טרפה היתה לה שעת הכושר (פי' דטריפה הו"מ להשחט קודם שנטרפה, לכן גם עתה שחיטתה מטהרתו מנבילה) האי לא היתה לה שעת הכושר וכו', עיי"ש.

וברשב"א שם כתב וז"ל, הא דאמר אב"י כתנאי. פרש"י ז"ל דאדרב אדא בר אבהה קאי (פי' דקאמר דנפל חשוב כמת), וכי אמרינן דכו"ע מת הוא לומר דכולהו אית להו כרב אדא בר אבהה דמת הוא וכמחתך בשר בעלמא הוא, ויש מרבוותא ז"ל (עי' ברמב"ן ובריטב"א) שהקשה עליו דא"כ דכולהו סבירא להו דמחתך בשר בעלמא הוא, היכי ר' יוסי ב"ר יהודה ור' אלעזר בר"ש סברי דבן שמונה כטריפה ולכן שחיטתו מטהרתו, הרי מחתך מן

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ד נתן אריה ליב בן מוה"ד אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

דפריך הגמ' הא לא שהה ספיקא הוי ומימהל היכא מהלינן קאי על פחות מבן ח' יום, דהרי ביום השמיני יצא מכלל ספק נפל, ולכן שפיר דייק הפרמ"ג דגבי בהמה נמי בעינן מעל"ע, ודו"ק.

ומ"מ אליבא דאמת לא בעי בו' ימים דבהמה שהיו מעל"ע, ולענין קו' העולם הנ"ל מאי פריך מימהל היכא מהלינן נימא דעד ל"א יום הוי רוב שאינן נפלים, ולכן רק לענין פדיון בכור לא אזלינן בתר רובא אבל לגבי למול בשבת סמכינן על הרוב, יש לתרץ דאה"נ הו"מ לתרץ הכי, אלא דא"כ תיקשי לרב דס"ל בב"ב (דף צ"ב ע"א) אליבא דרשב"ג דהולכין בממון אחר הרוב, ולכן אליבא דרשב"ג קשה היכא מהלינן, דהרי לדידיה אין לחלק דאחר ז' עד ל' עדיין איכא מיעוט נפלים ולכך שאני בין ממונא לאיסורין, שהרי לרשב"ג אליבא דרב גם בממון אזלינן בתר הרוב, ובהכרח צ"ל דמה שאמרה תורה ופדויו מבן חודש תפדה היינו משום דעד ל' הוי ספק נפל ולא רוב חי ומיעוט נפלים, מהשתא כיון דהוי ספק נפל קשה מימהל היכא מהלינן, וע"ז מתרץ רב אדא בר אהבה תלמידו של רב דאליבא דרב מהלינן ממנ"פ וכו', וחידש לנו דאליבא דרב ההכרח לומר דמחתך בבשר בעלמא הוא.

ומעתה מיושב קו' הראשונים על הרי"ף היאך פסק דספק בן ז' ספק בן ח' מלין אותו, והא אין זה כמסקנת הגמ' דמוקי לה רק לענין מכשירין כר"א, די"ל דעד כאן לא איצטריך הש"ס לאוקמי ברייתא דספק בן ז' ספק בן ח' לענין מכשירין ואליבא דר"א, אלא משום דחידש לן רב אדא בר אהבה הך דממנ"פ מהלינן כיון דאי מת מחתך בבשר בעלמא הוא, וקשיא דא"כ ספק בן ז' או בן ח' אמאי לא מלין אותו נימהליה ממנ"פ וכו', וע"ז הוצרך לתרץ דהא דאין מחללין עליו שבת היינו במכשירין, וכ"ז איצטריך רק אליבא דרב דס"ל דהולכין בממון אחר הרוב, וא"כ אין לומר דאחר ז' עד ל' הוי רק מיעוט נפלים וזה הנפק"מ בין מילה לממונא, דהרי גם בממון אזלינן אחר הרוב ושפיר היה אפשר לפדותו מיד אחר ז' ימים, ועכצ"ל דעד

מהלינן, דהא אמרינן שם להדיא דבאדם שיעורו לצאת מכלל נפל הוא ל' יום, וח' ימים הוא שיעור בבהמה, ושם בדין במילה בשבת באדם קיימינן, עכ"ל, עי"ש שהאריך עוד לסתור עיקר דברי הפרמ"ג, [ואמנם בפ"ת (שם סק"ג) ציין שחזר בו הפרמ"ג, עיין תיבת גומא (פר' ראה) ובאו"ח (סי' תצ"ח משב"ז סק"ב)].

וכתב החת"ס דהגם שדברי הפמ"ג הם שגיאה בלי ספק ושגיאות מי יבין, מ"מ גברא דכוותיה מצוה לחפש אחריו כמה שגה ומה עלה על דעתו הגדולה. ובתו"ד כתב החת"ס לבאר דהנה מקשים העולם (ראה חי' חת"ס שבת דף קל"ה ע"ב, שהביא קו' זו בשם השאג"א), מאי פריך הש"ס הא לא שהה ספיקא הוא מימהל היכא מהלינן וכו', מנא ליה דילמא לא שהה הוי רובא דלאו נפל נינהו, ולכן שפיר מלין אותו דסמכינן על הרוב דאינו נפל, והא דקאמר רשב"ג דכל ששהה ל' יום אינו נפל ומשמע דאם לא שהה ספיקא הוי, היינו לענין פדיון הבן דהוי ממונא דאין הולכים בממון אחר הרוב, לכך אמר רחמנא לשהות עד ל' שאז ודאי נפיק מכלל נפל, אבל לגבי מילה בשבת סמכינן ארוב, ותו לק"מ מימהל היכא מהלינן.

וי"ל דמכח קו' זו ס"ל להפמ"ג דסתמא דהש"ס לא ס"ל לחלק בין בהמה לאדם בטבע הזמן דנפקי מכלל נפל, וכוונת רשב"ג דעד שלא שהה ז' ימים הוי ספק נפל, וכששהה ז' ימים יצא מכלל ספק נפל אלא דעדיין אינו ברור בוודאות שאינו נפל אלא דע"פ רוב אינו נפל, ובשהה ל' יום אז בוודאי אינו נפל, נמצא דאחר ז' ימים שע"פ רוב אינו נפל סמכינן לענין איסורא בין בבהמה בין באדם, אלא דכיון דעדיין יש מיעוט נפלים לא סמכינן לענין ממון עד שיהא בן ל', וא"כ דין אדם ובהמה שוין בזה, אלא דנקט רשב"ג כל ששהה ח' ימים בבהמה ול' יום באדם משום דסתמא דמילתא דאיסור והיתר שייך בבהמה וממונא שייך באדם, וגם קראי דמייתי איירי ז' ימים בבהמה ול' יום באדם, אבל אין חילוק בין בהמה לאדם, דכל ששהה ז' ימים הוה רובא לחיים ול' ימים הוי כולו לחיים. וא"כ הא

מעתה י"ל דבכך נסתפק המדרש לענין תינוק שנולד לשמונה לכמה הוא נימול, אי נימא כסברת רב אדא בר אהבה דנפל שרי למולו בשבת דגם אם אינו בן קיימא אין בכך חילול שבת כיון דאז הו"ל מחתך בבשר בעלמא, דכל שנדון כמת אין בו איסור חבורה, או דליתא לסברת רב אדא בר אהבה אלא גם באינו בן קיימא לא גרע מטריפה, וא"כ אסור לחלל שבת ולמולו למי שנולד לשמונה, ודו"ק.

*

והנה ברש"י עה"פ (ג, יב) ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים. ואני מהיכן זכיתי בהן מתוך בני ישראל, ע"י הבכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם, לפי שהיתה העבודה בבכורות וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו ע"ז נבחרו תחתיהם, עכ"ד רש"י, הרי דמחמת חטא העגל נדחו הבכורים והוצרכו הלויים לפדות את קדושת בכורי ישראל לעמוד לשרת לפני ה' תחתם. ולכאן י"ל ב מפני מה נדחו הבכורים בנין אותו מעשה, הרי אמרו בשבת (דף פ"ח ע"א) ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית וכו' א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, פרש"י שאם יזמינם לדין וכו' יש להם תשובה שקיבלוה באונס, וכתבו המפוי' דלפי"ז לא ייחשב אותו מעשה לחטא, דאע"ג דע"ז הוי מו' מצוות שנצטוו ב"נ מ"מ כיון דל"ה רק בשיתוף כמ"ש אלמלא וי"ו שבהעלוך וכו' (סנהדרין דף ס"ג ע"א), ולכמה שיטות ב"נ לא נצטוו על השיתוף (עיין ברמ"א או"ח סי' קנ"ו).

אלא דכבר עוררו המפוי' בהא דמודעא רבה לאורייתא כיון דקבלת התורה היתה בכפיה, הלא הבטיח הקב"ה ליתן להם שכר הרבה מאוד על פי פעלם בעבור קיום המצוות, ונמצא דהו"ל כמכירה וקיי"ל (ב"ב דף מ"ח ע"א) דתליוהו זוכין זביניה זביני דאגב אונסא גמר ומקני, ואם כן שפיר אהני נתינת התורה ע"י כפיה כיון דאגב אונסא גמר ומקני,

ל' הוי ספק נפל וקשה מימהל היכא מהלינן, וצריך לתרין דאה"נ מלין אותו ממנ"פ, והא דאין מחללין עליו שבת היינו לענין מכשירין.

אבל לדין דלא קיי"ל בוותיה דרב, אלא נקטינן דאין הולכין בממון אחר הרוב, ושפיר י"ל דעד שלא שהה ל' יום לא הוי בגדר ספק נפל משום דרובא לאו נפלים ומיעוטא נפלים הוי, ולכן לגבי פדיון אמרה תורה דרק מבן ל' ראוי לפדות משום דלענין ממון לא אזלינן בתר רוב, אבל לענין מילה בשבת סמכינן ארובא ככל איסורי תורה דאזלינן בתר רוב ושפיר מהלינן, וא"כ לא איצטריך כלל לחידושו של ר"א בר אהבה דמחתך בבשר בעלמא, וממילא תו לא נצטרך לאוקמי שמעתתא דספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין השבת לענין מכשירין וכו"א, דבלא"ה ניחא, דרק לענין מי שלא שהה ל' יום דהוי רוב לחיים סמכינן ארוב ומהלינן, אבל בספק בן ז' ובן ח' מספיקא אין לדחות את השבת, לכן שפיר הביאה הרי"ף להלכה, עכתו"ד החת"ם.

היוצלמ"ז דאי נקטינן דאין הולכין בממון אחר הרוב, שפיר י"ל דהא דעד ל' חיישינן שמא נפל הוא, היינו דאע"ג דהרוב אינם נפלים מ"מ איכא מיעוט נפלים, ומשו"ה ביום ח' מהלינן דאזלינן בתר רוב, ולפי"ז אין הכרח לומר כסברת רב אדא בר אהבה דממנ"פ מהלינן דאי מת מחתך בבשר בעלמא, וי"ל דנפל לא גרע מטריפה דחייב בה על החבורה ועל נטילת נשמה כקו' הרשב"א, ולפי"ז בתינוק שידוע לנו שלא כלו לו חדשיו שנולד לח' חדשים אין לומר דנימהליה מכח דמחתך בבשר בעלמא.

משא"כ אי נקטינן דהולכין בממון אחר הרוב, א"כ עכצ"ל דממה דאמרה תורה ופדויו מבן חודש שמעינן דמקמי הכי הוי בגדר ספק נפל, דאילו הוי רק מיעוט נפלים ורוב לחיים הוי סמכינן ע"ז גם לענין ממון לפדות קודם ל', וא"כ בהכרח צ"ל דהא דמהלינן ביום השמיני היינו כסברת ר"א בר אהבה דממנ"פ מלין דאי מת מחתך בבשר בעלמא, והיינו דנפל גרוע מטריפה, ולפי"ז גם בידוע לנו שנולד לח' חדשים י"ל דשרי למולו דהרי אי לאו בר קיימא הוא הו"ל מחתך בבשר בעלמא, ודו"ק.

*

ואפ"ל עוד עד"ז, דהנה בהא דפליגי רב ושמואל בב"ק (דף מ"ו ע"ב) דלרב הולכין בממון אחר הרוב ולשמואל אין הולכין בממון אחר הרוב, ביאר בשו"ת שם אריה (קונט' רוב וספק אות ב') דאזלי לשיטתייהו, דהנה י"ל הטעם דשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב, עפמש"כ התומים (קונט' תקפו כהן, סי' כ"ג) ליישב קו' המהר"י באסאן אמאי ספיקא דממונא לקולא הרי בכל ספק ממון איכא ספיקא דאיסור גזל לאידך, ותירץ דכך הוא ההלכה שנאמרה דהמוציא מחבירו עליו הראיה וכל שאין התובע יכול להוכיח שממון זה שלו הוא נשאר הממון ביד המוחזק והרי הוא שלו לגמרי, וכהא דדרשינן (קידושין דף ע"ג ע"א) לענין ממזר ודאי ולא ממזר ספק וכן גבי מעשר בהמה עשירי ודאי ולא עשירי ספק (ב"מ דף ז' ע"א), ה"נ בלא תגזול דרשינן לא תגזול ודאי ולא ספק, והיינו דהתורה אמרה דמספק אין להוציא ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה, עי"ש.

וי"ל דלכן אין הולכין בממון אחר הרוב משום דגם רוב הוי ספק כדברי השטמ"ק בשם הרא"ש (בב"מ דף ו' ע"ב) ולכן בקפץ אחד מן המנויין לתוכן לא אמרינן דליבטיל ברובא משום דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק, ורוב עדיין הוי ספק עי"ש, משו"ה בממון אין הולכין אחר הרוב דסו"ס הוי עדיין ספיקא, וספק ממון לא אסרה תורה כלל, ושוב הביא מתרוה"ד (סי' שמ"ט, והובא גם בקצוה"ח סי' ר"פ סק"ב) דלזה אין הולכין בממון אחר הרוב משום דהמוציא מחבירו עליו הראי' ורוב לא הוי ראייה, וביאור הדברים דכיון דרוב עדיין הוי ספק לכך לא הוי ראייה, משו"ה אין הולכין בממון אחר הרוב, ודו"ק.

עפי"ז א"ש דרב ושמואל קאי לשיטתייהו, דהנה כתב הפלתי (סי' ס"ג סק"א) דהא דפליגי רב ושמואל (יומא דף פ"ה ע"א, כתובות דף ט"ו ע"ב) אם הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב תלוי בהאי סברא, דרב ס"ל דרוב הוי ודאי וכדעת התוס' בב"מ שם, לכן גם בפיקו"נ אזלינן בתר רוב, ושמואל ס"ל

ואמאי קאמר בגמ' שבת שם דאיכא טענת מודעא על קבלת התורה בכפיה, (עיי' בזה בשו"ת פרח מטה אהרן סי' י"ז, ובס' בית מאיר עמ"ס שבת שם, ובחת"ס שבת שבת, ובתשובותיו אהע"ז ח"א סי' קי"ב).

ויתכן עפמש"כ בשו"ת קול אריה (אהע"ז ריש סי' צ"ג) שמבואר מכל האחרונים דהך סברא דאגב אונסא גמר ומקני לא הוי בגדר וודאי רק דהוי בגדר רוב ואומדנא דמוכת, והקשה שם דא"כ איך מהני לענין ממון הא אנן קיי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב להוציא וקרקע בחזקת בעליה קיימא (ב"מ דף ק"י ע"א), עיי"ש מה שהאריך בזה.

מעתי יש לפלפל דרב"ז אם היה שייך מודעא רבה לאורייתא תליא בפלוג' אי הולכין בממון אחר הרוב, דאי אזלינן בתר רוב גם בממון ושייך הך סברא דאגב זוזי גמר ומקני, א"כ כיון שבעת קבלת התורה הובטח להם שכר ממילא י"ל דהוי כדין תליוהו וזבין דזביניה זביני דאגב אונסא גמר ומקני, וממילא ליכא טענת מודעא על קבלת התורה, אבל אי אין הולכין בממון אחר הרוב, א"כ לא אמרינן דאגב אונסא גמר ומקני, ומעתי שפיר יש טענת מודעא לישראל, ודו"ק.

ובכן יבואר שפיר מאמר המדרש, דכיון דאמה"כ פקוד כל זכר מבן חודש וגו', והיינו שהלויים באו תחת בכורי ישראל כי הבכורים נפסלו בגין אותו מעשה, דלא אהני להו טענת מודעא דכיון דהובטח להם שכר הו"ל כדין תליוהו וזבין דזביניה זביני, ואע"ג דהא דאגב אונסא גמר ומקני הו"ל רק מדין רוב, מ"מ גם בממון אזלינן בתר רוב, ומעתי דהולכין בממון אחר הרוב א"כ הא דאמרה תורה ופדויו מבן חודש היינו משום דעד ל' יום הוי ספק נפל, [דהרי אילו הוי רק מיעוט נפלים הוי סמכינן על הרוב גם לענין פדיון], ולפי"ז דהא דמהלינן ביום השמיני היינו כסברת רב אדא בר אהבה דממנ"פ מלין וכו' דאם אינו בר קיימא מחתך בבשר בעלמא, ולפי"ז גם בנולד לח' חדשים י"ל דשרי למולו דאף אי מת מחתך בבשר בעלמא, לכן נתעורר לשאול תינוק שנולד לח' מהו לחלל עליו את השבת והיינו אי מחללין עליו את השבת לגבי מילה, ודו"ק.

דעולה וכדו' ס"ל דטריפה אינה חיה, ונמצא שפירשה תורה דרק כשאינו טריפה אכול, וממילא דבכל ספק טריפות אזלינן לחומרא, לכן שפיר ילפי מינה דאזלינן בתר רוב דלא יתכן דשרי מחמת ספק דהא בספק טריפה יש להחמיר, ודו"ק.

והנה לפי דבריו י"ל ע"ד פלפול דלהנך אמוראי דילפי דין רוב מרישא של עולה ופסח ופרה אדומה וכו', מוכח דרוב הוי בגדר ודאי ולא בתורת ספק, דהרי כאמור התורה מדברת על הוודאי, ולכן צריך לצאת יד"ח המצוה באופן של וודאי, ואפ"ה אמרה תורה דסמכינן על הרוב דהם כשירות, ועכצ"ל דכשרות בוודאי הרי דהרוב משוי ליה בגדר וודאי, ומזה על הכלל כולו יצא דכל היכא דאזלינן בתר רובא הרי הוא כוודאי, ואמנם אי נימא כמסקנא דגמ' חולין דילפינן רובא דליתא קמן מאחרי רבים להטות, וכדמייתי בגמ' שם (בדף י"ב ע"א), מעתה אין ראי' מזה, וי"ל דאף דילפינן מהתם דאזלינן בתר רוב, אך אין זה בתורת וודאי אלא בתורת ספק, וכדעת הרא"ש המובא בשיטמ"ק, ודו"ק.

והנה ראיתי בכתיבי גיסי אדמו"ר מזוועהיל וצ"ל בדרוש לפרשתן, דבתו"ד דן לומר דהא דמוקי רבא בגמ' דלכו"ע נפל מת הוא ולכן לא שייך בו חבורה ונטילת נשמה דמחתך בשר בעלמא, ור' יוסי ב"ר יהודה ור' אלעזר בר"ש דאמרי דשחיטתו מטהרתו סברי דדינו כטרפה, דכשם דטרפה אע"ג דמתה היא שחיטתה מטהרתה כדילפינן מן הבהמה להוציא את הטרפה, כמו"כ בנפל אע"ג דמת הוא שחיטתו מטהרתו, דב"ז שייך לומר רק אי נימא דטריפה אינו חיה, וא"כ יש מקום לדמות נפל לטרפה, אבל אי נימא דטריפה חיה מהיכי תיתי ללמוד נפל דהוי בגדר מת מטריפה דיכולה לחיות ימים רבים, עי"ש ודב"ז סברא ישרה.

ולפי"ז למה שנתבאר לעיל עפי"ד החת"ס דהא מילתא אם מלין בן ח' תליא אי נקטינן כסברת רב אדא בר אהבה דאם מת מחתך בבשר בעלמא, י"ל דד"ז תליא ג"כ בהך מילתא אי טריפה חיה, דהא דבטריפה ודאי חייבין על חבלתו ונטילת נשמתו, וא"כ היה ראוי לדמות נפל לטריפה ולחייבו על כך,

דרוב הוי ספק לכך בפיקו"נ לא אזלינן אחר הרוב עי"ש, מעתה מבואר דרב לשיטתו דרוב הוי ודאי א"כ כל היכי דאיכא רוב לא הוי בגדר ספק ממון לכך גם בממון הולכין אחר הרוב, אבל שמואל לטעמיה דרוב עדיין הוי ספק לכך בממון אין הולכין אחר הרוב דספק ממון התירה התורה דהמוציא מחבירו עליו הראיה ובלא"ה הוי היתר גמור, עכ"ד, ודו"ק, (וכ"כ בשו"ת בי"צ יו"ד סי' ס"א, סקי"ג, ובשו"ת בית היוצר חאו"ח סי' י"ז, ועי' ברוך טעם (דף צ"ט ע"א מדפי הספר בתשו' שבסוה"ס) שכ"כ בטעמא דאין הולכים בממון אחר הרוב).

והנה נודע מה שהקשו קמאי על הרמב"ם וסייעתו דס"ל דספד"א מה"ת לקולא, דא"כ מאי קבעי בגמ' חולין (דף י"א ע"א) למיפשט דאזלינן בתר רובא מרישא דעולה וניחוש דילמא ניקב קרום של מוח אלא לאו ש"מ משום דאזלינן בתר רוב, וכיוצ"ב יליף משבירת עצם בפסח או מאליה או מעגלה ערופה או מפרה אדומה או משעיר המשתלח, דלא חיישינן בכולהו שמא נטרפו וא"א לבודקו, עי"ש בסוגי', וקשה דמה ראי' מזה הא אפילו לא אזלינן בתר רובא הני שרי מכח ספק דכל ספק רחמנא שריא.

ובלב אריה (בחולין שם) תירץ בזה לפימ"ש המפו' (חוו"ד יו"ד ריש סי' ק"י) דהטעם דספיקא דאורייתא להקל, משום דבכל מקום דיברה התורה רק על הוודאי, וע"כ היכי דכתב רחמנא את זה לא תאכלו כגון חזיר וחלב היינו דלא יאכלו וודאי איסור, אבל ספק אינו בכלל, מעתה במקום שההיתר מפורש בתורה אמרינן כמו"כ דהתורה מדברת על הוודאי, וממילא דהיכי דאיכא ספיקא אינו בכלל ההיתר, ולכן למ"ד דטריפה אינה חיה ויליף לה מקרא דזאת החיה אשר תאכלו חיה אכול שאינה חיה לא תיכול כדאי' בחולין (דף מ"ב ע"א), נמצא דההיתר באינו טריפה לאכלה הוא דמפורש בקרא דהרי אמרה תורה וזאת החיה אשר תאכל, א"כ במקום ספיקא לכו"ע אזלינן לחומרא דבעינן חיה וודאי.

מעתה י"ל דהנך אמוראי דילפי דין רוב מרישא

דאע"ג דהא דאגב אונסא גמר ומקני הו"ל רק מדין רוב, מ"מ אזלינן בתרה, דגם בממון אזלינן בתר רוב, והיינו דהיכי דאיכא רוב תו לא אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה דרוב הו"ל בגדר וודאי, ואתינן לה מהא דילפינן דין רוב מקרבנות והתם בעינן שיהא בתורת וודאי דהרי מפורש בקרא זאת החיה אשר תאכלו, מעתה שמעינן מזה דטרפה אינו חיה, ולפי"ז שפיר י"ל דנפל חשוב כמת והא דשחיטתו מטהרתו דהוי דומיא דטרפה, וי"ל דמשו"ה מהלינן ביום השמיני אע"ג דהוי ספק נפל דממנ"פ מלין דאם אינו בן קיימא מחתך בבשר בעלמא, ולפי"ז גם בנולד לח' חדשים י"ל דשרי למולו דאף אי מת מחתך בבשר בעלמא, לכן נתעורר לשאול תינוק שנוולד לח' אי מחללין עליו את השבת לגבי מילה, ודו"ק.

ולא נימא דהוא רק כמחתך בבשר בעלמא, אלא דאי נימא דטרפה חיה י"ל דנפל גרע מטריפה, דמה לטריפה שראוי לחיות משא"כ נפל שאין ראוי לחיות הרי הוא נידון כמחתך בבשר בעלמא, אבל אי נימא דטרפה אינה חיה א"כ שפיר ראוי לדמות נפל לטריפה ולומר שאינו כמחתך בבשר בעלמא, אלא חייב עליו כמו שחייב על טריפה, בחבלה ונטילת נשמה, ודו"ק.

ובכן יבואר שפיר מאמר המדרש, דכיון דאמה"כ פקוד כל זכר מבן חודש וגו', והיינו דבגין מה שחטאו במדבר נפסלו הבכורים והלויים נכנסו לשרת תחת הבכורים, וקשה הרי היה להם טענת מודעא ואונס על קבלת התורה, וצ"ל דכיון דהובטח להם שכר אמרינן דאגב אונסא גמר ומקני כדון תליוהו וזבין דזכיניה זכיני, ושמעינן מזה

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' במדבר העעל"ט

שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד וכו', ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרא שכל הרוצה לצאת יצא, ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, ולייעול בהך, לא מסתייעא מילתא וכו'. וכתב מהרש"א בחידושי אגדות שם שהחוטא אחר שחטא אי אפשר לו לשוב וליטהר עד אשר ירחיק עצמו הרחקה גדולה מצד אשר חטא, כמו"ש הרמב"ם בח' פרקים, לכן צריך פתח אחר, דבצד הפתוח שבו חטא ויצא לא מצי מעייל כשחפץ לחזור בתשובה עי"ש, מבואר מזה שהחוטא צריך להתרחק ביותר מהמקום שבו נכשל בדבר עבירה, מעתה היאך מצינו ידינו ורגלינו לבא לתשובה שלימה באופן שנוכל לתקן כראוי מה שחטאנו וכו'.

בתוה"ק (במדבר ג, מ) ויאמר ה' אל משה פקוד כל בכור זכר לבני ישראל מבן חודש ומעלה ושא את מספר שמותם, ובבעה"ט דבמסורה, ג"פ ושא, הכא, ואידך (דברים ג, כז) ושא עיניך ימה וצפונה, ואידך (תהלים כה, יא) ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי.

ואפשק לבאר ע"ד הרמז, דהנה נודע מספה"ק שכאשר חוטא האדם רח"ל ופוגם ח"ו, גורם שיתפזרו נצוצי קדושה ויפלו אל הטומאה והקליפות, ואח"כ כאשר מפשפש במעשיו ושב בתשובה שלימה, עליו לאסוף כל אותן נצוצי הקדושה להעלותם לקדושה, ועל כן פעמים צריך הוא לגלות ממקום למקום כדי שיגיע לאותו מקום בו נאחזו ניה"ק לתקנם ולהעלותם, וזה שאמרו חז"ל (יומא דף פ"ו ע"ב) היכי דמי בעל תשובה א"ר יהודה כגון שבאת לפניו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ופירש הימנה, מחוי רב יהודה באותה אשה ובאותו פרק באותו מקום, דכאשר שב באותו מקום בקל הוא לתקן ניה"ק.

אולם מצאנו עצה טובה בדברי האור החיים הק' עה"פ ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והייתם לי סגולה מכל העמים (שמות יט, ד"ה ועוד ירמוז), וזל"ק, עוד ירמוז סתר עליון, לפי מה שקדם לנו כי ענפי הקדושה נתפזרו בעולם, ואין מציאות להם להתברר זולת באמצעות ישראל, וביותר באמצעות עסק התורה, שהיא כאבן השואבת ניצוציה במקום שהם,

ונקדים מדברי הגמ' (מנחות דף כ"ט ע"ב) עה"פ (ישעיה כו, ד) כי ביה"ה צור עולמים, אלו שני עולמות

יצאו ממקומם, כי באמצעות התורה יוכלו לשאוב ולהביא ניה"ק מכל המקומות לתקנם ולהעלותם, לכך נרמז דב"ז באות ה' כי נפתח פתח מיוחד לבעלי תשובה, כי דייקא על ידי התורה שנרמזו באות ה' מועיל התשובה בשלימות בכל מקום, והבן.

עפי"ז יבואר תורת המסורה, דאמר הכתוב ראה עניי ועמלי ושאל לכל המאותי, וכיון שחטא האדם וכעת מתעורר לתשובה חפץ הוא להחזיר ולתקן כל אותם ניצוצי הקדושה שנתפזרו בגינו, ברם קשה עליו לטרוח לחזור ולאסוף כל הניצוה"ק שנתפזרו בד' קצוות ארץ, על כן אמר ושאל את מספר שמותם רמז לתורה הק', אשר כל התורה שמותיו של הקב"ה (זוה"ק ח"ב, דף פ"ז ע"א), דעל ידי שיעסוק האדם בתורה הק', על ידי כן יתקבצו מאליהם כל הניצוצות הק' ויזכה לתקנם ולהעלותם, ושאל עיניך ימה וצפונה וגו' כי לא תעבור וגו', היינו שלא יצטרך הוא לילך ממקום למקום, אלא מאליהם יתקבצו כולם אליו, והבן.

ואותם ניצוצי הקדושה גם להם יקרא סגולה, והוא אומרו והייתם קרינן ביה והייתם, פירוש בה"א מלאפוס, כי הם יהיו היות סגולה, מכל העמים אשר נפוצו שם, באמצעות התורה וכו'. ואמרו כי לי כל הארץ, כאן רמז שיש לו סגולה מפוזרת בכל הארץ, וזה טעם פיזור ישראל בארבע רוחות העולם, לחזור אחר הסגולה שהיא אבידתם, והנה זולת עוונם של ישראל היו יכולים השגת הדבר בלא פיזור בעולם, אלא בכח עוצם תורתם היו מולכים בכל העולם, ושואבים כל בחינות הקדושות מכל מקום שהם, ובאמצעות החטא תש כוחם וצריכין לרדת שמה לברר הטוב ההוא, עכל"ק.

מעתי י"ל עפי"ד הבני יששכר במאמרי סיון דפסוק זה מרמז על מעלת התשובה שהוא רק אצל בני ישראל, וז"ש ועתה וגו' ע"ד שאחז"ל אין ועתה אלא לשון תשובה עי"ש דבריו הנפלאים, וי"ל דהשי"ת הבטיח לבני ישראל עם קרובו דכאשר יקבלו עליהם עול תורה יועיל התשובה גם כאשר לא

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דעתיקא קדישא פר' במדבר העעל"ט

הקב"ה עליהם את ההר כגיגית וכו', אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, דהך מודעא אינו אלא אמתלא ומליצה טובה, דמצד הדין שפיר אהני קבלתם, דהרי קי"ל כהך דאי' בב"ב (דף מ"ח ע"א) א"ר הונא תליוהו זובין זביניה זביני, מ"ט כל דמזבין אינש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפ"ה זביניה זביני, ומייתי ראיה לרב הונא מדתניא יקריב אותו מלמד שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ומעתה הרי במתן תורה הוכטח לבני ישראל שכרם בעוה"ז ובעוה"ב, וא"כ הו"ל כתליוהו זובין דמהני אפי' בכפיה. אלא דבתוס' שם (ד"ה אילימא) הקשו ע"ז, וא"ת אי מהכא גמר אפילו תליוהו ויהיב נמי מתנה הוי וכו', ובסוף דבריהם הביאו מה דתירץ הר"י דכל דבר שהוא מחויב לעשות הוי כמו מכה, לכך כיון דמחויב להביא קרבנו הו"ל כתליוהו זובין, משא"כ בכפיה שלא כדין הוה כמו תליוהו ויהיב דלא הויא מתנה, עי"ש.

בתוה"ק וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו', ומדרש (פ"א ס"ה) זהו שאמר הכתוב (תהלים קמז, יט-כ) לא עשה כן לכל גוי וגו'.

בילקוט (ריש פרשתו) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר הבו לה' משפחות עמים כשם שבני מביאיך, ויתילדו על משפחותם וכו', וכבר נשתברו הרבה קולמסין לבאר טענת אומות העולם מה ראו בני ישראל להתקרב יותר מכל האומות, וביותר צריך לבאר תשובת הקב"ה אליהם הביאו לי ספר יוחסין שלכם וכו', והלא אמרו חז"ל (אבות ב, יב) התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך.

ואפ"ל בזה, עפי"מ שהבאנו מכבר דברי המלבי"ם בארץ חמדה (פר' יתרו) דבתו"ד כתב בהא דאחז"ל בשבת (דף פ"ח ע"א) עה"פ ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה

בדרך שמביאין בני רצ"ל דרך בבני ישראל חל עליהם קבלת התורה מתוך כפיה ואונם, יען שהם מתייחסים אחר אבות העולם אשר כבר קיבלו על עצמם ועל זרעם לשמור כל התורה, ובכן כבר חל החיוב על זרעם אחריהם לשמור ולעשות כל התורה, לכך כדין היה שייד לכופם דהו"ל כפיה על דבר שכבר מחויבין, לא כן אצלכם שאין אתם מתייחסים אחר האבות הק', וממילא לא היה מועיל בכם כפיה, ודו"ק.

ע"ד זה יתבאר דברי המדרש שהסמך לכאן מאה"כ מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי וגו'. דהנה במדרש (ב"ר סג, ג) יעקב נקרא שמו ישראל דכתיב (שם לב, כט) לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, יצחק נקרא שמו ישראל דכתיב (שמות א, א) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, אברהם נקרא ישראל וכו'.

עפי"ז יל"פ דאמר הכתוב מגיד מלשון דברים קשים כגידין, רצ"ל שהתורה ניתנה לבנ"י בכפיה דכפה עליהם ההר כנגיגית, וע"ז יתמהו דא"כ מפני מה לא כפה גם על אוה"ע להכריחם לקבל התורה, עז"א דרק בישראל חל עליהם הקבלה גם בכפיה והטעם כי חוקיו ומשפטיו לישראל"ל שהמה חוטרים מגזע קודש מאברהם יצחק ויעקב, שכבר קיבלו על עצמם התורה, וממילא דכבר חל החיוב גם זרעם על כן שפיר הועיל להם הכפיה, מה שלא עשה כן לכל גוי, והבן.

מעתי לפי"מ דקי"ל (יו"ד סי' רי"ד) דמה שקיבלו האבות עליהם ועל זרעם הוי כמו נדר עיי"ש, א"כ כיון שאברהם אבינו קיים כל התורה עד שלא ניתנה, וכתיב למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ממילא כבר היה חובה על זרעו לקיים המצוות מכח קבלת האבות, ולכן אע"ג שהיה קבלת התורה באונם מ"מ הרי על דבר שמחויבים הו"ל כתליוהו וזבין דמהני וממילא דלא שייד טענת אונם, עיי"ש ודפח"ח.

עוד נקדים מש"כ המפוי' (עיי"ן יש"מ ריש פרשתן, בשם ס' שמע שלמה ותוצאות חיים) דטענת אומות העולם מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות וכו' היה בהא שהקב"ה כפה ההר כנגיגית על ישראל לקבל התורה (שבת דף פ"ח ע"א), וע"ז נתרעמו למה זכו ישראל להתקרב בכך שכפה עליהם הקב"ה לקבל התורה יותר מכל האומות שלא עשה הקב"ה עמהם כן, וזה ע"ד שאחז"ל (ע"ז דף ב' ע"ב) דלעת"ל יאמרו אוה"ע לפני הקב"ה כלום כפית עלינו הר כנגיגית ולא קיבלנוהו כמו שעשית לישראל, וזה אשר טענו ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, היינו דרק את בנ"י הכריחם הקב"ה ומפני מה לא עשה כן לכל עם ולשון.

מעתי יבואר היטב דברי המד' דכאשר התרעמו אוה"ע על מה שרק בישראל הכריחם הקב"ה לקבל התורה, השיבם הקב"ה הביאו לפני ספר יוחסין

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעידן רעוא דרעוין פר' במדבר העעל"ט

סמיכות הפרשיות.

הרמב"ן הביא בשם רש"י (וברש"י שלפנינו לא נמצא כן) לפרש לשון הכתוב שאו את ראש כל עדת בני ישראל, כמו שאומרים לקוסטינר ארים רישיה דדין [כמו שאומרים להורג נפשות במצות המלך, טול את ראשו של פלוני]. ויעו"ש שהקשה על זה, והביא עוד שבמדרש דרשו הכתוב לשבח, אין 'שאו' אלא לשון גדולה, כמו שנאמר (בראשית מ, ג) ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך. ועוד במדרש (במדב"ר א, יא) דרשו הכתוב שאו את ראש שהוא משתמע לשתי

בתוה"ק בפרשתן (במדבר א, א-ב) וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר, שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגולגלותם. ודייקו מפורשי התורה מה שאמר כאן 'לאמר', דלכאו' ציווי זה הוא למשה באותו העת לשאת ולמנות כל עדת בני ישראל, ואין כאן ציווי לישראל.

בסו"פ בחקותי (ויקרא כו, לד) אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, ויל"ב

ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונבזה בעיניו, כדרך שעשה השי"ת ב"ה שמאס בהרים הגבוהים, ובחר בהר סיני הנמוך מכולם, וזהו במדבר סיני, רק לזה צריך האדם שלא יתעצב מחמת גודל הכנעה ויפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך, לכן הזהירה התורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, וזהו באוהל מועד פירוש שיכנים עצמו לאהלו של מועד הוא לשון שמחה, כי מועד הוא לשון יו"ט.

באחד לחודש השני, פירוש ואם יאמר האדם, ואיך אוכל לשמוח כיון שהרביתי לפשוע, לזה אמרה תורה אעפ"כ יראה לעשות תשובה בשמחה, ויתחזק עצמו לאמר, הרי אני כאילו נולדתי היום הזה, ולא אשוב עוד לכיסלה, וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה, וזהו באחד לחודש השני, כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים, האחד ביום שנולד, והשני ביום שעושה התשובה ונתכפר לו, בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים גם כן על הדרך זה, כי השי"ת ב"ה הוציאנו ממצרים הם הקליפות גדולות מ"ט שערי טומאה, ותמיד כשאדם עושה תשובה על חטאיו, הוא יוצא מהקליפה אל הקדושה ונקרא גם כן יציאת מצרים וכו', עכד"ק, עי"ש.

כלל דבריו הק' אשר המה יסוד גדול בעבודת השי"ת, דאף שעל האדם לאחוז בעצמו במדת ההכנעה והשפלות, להיות נבזה בעיניו נמאס בהכירו את פחיתות ערכו ואת אשר עשה בכל ימי חיי הבלו בעוה"ז, מכל מקום אל יפול רוחו ביותר לגודל שברון לבו לבא לידי עצבות ח"ו, כי צריך לדעת שהשי"ת אוהב עמו ישראל לעד, ואינו חפץ שידחה ממנו נידח ח"ו, לכן גם אם ח"ו נפל עד דיוטא התחתונה עומקא דתהומא רבא, מכל מקום בקבלה אמיתית כי מאי דהוה הוה מכאן ולהלן חושבנא, נעשה כבריה חדשה וכקטן שנולד. ובכך יוכל לשוב להשי"ת בשמחה לצאת מן המיצר מתוך התחזקות.

ויתורץ בזה קו' הזוה"ק (פר' בראשית, דף נ"ז ע"א) דהיאך יכול האיש החוטא לשוב בתשובה, הלא בשביל תשובה צריך האדם להיות שרוי בשמחה, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות וכו', אלא מתוך שמחה של מצוה (שבת דף ל' ע"ב), ותשובה מועילה

פנים, הן לשון גנאי והן לשון שבת, וז"ל המדרש שם, מאי דכתיב בראש הספר שאו את ראש, 'רוממו את ראש' 'גדלו את ראש' לא נאמר, אלא 'שאו את ראש', כאדם שאומר לקוסטינר סב רישיה דפלן. כאן נתן רמז למשה, 'שאו את ראש', שאם יזכו, יעלו לגדולה, כמה דכתיב ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך, ואם לא יזכו, ימותו כולם, כמה דכתיב (בראשית מ, יט) ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עין, ע"כ. וראוי לבאר הדבר דנקט הכתוב לשון המשתמע בב' אנפין.

בבעה"ט הביא המסורה ג"פ ושא, חדא בפרשתן (במדבר ג, מ) ושא את מספר שמותם, ואידך (דברים ג, כז) ושא עיניך ימה וצפונה, ואידך (תהלים כה, יא) ראה עיני ועמלי ושא לכל חטאותי, וצ"ב הרמז בזה המסורה, ושייכות הני קראי להדדי.

במדרש (ראה במדב"ר א, ה) זהו שאמר הכתוב (תהלים קמו, יט-כ) מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי וגו', וצ"ב השייכות.

עוד במדרש (תנחומא, במדבר א) הה"ד (תהלים לו, ז) צדקתך כהררי א"ל משפטיך תהום רבה, וצ"ב הקשר והשייכות להכא.

בילקוט (ריש פרשתן) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר הבו לה' משפחות עמים כשם שבני מביאין, ויתילדו על משפחותם וכו', וכבר נשתברו הרבה קולמסין לבאר טענת אומות העולם מה ראו בני ישראל להתקרב יותר מכל האומות, הלא בטרם נתינת התורה הופיע השי"ת מהר פארן וזרח משעיר למו וחזר על כל אומה ולשון אם ירצו לקבל התורה ולא קיבלוה עד שבא אצל ישראל וקיבלוהו, כאמרם ז"ל (עבודה זרה דף ב' ע"ב) וא"כ מה מקום היה להם עוד לעורר על נתינת התורה לישראל. כן יש לבאר ענין התשובה שאמר להם הקב"ה הביאו לי ספר יוחסין שלכם וכו'.

- כי לא ידח ממנו נידח -

ואפ"ל עפי"ד רביה"ק בנועם אלימלך (ד"ה או יאמר וידבר ה' אל משה) וז"ל נראה דהתורה מלמדת לאדם שיתנהג עצמו, כי להיות שהתורה ניתנה בסיני, למען

יום תמיד מעשה בראשית, כאמז"ל (בב"ר יד, ט) דעל כל נשימה ונשימה תהלל י"ה כי בכל רגע ורגע האדם מקבל חיותו מאתו ית"ש, לכך בדין שיהיו מתנהגים עמם על דרך זה דכאשר שב האדם ומתנחם על חטאיו ומקבל ע"ע עומ"ש שלימה ייחשב אז כבריה חדשה וממילא לא יפקד ולא יזכר לה עוונות ראשונים. שכאמור זהו כח התשובה, לכך רק המאמינים שאין כל דבר נעשה בעולם בלא השגחה פרטית מאת היוצר כל, ויודעים כי הקב"ה לבדו הוא הוא מחיה החיים אשר שפעו נשפע בכל רגע להחיות נפש כל חי, וממילא שעצם מציאות חיות האדם הוא התחדשות תמידית בכח האלקי, לכך ע"י התשובה נחשב שפיר כקמץ שנולד דמי, ועל כן מועיל להם תשובה.

ובאמת כי יסוד הדברים הללו מפורשים בספה"ק קדושת לוי, (איכה ד"ה או יבואר השיבנו), וזל"ק: או יבואר, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם. ויש דקדוק מאי 'כקדם'. ויבואר ע"פ המדרש 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה' (דברים י, יב), ואיתא במד' (ב"ר כא, ו) אין ועתה אלא תשובה, ופירושו כך הוא, משום דכל אדם ואדם מישראל מחויב להאמין באמונה שלימה שבכל רגע ורגע מקבל חיות מהבורא ב"ה, כמו שדרשו (ב"ר יד, ט) כל הנשמה תהלל (תהלים קג, ו) כל נשימה ונשימה תהלל ית"ש, שבכל רגע החיות רוצה לצאת מן האדם והקב"ה שולח לו בכל רגע חיות חדש, נמצא לפי"ז מהני תשובה לכל אדם, כי בעת שעושה תשובה מאמין שהוא כעת בריה חדשה (עי' רמב"ם פ"ב מתשובה ה"ד), ובזה השי"ת ברוב רחמיו אינו מזכיר לו עוונות הראשונים, אבל אם ח"ו אינו מאמין בזה ח"ו, לא מהני התשובה. וזה פירוש המדרש אין ועתה אלא תשובה, כיון שהוא מאמין שהוא עתה בריה חדשה מהני לו תשובה. וזהו פירוש הפסוק השיבנו ה' אליך ונשובה, ואיך נשובה, חדש ימינו כקדם. ובו יבואר הגמרא (סנהדרין צה, א) אימתי אתי מור אמר ליה היום כו' היום אם בקולו תשמעו, כשתהיו על בחינה הזאת שבכל יום נעשה בריה חדשה, עכד"ק.

- ע"י שילוב הבנעה והתרוממות והתחזקות

יועיל התשובה -

ויתכן לבאר עפי"ז מה דדרשו חז"ל (ברכות דף ל"ד

רק כאשר היא באה לפני הקב"ה לברו, וכתוב (דברי הימים א טז, כו) עוז וחדוה במקומו, ואין מקום לעצבות כלל וכלל לפני המקום ב"ה, ומעתה האדם בעת אשר הוא שם לבו ונפשו להתבונן בחטאיו בהכרח שיהא נעשה מלא תוגה ועצב כאשר הוא מכיר גודל החטא והפגם, וא"כ היאך יוכל להתקרב אליו ית"ש, וחלילה יסגרו השערים בעדו. ולהנ"ל יובן שפיר, כי בעבודת התשובה, הגם שיכיר האדם פחיתות ערכו, מכל מקום אין לבוא לידי עצבות כלל, כי כאשר ידע כי יכול הוא להיות כבריה חדשה וכקמץ שנולד בכך יתחזק כי יש לו תקוה טובה, ומעתה יעשה תשובה מתוך שמחה והתחזקות, ושפיר תתקבל תשובתו לפני המקום ב"ה.

- ישא ה' פניו אליך ולא לאומות העולם -

וי"ל דמטעם תשובה מועיל רק לבני ישראל, כאמז"ל (מדרש תנחומא צו, ה) עה"פ (במדבר ו, כו) ישא ה' פניו אליך ולא לאומות העולם, שלהם לא מועיל תשובה, וכבר האריך בבני יששכר בכמה טעמים בזה. ולפי האמור י"ל עוד דרך לבני ישראל אשר הם מאמינים באמונה שלימה כי השי"ת הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, והוא המהוה כל ההווה בכל עת ושעה, המחפש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ראוי להיות נידון באופן זה דע"י התשובה יתחדש להיות כבריה חדשה, כי ע"י התשובה כראוי יחדשהו השי"ת לבראו מחדש, לא כן אוה"ע שאינם מאמינים בהשגחתו ית"ש, וכנודע מאמר האלשי"ך הק' (ראה רוממות אל, תהלים צב, ט) ברמז הכתוב (תהלים קיג, ד) רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, שהגוים גם כאשר יודעים שישנו בורא עולם, בסכלותם אומרים כי מאז בריאת העולם נמסר הנהגתה וסדרה לידי מערכת הכוכבים והמזלות והכל מתנהל עפ"י טבע ומקרה וכו', יעו"ש בארוכה.

רק אצל בני ישראל שמאמינים כי השי"ת מלא כל הארץ כבודו, אחד יחיד ומיוחד הבורא ומנהיג עליונים ותחתונים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ויודעים כי גם כל דרכי הטבע המה בהשגחה פרטית מאלקי עליון, אשר מחדש בטובו בכל

אות ה) האריך במאה"כ (שמות יט, ה) ועתה אם שמוע וגו', שבני ישראל חששו ונתייראו לקבל את התורה דהרי התורה ומצוותיה הרחבים מיני ים, ואי אפשר ליצור חומר לעמוד בה בשלימות, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ומצד הדין לא יועיל תשובה כי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין דף ל"ב ע"ב), על כן הבטיחם השי"ת מראשית שיקבלם בתשובה, וז"ש ועתה אם שמוע וגו', ואין ועתה אלא לשון תשובה (ב"ר כא, ו), שבכל אופן ובכל מצב יועיל להם התשובה, עי"ש בדבה"ק והנפלאים באריכות, (וראה דרך פקודיך, מצוה כה, חלק המחשבה, אות ה; וראה עוד עבודת ישראל, לשבועות, ד"ה ועתה אם שמוע).

ויתכן להוסיף אמרים בזה, דהנה מצינו שני כתובים המכחישים, דכתוב אחד אומר (שמות כ, יט) 'אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם', וברש"י שם, דכתוב אחד אומר (שם יט, כ) וירד ה' על הר סיני, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (דברים ה, לו) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה שהרכין הקב"ה שמים ושמי השמים והציען על ההר וכן הוא אומר (תהלים יח, י) ויט שמים וירד. והיינו שבעת מתן תורה פתח הקב"ה את כל שערי השמים ושמי השמים, וראו זאת מקצה העולם ועד קצהו, שאנכי ה' אלקיך ואין עוד מלבדו. ע"פ האמור יתבאר ענין הדבר מה שהרכין הקב"ה והציע שמי השמים על הר סיני, ולא נתן התורה מן השמים, דהנה בבני יששכר (מאמרי אלול, מאמר ב, ח) הביא בשם מחותנו הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, על מה שנודע ממרן האריה"ק דשלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן מכוונים כנגד י"ג מידות של רחמים, וביאר רביה"ק העמרת צבי דהמידה הי"ג שהיא 'ונקה' מכוונת נגד שני כתובים המכחישים זה את זה כי במידת 'ונקה' גופא יש בה שני כתובים מכחישים כדרמינן בגמ' (יומא דף פ"ז ע"א) נאמר ונקה ונאמר לא ינקה הא כיצד, מנקה הוא לשבים ולא ינקה לשאינם שבים, יעו"ש מה שהאריך לבאר בזה.

ולדברינו יבואר שפיר, דב' אלו אזלי בחדא מחתא, דהא דמועיל תשובה לאדם שניקה לו הקב"ה כל

ע"ב) בפסוק (ישעיה נז, יט) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו, מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב, לרחוק ברישא והדר לקרוב. דהנה אי' בספה"ק שפע טל דיחוד הוי"ה ואדנ"י הוא בחי' שלו"ם, דבחשבון הכאה כפל אותיות אדנ"י באותיות הוי"ה עולה סך ש"פ שהוא בגימטריא שלום עם אותיותיו (ועיין תפלה למשה פרק כ"ט, ואגרא דפרקא אות כ"ב).

והנה אי' בספה"ק דשם אדנ"י מורה על בחי' יראה, ע"ד שנאמר (קהלת ג, יד) והאלוקים עשה שייראו מלפניו, דאדנ"י הוא בבחי' מלכות שהוא בחי' היראה, ע"ד אמז"ל (קידושין דף ל"ב ע"ב) עה"פ (דברים יז, טו) שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך, ולכן בהכרח שלא יבוא האדם מתוך יראה זו לידי עצבות ושברון הרוח, לכן רמז כאן גם שם הוי"ה ב"ה המורה על שהקב"ה מהוה כל הויות בכל עת ורגע להשפיע חיות לכל יציר נוצר, וממילא יש ביד האדם להיות תמיד בבחי' בריה חדשה וכקמין שנוולד דמי, לכן שלו"ם העולה ש"פ שהוא שילוב אותיות הוי"ה ואדנ"י רומז על התשובה, כי עי"ז 'שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו'.

וי"ל עוד, עפי"מ דכתבו דשם הוי"ה ב"ה מורה על ענוה, כנודע מש"כ בכלי יקר (בראשית מא, א), ואילו שם אדנ"י מורה על מלכות (ראה שער הכולל, דרושי תפלת השחר, דרוש א'). כי אצל הבורא ב"ה ישנם ב' העניינים, בחי' מלכות ושררה, ובחי' ענוה כאמז"ל כל מקום שאתה מוצא גדולתו שם את מוצא ענותנותו, וכמאמר הנביא (ישעיה נז, טו) כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, לכך שלו"ם המאחד ב' השמות הקדו' רומז על התשובה, להורות דלשלימות התשובה צריך לשלב בעבודתו ב' הדברים יחד, כי רק על ידי הכנעה ושברון הרוח מחד, והתרוממות והתחזקות מאידך יועיל לו התשובה כנ"ל.

- הרכיז הקב"ה שמים על הר סיני להורות על התחדשות הבריאה תמיד בכל עת -
והנה רביה"ק בבני יששכר (מאמרי סיון, מאמר ב,

אברהם אבינו ע"ה נאמר בו (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, ועיין בראשית חכמה (שער הענוה פ"ז) הגדולה הענוה שבה נשתבח יצחק אבינו ע"ה וכו' עיי"ש, וכן השם יעקב מורה על תוקף הענוה עיין ייט"ל ריש פרשתין. מאידך גיסא היה בהם שמחה והתחזקות לעובדו בלבב שלם בשמחה רבה. כמו כן גם שורש האמונה חקוק ונטוע בבני ישראל מן האבות הקדו', עיין בבני יששכר (ראה מאמרי אדר, מאמר ג, דרוש ב) שתוקף האמונה נחקק בבני ישראל ע"י האבות הקדו' ובאשר לכך אין קורין אבות אלא לשלושה (ברכות דף ט"ז ע"ב), כי הם החדירו בלבבות בני ישראל עד סוף כל הדורות האמונה השלימה והצרופה בהקב"ה, יעו"ש. ועל כן כאמור רק לבני ישראל מהני תשובה, כי רק בנו שייך ענין האמונה השלימה והתמימה ביחוד השי"ת אשר הוא לבדו יוצר כל המחדש בטובו בכל יום מעשי בראשית, ולכן במידה זו עצמה מועיל להם תשובה להיות נחשבים ככריה חדשה. לא כן אומות העולם שאין מאמינים בהשגחה העליונה תמיד בכל עת, נדונים במדתם דלא שייך בהם כח זה להתחדש להיות ככריה חדשה.

כהאמור יתבאר שפיר מאמר המדרש, שכאשר התרעמו אומות העולם מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, דלא היתה טענתם על נתינת התורה שהרי הם מיאנו לקבלה, אלא שמענו מפני מה אצלם לא שייך ענין התשובה כמו בבני ישראל, על זה השיבם הקב"ה 'הביאו לי ספר יוחסין כדרך שמביאין בני', דרך בבני ישראל בדין הוא שיועיל להם תשובה ע"י שיהיו נחשבים ככריה חדשה וכקמן שנולד, לפי שהמה חוטרים מגזע קדוש מזרע אברהם יצחק ויעקב, אשר בעבודתם הקדו' הכניסו בזרעם אחריהם כח האמונה שידעו כי הקב"ה הוא לבדו מהוה כל היות המחדש בכל יום תמיד הבריאה כולה, לכך במכ"מ על ידי התשובה נעשים כיצירה חדשה וכמי שלא חטאו מעולם, לא כן אצלכם שהנכם אומרים כי העולם ומלואו מתנהג ע"פ הטבע והמקרה.

- ביאור מקראי קודש ומאמרי חז"ל ע"ד הנ"ל -
עפי"ז יבואר תורת המסורה, דהכתוב תמה היאך ושא לכל חטאותי, היאך מועיל התשובה ומה

עוונותיו, היינו רק מכה אותו האמונה והידיעה שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד כל מעשה בראשית, שלכן באותו מדה גם האדם עצמו יכול להתחדש ולהיות ככריה חדשה. וזה רמז במה שהוריד הקב"ה והציע שמי השמים על הר סיני, להודיעם ולהראותם כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין שהוא לבד משפיע לכל מה שיש בעולם לקיימם ולהחיותם וכאמור, וזה עצמו ענין התשובה וכמבואר.

מעתה עפי"ז יבואר סמיכת הפרשיות, דהנה נודע מש"כ בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' בהר) דלכן נתן הקב"ה התורה על הר סיני הנמוך שבהרים כדי להורות ענוה ושפלות, אולם מכל מקום לא נתן את התורה בעמק ובקעה נמוכה, להורות כי הגם שיסוד התורה והעבודה היא דייקא במדת הענוה והשפלות, אמנם עם כל זה בד בבד עם הענוה ושפלות הרוח, צריך לשלב מעט גם גבהות והתנשאות בכחינת ויגבה לבו וגו', יעו"ש.

ולזה כיון שסיים בפר' בחוקתי ואמר אלה המצות אשר צוה ה' וגו' בהר סיני, דבעמדם בהר סיני ראו עין בעין כי אין עוד מלבדו, ובאו בני ישראל אל טוהר האמונה בו ית"ש, כמ"ש הרמב"ן (ספר המצות, הוספות על מצות לא תעשה, מצוה ב) שבמעמד הר סיני נסגרו ונסתמו כל טענות וספיקות באמונה, כי ראו הכל וידעו כי אנכי ה' אלוקיך, ואז אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו (דברים ה, לה). ובכן ידעו כי רק השי"ת הוא לבדו עשה ועושה ויעשה כל המעשים, על כן סמך ענין לו ופתח בחומש במדבר ואמר וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית, וכנ"ל מרביה"ק הרר"א זי"ע שזה מורה שיחד עם ההכנעה והשפלות צריך בחי' אהל מועד להתחזק בכך שיש ביד כל אחד ואחד להתחדש תמיד ככריה חדשה, שזה מתעורר על ידי האמונה כנ"ל.

- טענת האומות היתה מדוע זכו בני ישראל לבח התשובה -

כח זה לשלב מידת התחזקות והתרוממות מזה ומידת שפלות הרוח מאידך, ירושה לנו מאבותינו הק' אבות העולם, שהיה בהם שלימות הענוה, אצל

ענינה, על זה בא כמשיב ואומר ושאל את מספר שמותם, רצ"ל דמאחר שבנ"י יודעים ומכירים שילוב שמות הק' הוי"ה ואדנ"י המורה כי הקב"ה לבדו לו המלוכה והממשלה והוא היוצר כל המחדש את הבריאה בשמים ובארץ בכל רגע, ושאל עיניך ימה צפונה וגו' לדעת כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מניה, על כן בכח האמונה השלימה הזו מועיל להם תשובה וכאמור.

ויל"פ עוד ברמז המסו' ושאל את מספר שמותם, עפ"י מה דאיתא בכתבי האריה"ק ששם הוי"ה במילוי אלפי"ן [ה"א וא"ו יו"ד ה"א] עולה בגימטריא מ"ה, עוד איתא בספה"ק (ברית כהונת עולם, מאמר הסתר אסתר, פרק לג) כי י"ב פעמים הוי"ה במילוי אלפי"ן עה"כ עולי"ן תקמ"א כמנין 'ישראל'. וזה בסוד אמז"ל (יבמות סא, א) אתם קרויים אד"ם (מספר מ"ה) ואין אוה"ע קרויים אדם, כי בני ישראל המה דבוקים בי"ב צירופי הוי"ה, וכאמור דשם הוי"ה במילוי אלפי"ן עולה בגימטריא אד"ם. וע"ד הרמז י"ל דע"ז רומז 'אדם' שישנו בו ב' בחינות, מצד אחד מורה על גדלות וחשיבות בבחי' (ישעי' יד, יד) 'אדמה לעליון', ומאידך מורה על שפלות וקטנות ששורשו עפר ואדמה על שם כן מן האדמה לוקח, כמו כן הגימטרי' שעולה 'מה' רומז על ב' בחינות, כמ"ש (תהלים ח, ה) מה אנוש כי תזכרנו וגו', ומאידך מורה על גדלות כמ"ש (שם קד, כד) מה רבו מעשיך הוי"ה. וכל זה ללמד על כי בבני ישראל זרע קודש נחקק בהם ב' הבחינות האמורים בחי' הענוה ושפלות הרוח, וההתחזקות ושמחה, ואשר רק בצירוף שניהם יכולים להתקרב להשי"ת לעובדו בלבב שלם.

על כן הסמיך המסו' ושאל עיניך רמז לדברי רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע (הובא ביש"מ שהש"ר ה, ט בד"ה לכבתי) על דברי חז"ל (חגיגה דף ב' ע"א) סומא באחת מעיניו פטור מהראיה, דלכן ניתן לאדם שני עיניים, כדי שבעין אחת יביט על גדלות הבורא ורוממות שמו ית', ובעין אחת יתבונן בשפלות עצמו. ועל ידי שידע האדם ענין זה ישכיל להבין כי יש בידו להתחדש תמיד כבריה חדשה, ועי"ז יזכה לושא לכל חטאותי, והבן.

עפ"י יבואר מ"ש 'שאל את ראש כל עדת בני

ישראל', רמז הכתוב לב' הענינים, דמצד אחד מורה על הכנעה ושפלות אשר דב"ז יסוד עבודת השי"ת, ומאידך מורה על לשון נשיאות ראש, לדעת שצריך התחזקות ושמחה ע"י הידיעה כי השי"ת חותך חיים לכל חי ועי"ז ברוב רחמיו יעשנו לבריה חדשה, ובצירוף שניהם גם יחד ידעו ויבינו כי שאל את ראש כל עדת בני ישראל אחד מהם לא נעדר, כי לכל אחד ואחד תקוה טובה להתחדש ולשוב בתשובה, ועל כן נאמר 'לאמר, כי דב"ז צריך לאומרו וללמדו לכל בני' כי בכך שורש גדול לקבלת עומ"ש וכאמור. ומה מאוד יומתק לפי זה מה שהסמיכו חז"ל להכא הפסוק מגיד דבריו ליעקב וגו', רצ"ל מגיד דבריו ליעקב שמועיל להם תשובה, והיינו טעמא לפי שחוקיו ומשפטיו לישראל"ל, ישראל"ל עולה בגימטריא י"ב פעמים מ"ה כנ"ל כמנין אד"ם, לרמז על ב' בחי' אד"ם שהם ב' בחי' מ"ה, ועל כן לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום, כי רק בני ישראל אשר יודעים לשלב ב' הבחינות יחד מועיל להם תשובה להיותם כבריה חדשה, וכאמור.

והסמיכו עוד הפסוק צדקתך כהררי א"ל, רמז על שני ההרים הר סיני והר המוריה, דהר סיני מורה על ענוה ושפלות בצירוף התחזקות בבחי' ויגבה לבו בדרכי ה' כנ"ל מהתולדות. ועד"ז גם היה בהר המוריה דאחז"ל (זבחים דף ג"ד ע"ב) סבור למבניה בעין עיטם דמדלי, אמרי ניתני ביה קליל כדכתיב (דברים לג, יב) ובין כתפיו שכך (נעשה אותו נמוך מעט ונבנהו בירושלים שהיא למטה כדכתיב כתפיו ולא כתיב ראשו, רש"י). והיינו ללמד שעבודת השי"ת מצריך שילוב ב' הענינים ענוה ושפלות יחד עם התחזקות וגאות דקדושה כאמור. וז"ש 'צדקתך כהררי א"ל', רצ"ל ב' ההרים הר סיני והר המוריה שמשניהם למדנו ענין זה שיש לשלב בעבודת השי"ת ב' הבחינות יחד (וראה דרשות חת"ם לשבועות תקצ"ד), ועל ידי כן משפטיך תהום רבה רצ"ל שמועיל תשובה גם למי שכבר נפל עד לדיוטא התחתונה ולעומק התהום, כי תמיד בכל עת יכול האדם להתחדש ולהיות כבריה חדשה כאמור.

יעזור השי"ת שנוכל לקבל עלינו עול מלכות שמים, ולעשות לכה"פ מעט הכנה לקראת מתן

הגבורה, והחזיר להם הקב"ה נשמתם, כמו כן נמי יש ביד כל אחד ואחד בכל מצב ואופן שנמצא בו לקבל נשמה חדשה ולהיות כבריה חדשה וכקטן שגולד. ובוודאי שיכול הקב"ה לחדש שכבר יתקיים היעוד (ישעי' ס, יט) והיה לך ה' לאור עולם, ויבער רוח הטומאה מן הארץ (עפ"י זכרי' יג, ב), ועל ידי זה יהיה באמת באחד לחודש השני שיחודש העולם ויתגדל ויתקדש שמייה רבא, ונוכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

תורה, ואף אם אין אנו ראויים, נזכה לאתערותא דלעילא מן השמים בזכות אבות, ובגלל אבות תושיע בנים. אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני. גלוי וידוע לפני השי"ת כי בני ישראל חפצים באמת לקבל התורה, ועל ידי כן מתעורר עת רצון בשמים ממעל, ועל כן איתא בזוה"ק (תיקו"ז, תיקון יח) דביה יפקון ישראל מגלותא, כי בכל חג מתן תורה מתעורר ענין האמור שכשם שבעת מתן תורה אחר שפרחה נשמתן בכל דיבור ודיבור שיצא מפי

יום שלישי פר' במדבר כ"ה אייר

לפני תפילת מנחה נכנסו לקו"פ הרה"ג רבי ישעי' שווארץ שליט"א רב ביהמ"ד קהל חסידים בביתר וחתן כ"ק גאב"ד קרית צאנז ירושלים שליט"א, יחד עם בנו החתן נ"י, והמחותן הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שניאורסון שליט"א (בן הגה"צ ראש ישיבת טשעבין שליט"א וחתן הגה"צ גאב"ד ראצפארט שליט"א), לרגל שמחת התקשרות השידוכין, ונביא כאן מתוכן השיחה:
הגרי"ש שווארץ: הכלה שתחילתה היא שש פעמים נכדת צאנז...
מרן שליט"א: צ"ע אם זה מוסיף זכות או מוסיף חיוב...
הגרי"ש שווארץ: כ"ק האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א אמר על זה, שחותנו הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל היה אומר שכאשר הוא סב מכמה צדדים, יש לו יותר שמחה...
מרן שליט"א: יש מעלה מיוחדת כשמשתדכים בתוך המשפחה, שאין מטריחים את האבות הקדושים לירד ב' פעמים לעולם הזה, שאין זה דבר של מה בכך עבורם, לעזוב את מקום כבודם בגן עדן ולירד לעולם השפל... ולאבות יש הכרת הטוב לנכדיהם שהשתדכו יחדיו, ובזכות זה הם משפיעים השפעות טובות...

יש אומרים שיורדים עד עשרה דורות. ויש שהביאו סמך לזה ע"ד המקובל מהגר"א זי"ע בענין ד' דור עשירי, שאז נפסק השייכות, כי לכל אדם יש ב' הורים, ודור אחד קודם הוא ד', וכן יותר ויותר עד דור עשירי שהוא תתק"ס אבות, ולכן זה בטל.
הגרי"ש שניאורסון: מצינו (מנחות נג, א) שיש ענין להיות בר אוריין ובר אבהן...
מרן שליט"א: אבל לא בר אבהן' לבד...
הגרי"ש שניאורסון: אחד מנכדי זקני הגה"צ רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל רשם סיפורים ועובדות ששמע ממנו [ואאמו"ר שליט"א אינו מניח להדפיסם עד שידפיסו מתחילה ספריו על הש"ס...], ובין הדברים מביא מה ששמע מחותנו הגאון גאב"ד טשעבין זצ"ל, שמרן הדברי חיים שיבך פעם מאד את הספר 'עמק הלכה' שחיבר הרה"ק בעל עטרת ישועה מדזיקוב זי"ע בצעירותו, אבל היו שביטלו הגדלות ואמרו שהרי זה "אב מלאכה", שיש לו אב... ואמר מרן הדברי חיים לבניו: הרי לכם יש גם אב מלאכה, נראה אתכם מחברים ספר כזה...
 ב"ה על חתן דגן שמעו שהוא ריכטיגער צאנזער

1 וטו"ד ס"י ק', ד' בריה' בטלה בתתק"ס, וע"פ החשבון של עשרה דורות נמצא, כי בדור הראשון יש להבין חצי חלק ממזרות מאביו שהוא חצי הגוף, בדור שני חלק רביעי, בדור שלישי שמינית, בדור רביעי ט"ז, בדור חמישי ל"ב, בדור שיש"ס"ד, בדור שביעי קכ"ח, בדור שמיני רנ"ו, בדור תשיעי תקי"ב, ובדור העשירית פחות מחלק האלף, והו"א שיהיה מותר לבוא בקהל מפני שכבר בטל אז חלק הממזרות לגמרי, ע"כ כתבה תוה"ק שעכ"ז גם דור עשירי לא יבוא בקהל ה', ע"כ ודפח"ח.
 2 ראה בגמ' שם: אמרי ליה רבנן לרבי פרידא, רבי עזרא בר בריה דרבי אבטולס, דהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה, דהוא עשירי לעזרא. קאי אבבא אמר, מאי כולי האי, אי בר אוריין הוא, יאי אי בר אוריין ובר אבהן, יאי ויאי. בר אבהן ולא בר אוריין, אישא תיכליה.
 3 ראה בספר לחם עוני להרה"ג רבי שלמה אינטרטר ז"ל (עמ' תיד): כשרבינו [העטרת ישועה] חיבר והו"ל את ספרו הראשון "עמק הלכה", היה עדיין בימי בחרותו, וכשהגיע הספר לצאנז, היו שם כאלו שדברו בביטול על הספר. שאל אותם הרה"ק מצאנז על מה הם מדברים, והשיבו לו כי אודות הספר החדש הם משוחחים. אמר להם הרה"ק מצאנז: עטף זאהלס'ט לערנין, וועט עטף אוך קענין מאכען! [אם אתם תלמדו, תוכלו גם אתם לעשות ספר כזה].
 וראה עוד שם (עמ' תיז): כשהיה הרה"ק ה"עטרת ישועה" זי"ע

א ראה בגליון בצילא דמהימנותא (תשא תשע"ט) מה שסיפר בענין זה כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א: היה מדובר פעם איזה שידוך אצל מרן הדברי חיים, ואמרו לו שהצד השני הם מגזע המגלה עמוקות זי"ע, ומרן הדברי חיים שמח מאד ואמר בהתפעלות גדולה שזוכה להשתדך עם גזע המגלה עמוקות, ואמרו לו הבנים שהרי גם הם בעצמם המה מגזע המגלה עמוקות (ראה בספר אהל ברוך, אות לא, שהברוך טעם זי"ע היה שבע פעמים מגזע המגלה עמוקות), ואמר מרן הדברי חיים בקול ובשמחה: עוד פעם נכד המגלה עמוקות... ונראה מזה שכל פעם, מוסיף...
 האדמו"ר הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זצ"ל סיפר, שנסע פעם להשתתף בשמחת הכנסת ספר תורה באיזה מקום, וראה שהקהל שם שמחים מאד ומרקדים ומפזזים לכבוד התורה, ואמר אחד שהוא סבור שזהו ספר תורה הראשון שמביאים לבית המדרש וכנראה לכן הם כל כך שמחים, אבל לפתע ראו שיוצאים לקבל פנים לס"ת עם עוד הרבה ספרי תורה, ואז הבין שהשמחה הגדולה היא שיש "עוד ספר תורה"... ואולי כך הוא גם בתוספת יחוס...
 2 ראה בענין זה בספרי הגה"ק מפלאצק זצ"ל: ב'פ' תבוא, לא יבוא ממזר בקהל ה' גם דור עשירי. ופי' הגה"ק מהרא"ל צינץ מפלאצק זצ"ל ע"פ מ"ש בירושלמי (הובא בהרא"ש פ' גה"נ

אבל כשביקר אז אצל כ"ק הרה"ק מבעלזא זצ"ל הבין ממנו שעדיף יותר לנסוע עם ספינה ולא באווירון, ובפעם הבאה נסע מרן אאדמו"ר זי"ע עם ספינה לארץ ישראל כדי לכבד את דברי הרה"ק מבעלזא. הרה"ק מבעלזא אמר לו על זה מבלי שמרן אאדמו"ר ישאל אותו.

ביארו את הוראתו של הרה"ק מבעלזא לא לומר ברכת "הגומל" אחרי נסיעה באווירון, על פי המובא בספה"ק "דברי יחזקאל" (על אגדות, שבת קמ, ב) על הגמרא (יבמות קכא, א) "תנו רבנן, נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף, אשתו אסורה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, מים שיש להם סוף, אשתו מותרת, ושאין להם סוף, אשתו אסורה", שקשה, כי הלא רואים בכמה ענינים, שחז"ל הקילו משום עיגונא, ולמה כאן החמירו רבנן שאשתו אסורה בגין חשש רחוק. ומבאר, שבזה שחז"ל אסרו לאשה להינשא, משום שהבעל בחזקת חיים, עוררו שיש תקוה לאדם להינצל ולהישאר בחיים, אבל אם היו חכמינו פוסקים הלכה שהנופל למים שאין להם סוף, אשתו מותרת, לא היה תקוה להינצל לאדם שנפל למים כאלו.

ונמצא שהטבע משועבד לחכמי התורה, ובזה שהם פסקו שהנופל למים שאין להם סוף, אשתו אסורה, עוררו שלא יחשב למקום סכנה ושיהיה תקוה להינצל. אולי זהו הטעם שהרב מבעלזא, שהוא גדול וצדיק הדור, לא רצה לקבוע לומר ברכת "הגומל"

שאמרתם, כלומר שהמצב הרוחני אינו כה גרוע). כן מופיע בענין זה במכתב ששלח הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל אל ידידו החסיד המפורסם ר' ישראל יקר ביגלאייזן ז"ל בפר' שמות תש"ז, יום לאחר שבנו ר' משה שב לארה"ב, וכה כתב שם: "ובענין מטבעות עבור הבנין השיב כ"ק אדמו"ר שליט"א שיבקע זמן על זה ויתן, וגם כ"ק י"נ לא ה"י שובע רצון ליתן לו מטבעות מחמת כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א אינו שבע רצון מזה שנוסעים עם אוויראן, לא רוצה לשלוח עמהם שום דבר ג"כ, זה היתה הסיבה שלא רצה ליתן המטבעות על הבנין, ואי"ה יהי' הזדמנות אקבל ואח"כ אשלח". ובבטאון 'צאנז' (אב תשס"ז) הובא בשם הגה"צ רבי שמואל אונסדורפר זצ"ל, שהרה"ק מבעלזא אמר למרן זי"ע: מלפנים רבו חששותי מנסיעה דרך האויר, אך לבסוף הרהרתי שאולי עדיף ככה, כי הנסיעה דרך הים גורמת הרבה ביטול תורה, הסכמתי איפוא לטיסה באוירון.

¹ ראה שיעור חורש"י פרשת בהעלותך תשל"ז: "מלפנים הייתי נוהג כמנהג העולם, שלאחר שעוברים את הים בספינת אויר, מברכים ברכת הגומל בשם ומלכות, כדין יורדי הים שצריכים להודות. כשבאתי לארץ ישראל בפעם הראשונה וביקרתי אצל הרב מבעלזא זי"ע, שאל אותי אם הגעתי בספינת אויר, וכשענית לי בחיוב, נענה כלפי - בלי שאשאל אותו מאומה - ואמר: לדעתי אין לברך ברכת הגומל אחרי שנוסעים בספינת אויר. וגברא רבא אמר מילתא בוודאי שכל דבריו אמת וצדק, ואם קבלה הוא נקבל מפי אדם גדול".

ובבטאון 'צאנז' (גל' רצ) הובא תוכן שיחת קדשם, כפי שהעלה על הכתב הרה"צ רבי חכם צבי הלברשטאם זצ"ל, שהרה"ק מבעלזא שאל את מרן זי"ע אם הגיע באניה, ומרן השיבו שעד פאריז הפליג באניה ובאמצע הדרך הצטנן ולא חש בטוב, ומשם נסע באוירון. אמר לו הרה"ק מבעלזא: הייסט איס, דא א הער זענט איר גיקימען מיט'ן אוירון [זאת אומרת, שלכאן הגעתם באוירון]. ענה מרן זי"ע: עכשיו כבר אוכל לברך ברכת הגומל בשם ומלכות, אחרי שהרבי אמר לי שעם האוירון לא לברך בשם ומלכות.

איניקל' בתורה ועבודה...

מרן שליט"א: שגור בפי העולם, שלבחור תלמיד חכם קוראים 'בן תורה', ואילו לבת קוראים 'בת תלמיד חכם', כי לבחור אי אפשר לקרוא 'בן תלמיד חכם', שאין שום רווח בזה אם הוא בעצמו אינו תלמיד חכם... משא"כ נשים אשר לאו בני תורה נינהו.

הגר"י שווארץ: מרן זי"ע הספיד את הרב מטשעבין זצ"ל. **מרן שליט"א:** הספידו הספד גדול מאד. הוא סיפר בתוך הדברים, שזקנו הרה"ק מגארליץ זי"ע, אמר אחר הסתלקות אביו מרן הדברי חיים זי"ע, שהיה מוכן שיחתכו לו את עשר אצבעותיו על מנת שאביו יחיה בעולם עוד עשר דקות...

איני יודע אם הכירו מרן אאדמו"ר זי"ע כבר לפני המלחמה או רק לאחריה, כשביקר בארץ ישראל.

הגר"י שווארץ: ידוע שהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע אמר למרן זי"ע שאין לברך 'הגומל' בשם ומלכות אחרי נסיעה במטוס, ומרן זי"ע התבטא על זה: פלא הדבר, כשהסתפקו מבעלזא אם לומר 'צדקתך' במנחה של שבת, כשבמוצאי-שבת חל ז' אדר, שמעתי שהרב מבעלזא שלח לשאול את פי הרב מטשעבין, ואילו בנוגע לברכת 'הגומל', שזה חיוב מדינא דגמרא ושולחן ערוך, פסק בעצמו ולא שאל כלל. מוכרח, איפוא, שיש לו בזה כוונה כמוסה, להמתיק הדינים ולבטל הסכנה, ולכן מצוה לשמוע בקול דברי חכמים...

מרן שליט"א: בפעם הראשונה שהגיע מרן אאדמו"ר זי"ע לארץ ישראל, בשנת תשט"ו, נסע עם אווירון,

בחור צעיר לימים, חיבר ספר "עמק הלכה", שהיה מעוטר בהסכמתו של הגה"ק בעל "שואל ומשיב" מלעמבערג זי"ע, שכתב עליו שהוא כותב כמו ה"נודע ביהודה" קודם פטירתו צוה העטרת ישועה" על בנו - הרה"ק רבי אלטר, שיקנה את כל הספרים בחזרה, ושלא יפיצו אותו מחדש כלל. מובן שרבינו עשה כמצוות אביו, וקנה מהאנשים ומהחנויות כל ספר במחיר מאה זהובים. ומה שהדפיסו אותו מחדש עכשיו, מכיון שהמביאים לבית הדפוס לא ידעו מצוואתו זו.

² השליח היה הרה"ח ר' יוסף וועבער. הרה"ק מבעלזא אמר לו: "אני סבור שאין לומר 'צדקתך', אבל חייבים לשאול על זה הוראה מפי הרב מטשעבין, לדעת כיצד לנהוג". כשמסר השליח את הדברים לפני הרב מטשעבין, ענה לו מיניה-וביה: "אם הרבי סובר שאין לומר, אין אומרים..."

¹ ראה מהמובא בגליון אור הצפון (גליון לא): כפי הידוע לא היתה דעתו של כ"ק מרן מהר"א זי"ע נוחה מטיסה באווירון כלל, וכפי שמוטו משמיה דמרן זי"ע שאמר שמי שנמנע מלנסוע בו, אלא נוסע עם הספינה "קויפט זיך ביי מיר א מצוה"...

בכל זאת מסופר, כי לימים, כאשר החלו להשתמש בטיסות יותר ויותר, הגיע פעם טלגרם של נוסעים עם אוירון, ונענה מרן זי"ע: "כיום אי אפשר לאסור את הדבר, כי העולם טרודים ואין להם זמן". כמו כן, לחסידים שבאו מארה"ב לארץ ישראל, הסכים מרן [מהר"א] זי"ע בדיעבד לטוס באוירון, משום טרח וטלטולי הדרך, אך שמח כאשר שמע שעשו חניית ביניים באירופה.

עוד מובא שם: כ"ק מרן זי"ע בעצמו סירב לטוס באוירון, בכמה הזדמנויות שביקשו חסידים שמרן זי"ע יסע לחו"ל וכדו', וכך היה מדובר גם בהגיעו לקושטא, אך מרן זי"ע אמר שקשה לו לטוס בזה, כפי שמובא בכתבי כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע: "אור לערש"ק פרשת וילך ה' תשרי תש"ג לפ"ק, שוחח [עמי] כ"ק אחי שליט"א, ואמר לי "איך וויל זיין אין ארץ ישראל (=רצוני להיות בארץ ישראל) שהרי במטוס קשה לי לנסוע לחו"ל ובספינה עוד יותר קשה, עטף זעהט אז עס איז נישט דאס וואס מען האט געזאגט (=רואים אתם, שאין זה כפי

בעלזא היו ידועים בגדלותם בתורה, אלא שהיו דורות שלא עשו עסק מזה. אבל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר שמחמת ירידת הדורות, ויש שאומרים שחסידיים אינם לומדים, לכן התחיל לדבר בלימוד עם אחרים. זה היה ההתחלה של עבודת ה'.

הגרי"ש שניאורסון: הרה"צ רבי דוד מאיר וייס זצ"ל שלח אותי פעם לשאול את זקני הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל, למה לא הראו תלמידי הבעש"ט את כוחם בלימוד התורה, ואם משום גאווה, הרי כוחות אחרים כן הראו, שהראו מופתים וכו'.

מין שליט"א: זה שהראו מופתים היה כמסירות נפש מצידם, כדי לקרב את המון העם לאידישקייט ולפרסם אלוקות בעולם.

הגרי"ש שניאורסון: ומה שהראו כוחם בעבודת התפילה? **מין שליט"א:** הרי הם היו חייבים להתפלל ולא היה דרך להסתיר זאת... ובאמת שגם אצל צדיקים היה דרכים שונים באופני התפילה, שהיו שהתפללו בתנועות ובקול רעש גדול, והיו שעמדו כאבן דומם. **הגרי"ש שניאורסון:** זקני זצ"ל אמר לי אז, שכבר חשב

בשם ומלכות אחרי נסיעה באווירון, כדי לקבוע שנסיעה כזו אינה בחזקת סכנה... מרן אדמו"ר זי"ע כשביקר אצל אביו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, התאכסן בבית בנו הרה"ק מהר"א זי"ע, והוא השתדל לכבדו עד מאד, כאורחו של אביו.

הגרי"ש שניאורסון: ידוע הרבה סיפורים ממנו על מצות 'כיבוד אב' באופן מופלא מאד^ח...

מין שליט"א: בפעם הראשונה לאחר המלחמה היה אצלו מרן אדמו"ר זי"ע כשביקר לראשונה בארה"ק בשנת תשט"ו, ומיד ביום הראשון רצה לבקרו, ושלח את חותני זצ"ל לשאול מתי לבוא, כי בלילה היה אמור שיערוך שלחנו לכבוד היא"צ של הרה"ק מהרי"ד זצ"ל, ואמר הרה"ק מבעלזא שיגיע אחרי הטיש, ושהוא ימהר כדי שיוכל לקבלו, ואכן כמה פעמים זירז עצמו באמצע.

הוא האדמו"ר היחידי שמרן אדמו"ר זי"ע הזכיר עצמו במכתבו אליו, בשמו ושם אמו^ט.

היה גם נודע בגדלותו בתורה... זה היה הראשית של דרך הבעש"ט, שאין חסידות בלי תורה... אדמו"ר

ועשאוהו לביה"כ. וכעת עומד להמכר ח"ו לעכו"ם ויתנהגו בה הלאה לבזיון ר"ל - אם יש להתייר ואם מהנכון ללקחו למקום ישיבה לתורה.

והיות שהדבר נחוץ מאד מאד, הרהבתי עוז בנפשי לגשת לקדש פנימה ולשאול כתלמיד השואל בפני רבו כדת של תורה מה לעשות. ולתשובתו הקדושה אחכה... על המכתב חתם מרן זי"ע בשמו ושם אמו: "יקותיאל יהודה בן חי' מינדל".

ראה בספר 'בקודש פנימה' (עמ' קז): גאון הגאונים רבי דוד מנחם מאניש באב"ד מטארניפול ז"ל בעל חצבלת השרון, מן היושבים ראשונה במלכות בית בעלזא ומגדולי התורה בדור אחרון, העיד עליו [על הרה"ק מהר"א], שעוד בימי ילדותו ידע את הספר 'קצות החושן' על חו"מ בעל פה, ישר והפוך. ידוע כי כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע הורה לנכדו מרן ז"ל לרשום ולהעלות עלי גליון את הערותיו והשגותיו על ה'קצות', והוא עודנו ילד בגיל י"ב שנה, טרם הגיע לעול המצוות, ומרן אכן עשה כמצוותו. החיבור הפותח במילים "נצטויתי מפי כ"ק מרן זקני שליט"א", הכיל קונטרס גדול וכביר, והפליא בזמנו את גדולי התורה שעיינו בו. ניכר היה מבין כותלי החיבור כי הכותב הינו גאון עצום, ורגיל, שידי רב לו בכל מכמני התורה. והיה זה כאמור עוד בחיי זקינו שנפטר בשנת תרנ"ד. לדאבוננו לא שרד מתכריך הכתבים כי אם דברים בודדים בלבד, מזכרונם של עדי ראייה שראו את החיבור בבעלזא...

וראה בספר 'בקדושתו של אהרן' עמ' י: כבר בגיל צעיר התבלט (הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע) נוסף על התמדתו העצומה בתפיסה חדה ובחריפות יתירה. בהיותו ילד כבן חמש, אמר פעם זקינו מרן מהרי"ד לאביו מרן מהרי"ד: בנך שאל אותי שאלה, שהיא מעין קושיותיו החריפות של הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע.

וראה מה שסיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, גאב"ד חוג חת"ס ב"ב בספרו 'רשומים בשמך' ע' ר"ג: שח לי הגה"צ רבי מאיר קרליץ זצ"ל: "באחד משיבותיה של מועצה"ת, וכשנטלו פסק זמן, רווח להתבונן בין דיון אחד למשנהו, בענייני השעה הנחוצים ועומדים על הפרק, התפתחה שיחת חולין של ת"ת, ותחת אחד השיחים, שחו בגדולתו של מרן הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, ובין הדברים, שאל אחד מראשי הישיבות את הנוכחים: "אמת, גדול הרב מבעלזא בקדושה ובטהרה, בצדקות ובפרישות, אך מה כוחו בידיעת התורה?" בחדר נכח בין הרבנים וראשי הישיבות, גם הגה"ק שר התורה מטשעבין זי"ע, שהיה כל אותה העת יושב ודומם. לפניו על השולחן גמרא מס' חולין. כשנשאלה השאלה על דבר גדלותו של מרן הרה"ק מהר"א בתורה, נקט הרב מטשעבין את כרך הגמרא בידיו, והכריז במלוא פיו: "העדוטי בפניכם על הרב מבעלזא, שבימי עלומיו שחתי עמו בדברי תורה, והוא ידע ושלט בש"ס כולו, ובכל ארבעה חלקי השו"ע".

^ח ראה שפע חיים (דרשות חורש"י תשל"ט, פרשת נשא, אות כה): עוד זאת אספר מה שחקוק היטב בזכרוני מימי בחרותי, עת שהייתי בעיר האלאשיץ בהיכלו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל, שם ראיתי את בנו הרה"ק רבי אהרן זצ"ל בעודו בצעירותו, והשתוממתי על המחזה כשראיתי איך הוא עומד לפני אביו באימה ויראה ובחרדת קודש. אי אפשר לתאר ולצייר בדברים את גדול הפחד והמורא שאחז אותו מהרגע בו נכנס אביו לבית המדרש ועד צאתו. גם ראיתי שכל אימת שהזכיר את אביו והוציא מפיו את התיבות, אבי אמר כך וכך, היו כל איבריו נוקשות זה לזה במורא אב פשוטו כמשמעו. מי שלא ראה זאת כמו עיניו לא יוכל להשיג ולהבין עד היכן הדברים מגיעים, וממש לא יאומן כי יסופר איך שהיה נוהג באביו כבוד ומורא לאין ערוך.

^ט היה זה כאשר בשנת תש"ח יסד כ"ק מרן זי"ע את ישיבת "שארית הפליטה" במונטריאל שבקנדה, עבור בחורים שהגיעו לשם מגרמניה. בראשות הישיבה עמד מחותנו לימים, הגה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר זצ"ל. התעוררה אז שאלה בנוגע לקבלת תלמידים מבתים שאינם חסידיים. הורים רבים טענו שאין להכניסם, אבל רבינו הק' סבר שאין להרחיקם.

כיון שרבים מהילדים היו חסידי בעלזא, הפנה ראש הישיבה, הגרש"א אונסדורפר, את השאלה אל הגה"צ רבי מרדכי מבילגורייא זצ"ל, שישאל לדעתו של אחיו, הרה"ק מבעלזא זי"ע. על כך השיב במכתב, בו כתב בתוך הדברים: "על דבר שאלתו אם לקבל ילדים לתוך המוסד שלכם, מבתים שאינם מתנהגים כל כך כשורה, היתה בזה תשובת כ"ק אדמו"ר מרן אחי שליט"א, בזה-הלשון: ראשית, שישאל בזה להמייסד ישיבתכם, הרה"צ מקלויזנבורג שליט"א. והוסיף ואמר: השיטה שלנו היא, שלא לדחות חס ושלום שום ילד, רק על הר"מ או על המלמד להשגיח בעינא פקיאח על הדיבורים והמעשים שנעשו בין הילדים..."

כעבור כמה שנים, בשנת תשט"ז, כשעמדו לרכוש בנין גדול וחדש עבור הישיבה במונטריאל, נדרש מרן זי"ע להורות הלכה בשאלה הלכתית מסוימת שהתעוררה ברכישה זו. רבינו הק' העביר את הכרעת השאלה בכתב, באמצעות ראש הישיבה, הגאון רבי אליהו שמואל שמרל זצ"ל, אל הרה"ק מבעלזא, וכה כתב: ב"ה. שלום וברכה, חיי אריכא וסגיאה, אל הנשר הגדול, המאיר לארץ ולדרים, אשר אור לישראל, אור קדושתו להרי הרים, הגה"ק המפורסם בקו"ט [בקדושתו וטהרתו], מפ"ה עה"י [מופת הדור, עמוד הימיני], נור ישראל ותפארתו, רשכבה"ג ... כקש"ת מו"ה אהרן רוקח שליט"א, אבד"ק בעלזא וכעת בעיה"ק ירושלים. אחדשכק"ת [אחרי דרישת שלום כבוד קדושת תורתו], באתרא דעורין ובעורין עייל בר נפחא, לשאול שאילתא דנשאלתי מהנהלת הישיבה במאנטרעאל, אודות ביהכ"נ אשר הי' מעיקרא בית עכו"ם, ונקנה אח"כ לביה"כ, כמו הדרך בעוה"ר במדינות הרחוקות הללו, וחדשו בה הגג וגם מהכותלים

מזה, ואולי כיון שרצו שלימודם היה לשמה, לכן הצניעו את בקיאותם וידיעותיהם.

ברם בדורות שלאחר מכן כבר היו גדולי תורה מפורסמים מצדיקי החסידות, כמו מרן הדברי חיים, החידושי הרי"מ זי"ע, ועוד.

מרן שליט"א: וגם הם הראו כוחם בתורה רק כשהיה נצרך... ידוע המעשה שפעם הגיע מרן הדברי חיים לבקר באונגוואר אצל המהר"ם א"ש זי"ע, ונערכה לכבודו סעודה גדולה בהשתתפות בני העיר, ובמהלכה כיבד המהר"ם א"ש את מרן הדברי חיים לשאת דברים בפני הנוכחים, ומרן הדברי חיים נענה לבקשתו. בתוך הדברים הקשה המהר"ם א"ש כמה וכמה קושיות חזקות על הדרשה, אבל מרן הדברי חיים לא השיב לו מאומה. כאשר נפרדו שלח המהר"ם א"ש את בניו ללוותו כבדת דרך, וטרם שנפרדו ממנו מסר להם מרן הדברי חיים כמה מראי מקומות שימסרו לאביהם. כשעיין המהר"ם א"ש במראי מקומות הללו הופתע להיווכח שדברי מרן הדברי חיים היו נכונים בעליל ואין כלל מקום לכל השגותיו, ומה שמרן הדברי חיים לא השיבו היה מחמת כבודו כמרא דאתרא. תיכף הקהיל שוב המהר"ם א"ש את כל הנוכחים והתנצל בפני קהל ועדה כי חידושו של הרב מצאנו הוא אמת ויציב, ורק ברוב ענוותנותו לא ענה לו על קושיותיו, אבל באמת הוא הצודק ואני הטועה...

ידוע גם מכתבו של מרן הדברי חיים זי"ע, שכותב בתוך הדברים שרוב גאוני זמננו הם מעדת החסידים, ומונה שם את הגה"ק רבי אברהם מטשכנוב זי"ע, הגה"ק בעל צמח צדק זי"ע והגה"ק בעל החידושי הרי"מ מגור זי"ע, ומוסיף שגם מחותני הרב מדזיקוב (בעל אמרי נועם) הוא גאון מחודד מאד...

על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע העיד בנו הרה"ק רבי מאיר זצ"ל בהקדמתו לספרו כתר תורה, 'וזאת ידוע לכל העולם שכמה אלפים תלמידים אשר העמיד כבוד אממ"ו שיחי' אשר למד אותם חידושי גפ"ת ופוסקים'. **הגרי"ש שניאורסון:** היה ממנו חיבור על מסכת

כתובות^א.

הגר"י שווארץ: ידוע התשובה שכתב החידושי הרי"מ זי"ע למרן הדברי חיים זי"ע (שו"ת הרי"מ, אבן העזר סי' לו) אודות זוג שרצו להיפרד מחמת שלא היו להם ילדים ובקשו היתר ממרן הדברי חיים להתגרש, וכתב החידושי הרי"מ בסוף התשובה: "ורו"מ אינו צריך לדידי וכדעתו הרחבה יעשה, ויותר טוב שיפעול בתפילתו שיפקוד ה' אותם כעובדא דרשב"י במדרש הנ"ל והיה זה שלום^ב."

מרן שליט"א: הגה"צ גאב"ד קוממיות זצ"ל סיפר שהכיר את הצאצאים שנולדו מאותו זוג, שלא נתגרשו, ומרן הדברי חיים אכן פעל ישועה עבורם^ג.

הגרי"ש שניאורסון: כשהיה מרן זי"ע אצל הרב מטשעבין שוחחו על קטע בספה"ק דברי חיים על חנוכה...

מרן שליט"א: המאמרים על חנוכה שבספר 'דברי חיים', הם יותר באריכות משאר הספר, וראיתי מביאים שאת המאמרים הללו על חנוכה לא כתב מרן הדברי חיים בעצמו, אלא כתב זאת בן גיסו הגאון רבי יודל קמינר זצ"ל, שהיה בחנוכה בצאנו וכתב את הד"ת.

*

הגר"י שווארץ: למחותני קוראים 'חזקאל שרגא' ולחתן קוראים 'חזקאל אהרן', באופן כזה אין לכאורה חשש...

מרן שליט"א: בצאנו נתקבל בעיקר ענין כלה וחמותה, משא"כ בחתן וחמיו שהקילו יותר (עי' שו"ת דברי יציב שם אות ד'; סימן יא, אות ו), וכן בסיגוט הקילו בזה. וגם בשמות שוים של מחותנים לא הקפידו כ"כ (עי' שו"ת אבני צדק, סימן י).

הגרי"ש שניאורסון: מרן זי"ע מזכיר בשו"ת דברי יציב (אבן העזר, סימן יג) שגיסו הגה"צ הרב מסלאטפינא זצ"ל נתאלמן בצעירותו כאשר זוגתו ע"ה בתו של העצי חיים זצ"ל, נסתלקה בדמי ימיה, אבל העצי חיים לא וויתר עליו ונתן לו שוב את בתו השניה לאשה, והיינו שהעצי חיים לא חשש לכך שהיה לו ולחתנו את אותו השם 'חיים'^ד.

^א הרה"צ ר' יהושע'לה טאמאשאווער זצ"ל, אשר סיפר לו בעצמו שבשעה שהביא התשו' הנ"ל מחי' הרי"מ זצ"ל לדברי חיים זצ"ל, א' דברי חיים זצ"ל: "ער איז דאך גערעכט, והש"י יושיע לך" ומאז הוליד מאשתו הנ"ל - הנזכרת בשאלה הנ"ל בכל שנה כסדרן בת אחת, ואחר שהשיא את ט' בנותיו נסע לא"י וזכה לשני בנים זכרים, ושם החסיד המספר ר' יוסף הרטמן נ"י, כך כתב לי הרב דקוממיות שהי' אז אב"ד כפר עטה".

וראה גם בספר הללו עבדי ה' (עמ' ת-תא) שהיה אצל הרה"ק רבי יהושע מטאמשוב זי"ע שאכן נושע ונפקד, "ובמשך עשרה שנים הו"ל בכל שנה בן, והיה נוהג עצמו שבמשך כל הזמן שהה עצמו בצל רבינו, וכשבא לביתו נולד לו בן, ונשאר קצת זמן, ואח"כ נסע עוה"פ להסתופף בצל רבינו עד נולד לו בן אחר. כן נהג עצמו בכל העשרה שנים".
אמנם ראה באנציקלופדיה לחכמי גאליציא, חלק ד, עמ' 248, ובקובץ המעיין, ניסן תשל"ט, עמ' 49.

^ב ראה שם: ודכירנא אצל מו"ח בעל עצי חיים זלל"ה, שלקח את גיסי להבדיל בין חיים לחיים הרה"ג הק' מסלאטפינא הי"ד, ששמותיהן היו שוין, וגם כשנפטרה בתו בקוצר ימים ל"ע השיא לו בתו האחרת, וכיון דאיתרע מילתא, הגם שהיה לו עוד שם, הרהרתי בזה, אך מו"ח לא חשש לזה כלל, עיי"ש.

^א כידוע שזה היה מונח אצל הגה"ק רבי מאטעלע מהורנוסטייפל זצ"ל אולם כל הכתבים נשרפו בדליקה שפרצה אצלו. וראה בספרו עמק החכמה (פרשת אחרי) בהספד על דודו הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, שאמר בתוך הדברים: ועוד זאת עיני עוללה לי מכל בנות עירי, על אבידה שאינה חוזרת, האחד חיבור מלא בכתב יד עצמו של הגאון הק' מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע ועכ"ל על גמרא כתובות, בפלפול עצום, וכתבתי אותו על העתק נכון להיות ראוי להדפסה ובדעתי היה לקובעו בדפוס וכו'.

^ב הכוונה למה שמסופר עליו במדרש (שיה"ש"ר א, ל) וז"ל, מעשה באשה אחת בצידן ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי, בעיין למשתבא דין מדין, אמר להון חייכון כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה וכו' הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונפקדו וכו', עיי"ש באריכות.

^ג בקובץ "נחלת צבי" (גליון יג) מובא מש"כ כ"ק האדמו"ר בעל הפני מנחם מגור זצ"ל: "והרב הזקן מקוממיות ז"ל נתן לי דורון דרשה לחתונתי שו"ת דברי חיים והוסיף על שער הספר (לפני קרוב לחמישים שנה, בשנת חש"ן, כתב כך) "שסיפר חסיד א' - להרב מקוממיות - שהכיר את הת"ח הנזכר בתשובה, והוא

ענוותנותם של ישראל, כי בוודאי אילו לא היו מתנהגים בענוה, לא היו ממנים אדם כמותי להיות להם לראש ישיבה. ועל כן לא תיתני ענוה שתמה מן העולם, דהלא איכא אנא ומהא גופא שמינו אותי כראש ישיבה, הרי שזה נמצא מלמד על ענוותנותם של ישראל, והבן.

אחר תפילת ערבית הגיע מרן שליט"א לביקור אצל כ"ק האדמו"ר מביאלא שליט"א, השוהה למנוחה בקיסריה (תוכן השיחה יבוא אי"ה).

יום חמישי פר' במדבר ז"ך אייר

לתפילת מנחה וערבית היום במעון הקודש בקיסריה הגיעו לומדי שיעור דף היומי בבית מדרשנו באלעד בראשות המג"ש הרב גדליה וינגרטן שליט"א, לרגל סיום לימוד מסכת סוטה במסגרת הדף היומי.

יום שישי פר' במדבר כ"ח אייר

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה ישראל נ"י בן הרה"ג ר' יצחק אייזיק פרנקל שליט"א ראש ישיבת באר מים חיים בעיה"ק צפת ונכד רבוה"ק (בה"ר יחיאל מיכל מב"ב), ולהבחור הבר מצוה צבי אלימלך נ"י בן הרב בנימין שר מפעיה"ק.

שב"ק פר' במדבר כ"ט אייר

אחר קריאת התורה ברכו החודש סיון.

יום ראשון פר' נשא ר"ח סיון

כתפילת שחרית התפלל מרן שליט"א הלל לפני התיבה ועלה רביעי לתורה.

בשעות הצהריים חזר מרן שליט"א למעון הקודש בקרית צאנז.

אחה"צ הגיע מרן שליט"א אל יד ביהמ"ד המרכזי אהל נחמיה פעיה"ק, להשתתף בהלוית האשה החשובה מרת טובי ע"ה, אשת הרבני הבלתי נשכח מוה"ר מרדכי טובי ז"ל איש אמונו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע רבות בשנים, שנלב"ע בשם טוב ובשיבה טובה.

מרן שליט"א האזין לדברי הפרידה שנשא בנה הגבאי הרה"ח ר' שלמה צבי הי"ו מפעיה"ק, אח"כ

שמעתי מזקני הגה"צ רבי אלחנן זצ"ל ששמע מזקנו הגאון מראדומי שלא זצ"ל, ששמע ממרן הדברי חיים שגם בכלה וחמותה יכולים להקל כשיש ב' שמות. מרן שליט"א: בשו"ת אבני צדק (אהע"ז, סימן יא) יש תשובה בענין ב' שמות, וכותב שישאלו שלשה מורי הוראות שיסכימו לזה¹⁰.

בשו"ת דברי חיים (ח"א, אבהע"ז, סי' ח) מקפיד מאד בכלה וחמותה, בהטעימו דכיון שאלו הם ענינים גבוהים אי אפשר להקל, דרק בנגלות אפשר לפלפל משא"כ בנסתרות¹¹ (ועי' שו"ת דברי יציב, אבן העזר, סימן י).

כאשר יש שם נוסף, לא הקפידו, וכתבו בזה סברה ישרה דכשיש לאדם ב' שמות, הרי זה כשם אחד ארוך, וממילא אין זה כלל כאותו שם אחד שיש לצד השני¹².

*

הגרי"ש שניאורסון: זקנתי הרבנית מברזיל ע"ה היתה נכדת הרה"ק רבי שלום אליעזר זי"ע, והיתה מספרת שכשהיה מרן זי"ע שם בראצפערט אצל זקנו רבי שלום אליעזר, היה מתפלל בהתלהבות עצומה ובקולות כדרכו בקודש תמיד, והגם שהיו שם עוד מהמשפחה שהיו מתפללים תמיד באופן כזה, כמו הרה"ק האור מלא מקאסאן זי"ע חתנו של רבי שלום אליעזר, אבל שם היה מתאפק. ואמר רבי שלום אליעזר על מרן זי"ע: ער איז אריכטיגע צאנזער קינד... מרן זי"ע סיפר בענין זה, שכשהסתופף בצלו של רבי שלום אליעזר זי"ע בראצפערט בחג הסוכות בשנת תש"ד לפני שהיתה המלחמה באונגריין, באמצע עריכת שוה"ט גחן ולחש לו, קבלתי מצדיקים שעיקר העבודה היא בלב...
מרן שליט"א: ואמר מרן אדמו"ר זי"ע שדרך זו למד מחותנו הגה"ק רבי מרדכי דוב מהורנוסטייפל זי"ע...

יום רביעי פר' במדבר כ"ו אייר

לתפילת מנחה וערבית היום במעון הקודש בקיסריה הגיעו לומדי שיעור דף היומי בבית מדרשנו בביתר בראשות המג"ש הרב יעקב שמריהו בינדר שליט"א, לרגל סיום לימוד מסכת סוטה במסגרת הדף היומי.

אחר תפילת ערבית אמר מרן שליט"א: בסיום מס' סוטה (דף מט, ב) אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא. ופי' הדברים שאמר רב יוסף דמהך גופא מה שמינו אותי לראש ישיבה, מזה נלמד על

שום ידיעה והוא מדברים הנסתרים ובמחכ"ת הגאונים בתראי שהחלו לפלפל בכונת רבינו יודא החסיד ז"ל, וכי נשכיל בדבר שאין מבוא לשכלנו להשיג, אולם גם לסכל ח"ו דעת רבינו אדון החסידים גם כן ח"ו, כי ידוע רבינו יהודא החסיד הי' רבו של הסמ"ג ואור זרוע אשר כל תורתנו ומנהגנו בארץ אשכנז וצרפת נמשכים אחריהם, ולכן בודאי יפה שיחתן מתורתן של בני האחרונים...

¹⁰ ראה במכתב מהרה"ק בעל ההפלאה זי"ע, הנדפס בסוף ספר נזיר השם: המקפיד לא הקפיד אלא בשמות שווין לגמרי בלי שום שינוי, אבל אם יש שינוי אין קפידא, וכ"ש בשני שמות של הערוסה, דכחדא חשיבא, ושני השמות מצטרפין לאחת וכו'. וראה עוד שו"ת מהרש"ם, ח"ה סימן כח.

¹¹ וז"ל: ומקובלני בענינים כאלו, אם יסכימו דעת ג' רבנים להתיר, אין להקפיד. אשר על כן אני מסכים להתיר, ואם יסכימו לדעתי הרב הג' מקו"ד והרב הג' מדאראג, אין לחוש כלל, ויעשו נשואין בכי טוב ובשעה מוצלחת. וראה גם לעיל שם בסימן י': ואם יסכים אתי כבודו, ועוד רב אחד, רשי לסמוך להקל, כי כך מקובלני בענינים אלו, לעשות בהסכמת שלשה רבנים. והביאו כ"ק מרן זי"ע בשו"ת דברי יציב (אבן העזר, סימן יא), וראה שם בסוף התשובה: ולכן מה אני ומה דעתי בנפלאות ממני, אם ימצאו שלשה רבנים גדולי תורה ויראה שיפסקו להיתר, בודאי יוכל לסמוך עליהם וכו'.

¹² ראה שם: והנה לפלפל בזה הוא למותר, כי איך בדבר שאין לנו

ליוה מרן שליט"א את המיטה כברת דרך, וחזר לביתו.

בשעה 9.00 בערב הגיע מרן שליט"א להיכל הגדול, שם נאספו מאות לומדי וחברי כוללי הש"ס, הנבחנים מידי חודש בחודשו במסגרות הלימוד הייעודים, 70 דף גפ"ת לחודש, וכן במסגרת לימוד שו"ע, או במסגרת כולל ידיעת הש"ס 50 דף גפ"ת לחודש. למעמד הוקרה מפואר כראוי וכיאות לכבודם של ו' אברכים שסיימו ונבחנו על כל הש"ס כולא תלמודא בהצלחה מרובה, ולכבודם של עמלי התורה במסגרת 'שלימות בהוראה' שזכו לסיים ולהבחן בהצלחה מרובה על כל הלכות שבת טור ושו"ע, שו"ע הרב ומשנ"ב.

שעות ארוכות טרם תחילת המעמד, התאספו ובאו מכל רחבי ארה"ק מאות הלומדים והנבחנים להיכל הגדול, שם התקיימה המבחן החודשי כרגיל.

לאחמ"כ הסבו מאות הלומדים לסעודת ראש חודש, וסעודת המצוה לרגל מעמד הסיום, שהוגשה כיד המלך כראוי וכיאות, בהשתתפות גדולי ישראל ראשי ישיבות ודיינים שליט"א בוגרי המוסד הנאדר בקודש כוללי הש"ס.

לכל המשתתפים חולק קונטרס מיוחד שי"ל לקראת המעמד 'באהבתה ישגה תמיד', ובה ליקוט נפלא מדברי כ"ק מרן זי"ע ולהבחל"ח כ"ק מרן שליט"א על כוללי הש"ס.

את המעמד הנחה בטוטו"ד שלוחא דרבנן הרה"ח ר' משה שמעון ראטה הי"ו, אשר הביא רגשות לבבם של כל אחד ואחד מישראל האוהב תורה ולומדיה, בשמעו את ההתמסרות הגבוהה של עמלי התורה בכוללי הש"ס, בלימוד בהשגות נעלות כפי שקבע ויסד כ"ק מרן זי"ע, ובפרט בהאי יומא אשר זוכים כמה וכמה לקצור עמלם ברינה בסיימם להבחן בהצלחה מרובה על הש"ס כולא תלמודא, או על מקצוע נחוץ בהוראה. בפני הלומדים נשא דברים נרגשים הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א רב בית מדרשנו היכל צבי בירושלים, ואשר אף הוא מבוגרי לומדי כוללי הש"ס. בדבריו הנרגשים תיאר את האוירה הנעלית והעילאית שהיה בצעירותו עת עמל על התורה בהיכלי 'כוללי הש"ס' בירושלים עיה"ק ובתל אביב. כאשר אף העלה נשכחות וזכרונות מימים עברו תיכף אחר שהכריז והודיע כ"ק מרן זי"ע בשער בת רבים על המהפכה התורתית אותה הוא מתכנן לעשות במסגרת הלימודים בכולל ש"ס, שהיו אז יהודים אשר התעסקו לפרנסתם ומיד בשמעם זאת, עזבו כל עמלם והשקיעו עצמם באהלה של תורה, כאשר בזכות תוכנית מהפכנית זו זכו ונעשו תלמידי חכמים מופלגים. כן הרחיב אודות אהבתו וחיבתו של כ"ק מרן זי"ע לכל לומד ולומד בכוללי הש"ס, אשר הם היו בבת עיניו הק' ומשוש חיו תמיד בכל עת.

כן נשא דברים הרה"ג ר' ניסן רייך שליט"א רא"כ ידיעת הש"ס, כשבדבריו הרחיב על מטרותיו הק' של כ"ק מרן זי"ע ולהבחל"ח כ"ק מרן שליט"א, שלא

הוקם רק להרבות שילמדו תורה, אלא שחפץ ועלה בידם להקים דור של אברכים אשר מפקירים כל אשר להם, ומשקיעים כל כוחם ואונם ומאמצאיהם לדעת את התורה, ובכך להחזיר עטרה ליושנה של תלמידי חכמים הבקיאים בש"ס ופוסקים.

כאן הכריז המנחה וקרא לו' האברכים אשר סיימו כל הש"ס, לבוא ולערוך ההדרן, הלא הם, הרב חיים ויינברגר מפעיה"ק, הרב דוב אריה כהן מירושלים, הרב שמעון אלימלך וולנר מב"ב, הרב זלמן לייב דוד רייך מב"ב, הרב יצחק אלחנן סימון מירושלים, והרב ישי בוטח מב"ב. כשתיכף לאחמ"כ קמו כל הקהל לריקוד של שמחה לכבוד נותן התורה, לקול שירה וזמר של מקהלת 'אזמרה', אשר הנעימו בנגינתם בחן וביופי לכבוד התורה ולודמיה.

עצות והדרכות מועילות להגיע להצלחה בידיעת וזכירת התורה, מסר הגאון רבי יחזקאל דרברמדיגר שליט"א רב קהילת באיאן במודיעין עילית ומבוגרי כולל ש"ס, כשבדבריו אף הוסיף דברי חיזוק לעמלי התורה. כמו כן הושמעו קטעי דברות קודש מהמייסד איתן אדוננו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע ממה שדיבר בקדשו ביום ג' סיון תשמ"ג על השאיפה הגדולה שצריכה שתהא ללומדי התורה להוסיף תמיד עוד ועוד בעמל התורה.

עם הופעתו כבוד של נשיא ממלכת התורה כ"ק מרן שליט"א למעמד, התכבד לשאת דברים הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א גאב"ד אשדוד ראש ישיבת נתיב הדעת ומבוגרי כוללי הש"ס, בדבריו הרחיב אודות דרישתו של כ"ק מרן זי"ע מלומדי כוללי ש"ס, שלא להפיג אפי' מעט מן הלימוד, כי הלימוד צריכה שתהא תמיד ז' ימים בשבוע בכל י"ב חודשי השנה, הן בימים הרגילים, והן ביומא דפגרא ובימי בין הזמנים וכו', כי רק על ידי עול תורה בקביעות יכולים לבוא לידי ידיעת כל הש"ס כולו. וכאשר עוסקים בתורה באופן כזה הרי זה משפיע על האדם במאוד מאוד, עד שזוכה והתורה הק' ניתנת לו במתנה, וכאשר ראו בחוש שלא רק בעלי כשרונות זכו להגיע לידי ידיעת התורה ולהורות הלכה בישראל, אלא העיקר הוא ההתמדה וקבלת עול תורה בקביעות ובתמידות. בדבריו אף עמד על התופעה הפלאית של הקמת כל הארגונים ומפעלות הקודש לעידוד לימוד הש"ס אשר כולם המה פירות ופירי פירות של כוללי הש"ס, שכל אלו קמו בעקבות הרעיון הכביר של כ"ק מרן זי"ע בייסדו את כוללי הש"ס.

הס הושלך בקהל, עת החל כ"ק מרן שליט"א לשאת מדברות קדשו, וזהו תוכנם:

האמת אומר כי מחמת תשות כוחי כמעט ולא באתי הנה להשתתף במעמד זה, אכן באשר ר' שמואל (בורד) הי"ו אשר נמל עליו העול והאחריות

קלות וחמורות, והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה וכו' עי"ש. והנה כל העובר תמה תמה יקרא, והלא מיירי כאן בבני דור המדבר, ואמרו חז"ל על דור המדבר (ויק"ר ט, א) שהיה דור דעה אשר לפניו לא היה ולאחריו לא יהיה, והיו בו את משה רעיא מהימנא והוקנים, הכהנים והלווים, והיאך יתכן לומר שלא אבו לקבל עליהם עול תורה שבע"פ מאחר וצריך הוא לעמל רב כדי להשיגו.

ואפ"ל בביאור הדברים, דהנה עיקר התורה שצריך האדם ללמוד היא שיהיה תורה לשמה, כי הלומד תורה שלא לשמה עליו אמרו חז"ל (אבות א, יג) ודאשתמש בתגא חלף, כי הלא כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה (זוה"ק ח"ב, דף פ"ז ע"א), ופוגם כביכול בכבוד שמו ית', וכן אמרו חז"ל בגמ' (ברכות דף י"ז ע"א) עה"פ (תהלים קיא, י) ראשית כחכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם, ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם, לעושים לשמה ולא שלא לשמה, וכל העושה שלא לשמה נח לו שלא נברא. ברם כבר אמרו חז"ל בכמ"ק בש"ס (ראה פסחים דף ג' ע"ב; סנהדרין דף ק"ה ע"ב; ועוד) לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה (וראה תוס' בברכות שם ד"ה העושה).

ולהג"ל שלהבין חלק התורה שבכתב עולה בניקל, גם כשעוסק בה עם מפרשי התורה, שאינו צריך כל כך לעמל ויגיעה, ממילא יתכן שיעסוק בה לשמה. לא כן חלק התורה שבע"פ שהיא כרוכה בקושיות ופירוקים, ראיות וסתירות, זה סותר וזה בונה וכו'. מעתה על מנת שיבוא האדם למדריגת לימוד חלק זה שבתורה בלתי לה' לבדו בלא הנאה ופניה כלל וכלל יש לעמול על כך הרבה. [ובאמת שכבר חקרו בזה הקדמונים אי מותר להנות מלימוד התורה, דיש דם"ל דכיון שנהנה מהלימוד הרי זה פוגם בשלימות התורה, והאריך בזה האבני נזר בהקדמה לאגלי טל, יעו"ש].

ומעתה יובן מה שנתיראו בני דור המדבר לקבל עליהם חלק התורה שבע"פ, דסברו דכיון שיבואו לידי הנאה ותענוג מעצם לימוד חלק התורה שבע"פ, כאשר על ידי כן יחישו וירגישו מעם מתיקות התורה אשר מתוקים מדבש ונופת צופים, ובפלפול התורה

של כוללי הש"ס ומנהלו במסירות נפש, הרי שאין אני יכול לעמוד מן הצד בלא להיות לו לעזר וסמך.

*

הנה עומדים אנו קודם קבלת התורה, ועלינו להאמין כי קבלת התורה היא בכל דור ודור, וכדכתיב (דברים ה, יט) קול גדול ולא יסף, ומתרגמינן ולא פסק. וכל אותן האורות והשפע אור שירדו משמי שמים במעמד מתן תורה, מחדש הקב"ה עלינו בכל שנה ושנה, כנודע מספה"ק.

והנה נודע בשעת בת רבים קו' התוס' (שבת דף פ"ח ע"א ד"ה כפה) במה שדרשו חז"ל (שם) בפסוק (שמות יט, יז) ויתייצבו בתחתית ההר, מלמד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו וכו', דלכאו' למאי הוצרכו לכפיית ההר, והלא הקדימו כבר לאמר 'נעשה ונשמע', ותירצו שחשש הקב"ה שמא יהיו חוזרים בהם כשיראו האש הגדולה, יעו"ש. וידוע מה שתמהו רבים שאין התירוץ מובן, כי הלא אדרבה דייקא אחר שיראו בני ישראל התגלות אלוקות בפועל ובחוש, וראו את מלכותו של הקב"ה וכוחו של מעלה, הדעת נותן שמתוך כך יבואו לאמונה יתירה בהשי"ת, ואם כן מדוע חשש שמא יהיו חוזרים.

עוד אמרו חז"ל במדרש תנחומא (פר' נח ס' ג) שבאמת כשאמרו בני ישראל נעשה ונשמע כוונתם היתה רק על חלק התורה שבכתב, וכפיית ההר היתה על חלק התורה שבע"פ, דעל התורה שבכתב אינו צריך יגיעה שאפשר בקל ללמוד אותה על פי פשוטו של מקרא, אבל על התורה שבעל פה צריך עמל רב, ולא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש עונג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעוה"ז אלא במי שממית עצמו עליה, ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנא' ויתייצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא א"ל הקב"ה לישראל אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר, הלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כולם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות

(עירוכין דף נ"ד ע"ב), רומזו על חלק התורה שבעל פה, שבזה יהיה כל חיותם.

ולא יאמר האדם דתורה הנלמד באופן כזה שהוא ע"י פניה והנאה ואינו בחי' תורה לשמה אינו חשובה וראויה כלל, אלא אדרבה יש לקבל התורה באופן כזה, אשר בתחילה יעסוק בתורה שלא לשמה, ויחיש וירגיש השמחה וההנאה שיש בתורה הק', ולבסוף כולי האי ואולי יוכל לזכות ולהגיע לבחי' לשמה, אחר שידע כל התורה כולה ויעבוד את בוראו במסירות נפש בקיום כל מצוות התורה, כי רק אז יוכל לזכות לנקודה אחת של מדריגת ובחי' לשמה.

וכבר האריך מרן אאדמו"ר זי"ע פעמים רבות בענין לימוד תורה לשמה, והמורם מדבריו הק' כי בדורנו אנו כל מי שעוסק בתורה הרי זה בבחי' תורה לשמה, כי הלא נתגשם הדור כל כך, וכל מי שמחזר ומחפש להנות מענייני והבלי העולם הזה, הרי שכל אלו קורצים לעברו, ובבלבול המוחין הגדול וירידת הדורות, הרי כל מי שנכנס לבית המדרש וחפץ הוא לעסוק בתורה הן בישיבה והן בכולל, וכן כל אחד ואחד אשר הוא ירא שמים, כיון שחפץ הוא לעסוק בתורה הק', נחשבת תורתו כתורה לשמה.

*

הגרי"ב שרייבר שליט"א האריך בדברים נפלאים עורות ידיעת הש"ס, ובענין זה עלינו לדעת כי בלא שיזכה האדם והקב"ה יחוננו דעה בינה והשכל לא יוכל לעשות מאומה, ואין הדבר תלוי אלא בסייעתא דשמיא ועזר עליון. ועל זה אנו מבקשים ומתחננים 'אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה', ונודע (זוה"ק ח"ג, דף מ"ח ע"א) דג' מדריגות הם, אדם, איש ואנוש, ואנוש הוא המדריגה הפחותה ביותר, שנוסף בו האות נו"ן נוסף על אותיות אי"ש, ומורה על בחי' קמנה ושפלה. ואמר ומלמד לאנוש היינו אפי' לאדם השפל ביותר בינה, ובעזר עליון יכול הוא לזכות לדעת כל התורה כולה. כי כשם שיש ביד האדם בעזר ממעל ללמוד לעצמו אומנות כציור או גילוף בעצים וכיוצ"ב, כמו כן יש ביד כל אחד ואחד אף השפל ביותר ללמוד ולדעת כל התורה כולה, כי כאשר הקב"ה חונן לאדם דעת שוב אין כל נפק"מ בכשרונותיו וביכולותיו.

וחדוותא דאורייתא וההתעמקות בעמקות התורה יבואו לידי תענוג והנאה, עד שלא יוכלו לחיות כלל בלא התורה, הרי שכל זה יגרע ממדריגת לימוד התורה לשמה. על כן במדריגתם הנעלית והגבוהה נתייראו לקבל חלק זו של התורה הק', שמא לא יעלה בידם לעסוק בתורה בלתי לה' לבדו. ואך זאת קיבלו על עצמם ללמוד את חלק התורה שבכתב שיקבלוה מפי הגבורה אותה יחזרו וישננו, בלא שיוסיפו עוד לחדש מעצמם, וכל זאת כאמור על מנת שלא יבואו לידי פניה והנאה גשמית מעסק התורה.

וזהו שנתכוונו התוס' בתירוצם שחשש הקב"ה שמא יחזרו בהם כשיראו האש הגדולה, היינו שראו שיש לעבוד את הקב"ה עד כדי מסירות נפש ואף להכנס אל האש הבושרת, ועיקר עבודת הבורא ית"ש הוא בלא שום הנאה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ועל כן גופא לא רצו לקבל עליהם התורה שבע"פ.

ואכן מהאי טעמא התירו חז"ל ואמרו לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ונודע מה דאיתא בספה"ק (ראה מאור עיניים, פר' בראשית, ועוד) דזהו הוראה לאדם לבל יתחיל מיד בבחי' לשמה, אלא מוכרח הוא לפתוח תחילה בעסק התורה שלא לשמה. כי כך הטביע הקב"ה בטבע הבריאה וברא את האדם בעולמו שמתחילה מוכרח הוא לפתוח בעבודה שלא לשמה, שיהיה לו חדוותא דשמעתתא וירגיש שמחת התורה והנאה ותענוג בכל אות שלומד, ורק לאחמ"כ יבואו לבחי' לשמה.

וזהו שאמר הקב"ה לישראל אם אתם מקבלים את התורה מושב וצריכים אתם לקבל התורה באופן כזה אשר באם לאו היינו שבלא התורה הק' שם תהא קבודתכם שלא תוכלו לחיות בלא התורה, ותחשו ותרגישו טעם ומתיקות עליון בעסק התורה עד שלא יוכלו להתקיים ולעמוד בלא עסק התורה וקיום מצוותיהם, ובלא התורה הק' יבוא לידי פיקוח נפש ממש, שיקויים בו בחי' הכתוב (משלי ד, כב) חיים הם למוציאיהם, וזה יהיה כל חיותו, כשעיקר התענוג והשמחה הוא כאמור בחלק התורה שבע"פ, וי"ל שעל זה דרשו חז"ל בפסוק הנזכר למוציאיהם בפה

גדול מכל הלומדים בכוללי הש"ס, והקב"ה שש
ושמח בשמי ערבות, כי אף בשנת תשפ"ג אחר שנות
גלות ארוכה ומרה וירידת הדורות עדיין התורה הק'
מתקיימת ובני ישראל הוגים ולומדים בה בכל שעה.
ועל ידי כן מתעוררים רחמים שמים על כל יחיד
ויחיד, ועומד מלאך מליץ על המשמר להגן שלא
ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי.

והנה הרהרתי כי ב"ה זכו רבים כבר לסיים
ולהבחין על כל הש"ס כולו, או עכ"פ על רוב
מסכתות הש"ס, אמנם בסדר הלימודים אין נבחנים
על המסכתות מסדר זרעים וטהרות. והנה אנו
מאמינים באמונה שלימה כי הנה זה עומד אחר
כתלינו, וכבר קרוב יום ה' אשר בו נשמע קול שופר
של מלך המשיח, ומוכרחים אנו להכין עצמנו, ועל
כן יש לנו ללמוד המצוות התלויות בארץ בסדר
זרעים, וכן העניינים בסדר טהרות [כאשר אף ב"ה
כבר ישנם כיום כוללים מיוחדים לעסוק בדינים אלו,
וישנם תלמידי חכמים הבקיאים בכך]. אמנם עכ"פ
הרהרתי כי מן הראוי שהלומדים בכוללי הש"ס יקנו
שלימות לעצמם גם במסכתות אלו. וראוי להעמיד
להם מסגרת עם תכנית מיוחדת לעסוק בהם. כי
הלא מצות ידיעת התורה כוללת כל חלקי התורה
הק' כגודע מה שמנה הרה"ק התניא זי"ע בשולחן
ערוך שלו (הל' ת"ת, פרק ב).

ובפרט שעל האיש הישראלי אין לו לעמוד על
מקום אחד אלא תמיד עליו להיות בבחי' 'הולך',
ולילך מחיל אל חיל להוסיף ולקנות לעצמו עוד ועוד
ידיעות בתורה הק'. וכבר סיפרתי העובדא שסיפר
ש"ב הגה"צ רבי מיכאל בער וויסמנאדל זצ"ל בענין
זה, שהיה פעם איזה בור ועם הארץ אשר בקושי ידע
צורת האותיות והלך ונסע לעיר הגדולה, ושם נכנס
לישיבה המפוארת דשם, כשראה את ראש הישיבה
שם יושב והוגה בתורה צעק ונקב בשמו של הראש
ישיבה באמרו אליו 'עדיין לא סיימת' וסובב ראשו
ופנה לחזור לדרכו.

אחד מהתלמידים דשם רדף אחריו וכשהשיגו
בקשו שיאמר לו פשרן של דברים מה הם, אמר לו
הלה: 'בשנות נעורי דרתי בעיירה פלונית והייתי בנו
של שואב המים, תמידין כסדרן דחק בי אבי שאשב

וביותר עפ"י הנודע מאמר רביה"ק הרר"א זי"ע
(ראה נועם אלימלך, פר' ויקרא) על אמרם ז"ל (נדה דף ל'
ע"ב) שבשעה שהתינוק במעי אמו נר דלוק על ראשו
ומלאך מלמדו כל התורה כולה וכשיצא לאויר
העולם סטרו על פניו ושוכח תלמודו, דלכאו' תמוה
דמאחר כשנולד הוא משכח כל תלמודו לשם מה
הוצרכו כלל ללמדו, וביאר בקדשו שכל זה הוא בחי'
אתערותא דלעילא להשגת התורה, וכהכנה על
העתיד, כדי שלאחר מכן כאשר יתייגע האדם על
תלמודו במשך שנות ימי חייו עלי אדמות שוב יזכה
להיזכר כל תורתו שלמד עם המלאך (וראה בני
יששכר, מאמרי חודש סיון, מאמר א, אות ז), יעו"ש.

ולעניינו י"ל הלימוד בזה, דמכך ילמד האדם מה
אם דבר שמעולם לא למד יתכן שיעלה ביד האדם
לרכוש אומנות זו לעצמו וכנ"ל גבי מלאכת הציור
והגילוף וכיוצ"ב, כל שכן וקל וחומר ענין שכבר למד
מקודם שיעלה בידו, דמאי דלא הוה - הוה, מאי
דהוה לא כל שכן, וכיון שכבר למד כל התורה כולו
בהיותו במעי אמו, ממילא כאשר לומד ועוסק
בתורה הק' ומתנהג כראוי, זוכה להחזיר אליו כל
ידיעותיו ולדעת כל התורה כולה.

*

יושבים כאן תלמידי חכמים עמלי תורה, ובעת
הזאת אשר כלל ישראל זקוקים לרחמי שמים מרובים
ושמירה דלעילא, הרי שאין לנו שיוור רק התורה
הזאת, ורק בזכות התורה אשר פרה ורבה באופן
שהוא למעלה מדרך הטבע בכל העולם כולו, נזכה
להנצל מכל רע.

דכורני כאשר לפני למעלה משישים שנה, עת
אשר מרן אאדמו"ר זי"ע הנהיג ענין זה לערוך
המבחנים הן בישיבות הק' והן לאברכי כולל, שהיה
אז דבר מחודש שלא התקבל על הדעת. אכן כיום
הדברים ברורים שבלא שיהיה לו לאדם עול שצריך
הוא לעמוד בכור המבחן על תלמודו לא יוכל
להתעלות כראוי, כי על מנת שיוכל להצליח בבחינה
בהכרח עליו לחזור ולשנן היטב, וממילא מוטל עליו
עול תורה. ובירידת הדורות בדורנו הרי שבהכרח
הוא לעודד ולהמריץ האברכים יותר ויותר.
בטוחני כי בשמים ממעל ישנו רעיש ונעשה רושם

דשיטנא. ובעוד שעל שאר המצוות אשר בני ישראל מהדרים בהם כצדקה ומעשים טובים וכו', כמעט ואין נלחמים כנגד זה, הרי שכנגד לומדי התורה המה מתגברים בכל כוחם להפריעם. כי דדא ביה כולא ביה (נדרי דף מ"א ע"א). והסט"א והטומאה יודעים שכל מה שישנם מישראל המתחזקים באמונה ובמצוות הוא רק בזכות לומדי התורה יושבי בית הכנסת, שהם מבני היכלא דמלכא, והמה בכח תורתם מאירים ומזריחים על כל הדור כולו.

יעזור השי"ת וכל התלמידים והלומדים יזכו לקבל התורה הק' בימים אלו, ויזכו לישיב וללמוד מתוך הרחבת הדעת בלא כל מניעות והפרעות, ויקויים בהם הכתוב (תהלים כו, ד) שבתי בבית ה' כל ימי חי לחזות בנועם ה', ולהיות תמיד מוסיף והולך, ועל ידי כן יהיה 'נר מצוה ותורה אור' (משלי ו, כג), ואור חדש על ציון תאיר. כי זאת התורה תעלה לשמי רום להליץ יושר בעד ישראל, עד אשר מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, ונס יגון ואנחה הן בכלל והן בפרט. כי הלא על הלומד תורה לשמה - וכנ"ל ממרן אאדמו"ר זי"ע שבדורנו אנו כל העוסק בתורה הרי זה בבחי' לשמה - אמרו חז"ל (אבות ו, א) שהוא משמח את המקום ומשמח את הבריות, ונמצא שעל ידי עמל התורה של כל אחד מישראל הריהו משפיע אורה ושמחה לכל בני ישראל, שיתקיים בהם (עפ"י שמות י, כג) ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם, ויקויים מה דאיתא בזה"ק (תיקו"ז, תיקון יח) דביו"ט שבועות ביה יפקון ישראל מן גלותא, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

בסיום דברות הקודש, ערך מרן שליט"א שולחן לחיים, ואיחל מברכותיו לכל הקהל.

לאחמ"כ הכריז הגה"צ אב"ד קרית צאנו טבריה שליט"א, את שמות מסיימי הש"ס, שעברו בפני הקודש וקיבלו שי הוקרה סט שו"ת דברי יציב מהדו"ח. לאחמ"כ חילק מרן שליט"א לכל הלומדים במסגרות כוללי הש"ס ספה"ק שפע חיים חידושים ופולפולים לשבועות.

עם סיום המעמד הודו ושבחו האברכים תלמידי החכמים למנהל כוללי הש"ס העסקן הרה"ח ר' שמואל זאב בורד הי"ו, הפועל גדולות ונצורות למען התורה ולומדיה מיד חודש בחודשו, וביותר על מעמד

ללמוד ולהגות בתורה כשם שהרב ובנו - הוא ראש הישיבה שלכם - כל עסקם בתורה ויומם ולילה יהגו בם, אך אני - המשיך האיש - שמתי דבריו ללעג, כי ראיתי בתחילת הלימוד כמה שיש לידע את צורת כ"ב האותיות ונקודותיהם, ואח"כ עיברי, וכתב רש"י, תורה ונ"ך על כל מפרשיהם, גמרא רש"י ותוס' ועוד ועוד, והבנתי שאם אלמד עתה יוסיפו ללמדני עוד ועוד באופן שלעולם לא אסיים לימודי ואף שבטבעי הייתי בעל כשרון גבוה מבן הרב, ועל כן מתחילה הדרתי רגלי מבית המדרש ולא חפצתי כלל לעסוק בתורה, והמשכתי במשובות הצעירים בחיי תענוגות'.

המשיך האיש וסיפר 'לפני מספר שבועות שמועה שמעתי שבנו של הרב - חברי משנות נעורי - יש לו ישיבה גדולה בעיר הזאת ומרביץ בה תורה לאלפי תלמידיו, אמרתי לעצמי שמא אכן טעיתי אז, ובאמת כבר השלים וגמר כל לימודיו, כשבאתי הנה וראיתי שעדיין יושב והוגה בספריו ושעדיין לא סיים ללמוד, נח דעתי בראותי שחכמתי עמדה לי ושמחתי שלא התחלתי כלל בלימודה...

הנלמד לנו מוסר השכל מעובדא זו, שכל איש מישראל עליו לידע שלעולם אינו מסיים, כי התורה הק' ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, ואדרבה ככל שמעמיק האדם ועוסק בתורה עוד ועוד, הריהו מגלה שכלל לא התחיל עדיין לעסוק ולהבין בה. והוא כעין דברי הרה"ק הרר"א זי"ע בפסוק (תהלים קיח, כ) זה השער לה' צדיקים יבואו בו, שבעבודת השי"ת צריכים לידע תמיד שעדיין עומדים בשער יעו"ש. ובהרגשה זו שיודע שעדיין עומד הוא בשער ובפתח יכולים לגשת לקבל התורה.

עוד זאת עלינו לידע ולהשריש בקרבנו מה שהורינו רבותינו הק' כי העיקר הוא לעסוק בתורה הק', וכאשר עוסקים בתורה הק' בטהרה ממילא זוכים גם לשאר העניינים, ואף שבוודאי נצרכים גם לתפילה ועבודת השי"ת ושאר המצוות שבין אדם לחבירו, אכן המפתח והשער הוא על ידי לימוד התורה. והדבר ניכר בחוש בדור הזה, כאשר כל מלחמות הטומאה והסט"א הוא דייקא כנגד לומדי התורה, כי המה יודעים ומרגישים מהו גירא בעינא

נשגב זה, שהיה כהכנה דרבנתא לקראת חג מתן תורה, וייחרט בלבם לזמן רב.

יום שני פר' נשא ב' סיון

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה מאיר שלום נ"י בן להבחל"ח הרב מרדכי טויבער ז"ל מפעיה"ק (בן יבדלחט"א הרב אברהם יהודה מירושלים, וחתן הק' הרה"ג ר' שלום מרדכי רייניץ זצ"ל הי"ד). אחר התפילה הגישו ראשי גבאי המעמדות הרה"ח ר' אלכסנדר משה בלומנטל והרה"ח ר' נתן יונה וימר את שקלי ושמות נותני המעמדות לחודש סיון, והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו, לרוב נחת מכל צאצאיהם, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, לעכטיגע אידישע קינדער.

בערב הגיע מרן שליט"א לאולמי 'מרכז החסד' פעיה"ק, להשתתף בשמחת הבר מצוה של הבחור הבר מצוה מאיר שלום טויבער נ"י בן להבחל"ח הרב מרדכי ז"ל שנלב"ע בדמי ימיו. במהלך שהותו של מרן בשמחה, ערך הבחור הבר מצוה סיום על מס' תענית, אח"כ קם מרן שליט"א לריקוד של שמחה משך זמן. אחר שאמר חתן בר המצוה הפלפול הפסיקוהו בשירה כנהוג.

ונשא מרן שליט"א מדברות קדשו, וזהו תוכנם: זימרו כאן מקודם הפסוק (תהלים פו, יא) הורינו ה' דרכך אהלך באמיתך. והרהרתי לבאר בכפל הלשון בהקדם לבאר הנודע מה שקראו הקדמונים האי יומא בשם 'יום המיוחס' וכמה וכמה טעמים ניתנו בזה, ועוד לאלו"ה מילין.

וביום זה אמר הקב"ה למשה רבינו שיאמר לבני ישראל (שמות יט, ה) ועתה אם שמוע תשמעו וגו' והייתם לי סגולה מכל העמים וגו', כשלאחמ"כ החלו שלושת ימי הגבלה, וכנאמר (שם פסוק טו) היו נכונים לשלושת ימים. וראוי לבאר פשר אמרו 'והייתם לי סגולה מכל העמים'.

בילקוט (ריש פרשתן) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר הבו לה' משפחות עמים כשם שבני מביאיין, ויתילדו על משפחותם וכו', וכבר נשתברו הרבה קולמסין לבאר טענת אומות העולם, מה ראו בני ישראל להתקרב יותר מכל האומות, וביותר צריך לבאר תשובת הקב"ה אליהם הביאו לי ספר יוחסין שלכם וכו', והלא אמרו חז"ל (אבות ב, יב)

התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך. ומכבר אמרתי לבאר בזה עפימ"ש בכלי יקר (פר' ח"י, בראשית כד, ג) לבאר בטעם הדבר שביקש אברהם מאליעזר עבדו לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן, דלכאו' אם הטעם פן ילמד ממעשיהם שהם עובדים עבודה זרה אם כן מה ירויח אם ישא אשה מבנות לבן ובתואל, הלא גם המה עובדי עבודה זרה.

וביאר שם באריכות ותמצית דבריו, דהנה טבע האבות נמשך לבנים הן לטוב והן למוטב, אולם זה רק בדברים שהמה באים מפאת החומר, דהיינו כל עניני התאוות המגונות וכן עניני המדות הנתלין בחומר, שדברים הללו בדרך כלל נמשכים ועוברים מן ההורים לצאצאיהם אשר תולדותיהן כיוצא בהם, אבל לא כן בדברים שהווייתם תלוי בשכלו של אדם, דבאלו כל אחד ואחד עושה ומתנהג כפי השגתו וידיעתו שדבר זה אינו עובר מאבות לבנים. והנה אמרו חז"ל (נדה דף ל"א ע"א) ג' שותפים באדם, והחומר נוצר מן אב ואם לפיכך מעשה אבות התלויים בחומר יורשים גם בנים, אבל עניני האמונה שהיא תלויה בשכלו של אדם והרי הקב"ה נותן בו נשמה ושכל אינו בהכרח נמשך מן האבות לבנים.

על כן לא היה אברהם אבינו חפץ לקחת אשה לבנו מהכנענים שהיו בעלי מדות מגונות כמאה"כ (הושע יב, ח) כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב, ועל כן בהאי פחדא יתיב אברהם אבינו שלא יומשכו המדות הרעות ח"ו לזרעו אחריו, אולם לגבי לבן ובתואל אע"פ שהיה בהם פחיתות היותם עובדי עבודה זרה, לא חשש מהם בידעו כי הדבר לא ישפיע על יצחק וזרעו, עכתו"ד יעו"ש.

האדם עיר פרא יולד (עפ"י איוב יא, יב), ובמבעו אם לא יזכך מידותיו נולד הוא עם מדות מושחתות, והמדות הללו עוברים מדור לדור, ולזה אמרו חז"ל (ויק"ר ט, ג) דרך ארץ קדמה לתורה, כי בלא שיקדים האדם לרכוש לעצמו תחילה מידות טובות, ולהכניע מידותיו לצד הטוב, לא יתכן שיזכה להשכיל ולהבין בתורה. ונודע מש"כ מהרח"ו זי"ע (שער הקדושה, ח"א, השער השני) שפעם אחת שאלו לפני האריה"ק מדוע אין נזכר בתורה"ק עניני דרך ארץ, והשיב כי בלי

אתם מסוגלים לסגל לעצמכם מידות והנהגות טובות וישרות, כי אומות העולם קלקלו מעשיהם בבחי' (הושע ב, ז) זנתה אמם הובישה הורתם, ומבטן ומלידה ואבות אבותיהם היו כולם רוצחים גנבים וגזלנים וכו', הרי שאף על ידי כפיית ההר לא הייתם יכולים לקבל התורה.

זהו שאמר הקב"ה לבני ישראל ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וכפל אמרו ב' פעמים לשון שמיעה, לרמוז שישנו ענין אשר צריכים לשמוע עוד טרם קבלת התורה, והא ענין של דרך ארץ שקדמה לתורה, ובדבר זה גופא והייתם לי סגולה מכל העמים, כי ענין תיקון המידות אינו כי אם בבני ישראל אשר הוא אצלם בתולדה כנ"ל.

ועל כן נקרא האי יומא בשם 'יום המיוחס', להודיע כי לולי היו בני ישראל מיוחסים ומתייחסים וחוטרים מגזע האבות הק' והשכטים הק', וכל הדורות כולם עד מתן תורה, אשר כולם היה מושרש בהם עניני מידות ודרך ארץ, וכדמצינו בחז"ל (תנא דבי אליהו, פרק כד) שכשיצאו ישראל ממצרים קיבלו עליהם עליות גומלי חסדים אלו עם אלו, והם הקדימו כל ענייני דרך ארץ ומצות ועניינים שבין אדם לחבירו, על כן ממילא היה שייך בהם קבלת התורה, ויום זה הוא כהקדמה לקבלת התורה, שרק אחר שמקדימים ענייני דרך ארץ יתכן לזכות לקבל התורה.

זה שרמו המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה במזמוריו הורינו ה' דרכ"ך היינו ענייני דר"ך ארץ אשר קדמה לתורה, ושוב לאחר מכן אהלך באמתך, רומז לתורה שנקראת אמת כגודע (ברכות דף ה' ע"ב), כי כאמור רק על ידי דרך ארץ יכולים לזכות לתורה.

*

כאשר זימרו כאן מקודם ניגוני אהבת תורה וקבלת התורה, וכשעומדים אנו להכנס לשלושת ימי הגבלה, הרי שצריכים אנו להכין עצמנו בהתעוררות לקראת קבלת התורה. והרהרתי כי אין לך הכנה גדולה מזו משמחת בר מצוה אשר בו מקבל על עצמו חתן בר המצוה עול מלכות שמים ועול תורה.

וכשיושבים בשמחת בר מצוה, יש לזכור השורש גזע בית אבות אשר ממנו חוטרים, בבחי' 'דע מאין באת', שכאשר מסתכלים ומתבוננים בדרכי אבות

שהאדם יסגל לעצמו מידות טובות הריהו בדרגת בהמה שאינו בכלל בגדר אדם, ואין באפשרות לכתוב עניני המידות בתורה לפי שמי שמידותיו גרועים רח"ל ואינו מזככם אינו יכול כלל לגשת לתורה, כי הוא ראשית לכל דבר, ורק מי שיש לו מידות טובות הוא יכול לגשת לעסוק ולהגות בתורה"ק, יעו"ש.

אשר על כן בהכרח הוא שטרם יגש האדם לעסוק בתורה יתקן מדותיו בדרך ארץ כראוי וכיאות. ועיקר ענייני דרך ארץ יונק האדם מבית אבותיו, וממילא נמצא כי ענין היחוס מעלה הוא דייקא אצל בני ישראל, שהם ינקו וקיבלו המדות הטובות מהאבות הק' אשר שרשם טוב היה, והאבות הם עשו ההכנה והכלים כדי שיוכלו בניהם אחריהם להקדים דרך ארץ לתורה, וממילא לזכות לתורה ולהיות יראי שמים.

והנה כתבו המפוי' (עי' ישמח משה, ריש פר' במדבר, בשם ס' שמע שלמה, ותוצאות חיים) דמענת אומות העולם היה על מה שהקב"ה כפה ההר כגיגית על בני ישראל לקבל התורה (שבת דף פ"ח ע"א), ועל זה נתרעמו למה זכו ישראל להתקרב יותר ולהכריחם לקבל התורה יותר מכל האומות שלא עשה הקב"ה עמהם כן, וזה ע"ד שאמרו חז"ל (שם) דלעת"ל יאמרו אוה"ע לפני הקב"ה כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קיבלנוהו כמו שעשית לישראל, וזה אשר טענו ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, היינו דרק את בני ישראל הכריחם הקב"ה ומפני מה לא עשה כן לכל עם ולשון.

אמנם סתם הקב"ה פיהם ואמר להן הביאו לי ספר יוחסין כדרך שמביאין בני, היינו לבדוק סדר יחוסים, כי כאמור בלא תיקון המידות שיסגל האדם לעצמו מידות טובות ויעקור כל מידה רעה מקרבו, לא יתכן לזכות להשכיל בתורה, ואף אם יהגה וילמד בדברי תורה לא יקלטו אצלו הדברים, כי לא יזכה לדעה ובינה והשכל שבלעדם לא יתכן להשיג אמיתה של תורה. לכך רק בני ישראל אשר הם חוטרים מגזע אבות וקיבלו בתולדה מהאבות הק' כל ענייני מידות טובות, הם ראויים לקבל התורה, כי בטבעם טבוע בהם מידת הרחמנות וטוב הלב וכו', לא כן אתם שאין לכם ספר יוחסין ואין

בזוה"ק (ח"ב דף ק"א ע"ב), הרי שבוודאי כח האבות הק' יאיר וזיריה הלאה לחתן השמחה שיזכה לגדול ולהתעלות מעלה מעלה בתורה וביראת שמים, כאשר ב"ה אך ניחן בכלים וכשרונות טובים, ויזכה לישוב על התורה ולהבחין על תלמודו להתעטר בעטרת חכמים 'חבר' ו'מורינו' ואף למעלה מכך, ויהיה 'אם הבנים שמחה', כאשר ירוו ממך רוב אידיש נחת.

יעזור השי"ת וישרור אך שמחה בכל המשפחה, והלא קבלת עול תורה מביא עמו כל הישועות והשמחות, ויקויים הכתוב (עפ"י ישעי' סב, ה) ישיש עליך אלוקיך כמוש חתן על כלה, ובהאי יו"ט שבועות ביה יפקון מגלותא כדאיתא בזוה"ק (תיקו"ו, תיקון יח) בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

לאחמ"כ נשא דברים דוד חתן בר המצוה חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א. לאחמ"כ ערך מרן שליט"א שולחן לחיים, והאציל מברכות קדשו על הבחור הבר מצוה, ועל זקיני הרב אברהם יהודה טויבער הי"ו מירושלים, ועל כל בני המשפחה.

במהלך השמחה שוחח מרן שליט"א ממושכות עם גיסו חדב"נ הגה"צ כ"ק גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א. לאחר למעלה משעה חזר מרן שליט"א לביתו.

אז היחוס הוא למעלה. ובשמחה זו אין מן הצורך להרחיב כלל הדיבור אודות זקני חתן בר המצוה, אשר כולם הכירו אותם, והיה ניכר גודל מידותיהם בענייני דרך ארץ ונעימות, לפעול ולעשות למען אחרים בתורה ובחסד ובשאר העניינים, מלבד גדלותם בשאר הדברים, וממילא אין כל פלא שיצאו ב"ה פירות טובים. ודבר בעתו מה טוב כאשר מן השמים סיבבו שיהיה שמחה זו ביום המיוחס, כאשר כל תפילות בני ישראל הוא 'זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם', וכבר אמרו חז"ל (ב"ר עו, ד) כל ההולך בדרכי אבות אני מתקומם עליו בזכות אבות, וזוכים לכל מיני השפעות טובות בזכותם.

ואמרתי לחתן בר המצוה כי אף שאין רואה את אביו ע"ה נוכח כאן בשמחתו, אכן בוודאי שהוא משתתף כעת כאן בשמחה, וכנודע מהזוה"ק (פר' פנחס, ח"ג, דף רי"ט ע"ב) שבכל עידן חדותא מגרשים האבות מגן עדן להשתתף בשמחת צאצאיהם, וביותר כאשר הוא מקבל על עצמו עול תורה ועול מלכות שמים, שיש בזה גם בחי' של 'מכבדו במותו', וזכות גדול הוא.

וביום זה אשר בו מכריזים בשמים ממעל הפסוק (תהלים ב, ז) בני אתה אני היום ילדתיך, כדאיתא

נר להולכים

שנלב"ע בתקופה האחרונה לדאבון קהל עדתינו הק'

הרה"ח ר' מנחם מענדל קרעש ז"ל

צאנז בהתבטלות עצומה ובהכנעה אין קץ לרבוה"ק. לא דם זרם בעורקיו, כי אם צאנז. עד נשימתו האחרונה יקדה בו אשה של צאנז והיא הייתה כל חיותו.

ר' מענדל נולד לפני קרוב לשבעים שנה לאביו החשוב הרה"ח ר' יעקב צבי ז"ל שהיה חסיד קאלשיץ. ר' יעקב צבי היה עובד ה' באמת ובתמים, יודע ספר, אך במקום גדולתו נמצאה ענוותנותו. הוא קיים בנפשו את 'סייג לחכמה שתיקה', היה אציל מידות והקים דור ישרים מבורך. ר' יעקב צבי אף שימש כש"ץ בבית מדרשו של כ"ק מרן זי"ע, ואף הסתופף בצל הקודש הוא וצאצאיו.

ר' מענדל גדל בבית חשוב זה ובצעירותו למד בישיבת בית התלמוד בארה"ב, ולאחר מכן עלה ונתעלה ללמוד בישיבתנו הק' בקרית צאנז נתניה, כאן דבק בכל עוז ונפש אל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, ובמשך תקופה אף זכה לשמש בקודש, גם כאשר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע נפל

גדולה האבידה ואין לה תמורה - זוהי ההרגשה הכואבת עד דכדוכה של נפש, שהקיפה בצער רב וביגון קדוש את כלל אנ"ש בכלל, ואת עדתנו הק' בארה"ב בפרט, עם היוודע הבשורה הקשה על פטירתו של איש חמודות, חסיד אמת, עסקן מסור בכל לב ונפש לכל קדשי בית צאנז רבות בשנים, הרה"ח ר' מנחם מענדל קרעש ז"ל, מראשי וטובי קהילתנו הק' בבארא פארק, שכל ימיו אשר חיה, היה לבו בווער באש למען כבוד בית צאנז בכל נפשו ובכל מאוודו, ובשנותיו האחרונות הזדכך בייסורים מרים במשך שש שנים מאז שאחזו השבץ המוחי, וכעת למגינת לב כל אנשי שלומנו, הלך לעולמו במיטב שנותיו. הוא עזב למנוחות ואותנו עזב לאנחות, חבל על האי שופרא דבלי בארעא.

ר' מענדל ז"ל, היה דמות מופת של מסירות ונאמנות אין קץ לכל מפעלות קדשם של רבותינו הקדושים. בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, קיבץ וריבץ פעלים לכל קדשי בית

למשכב והתאשפז במרכזים רפואיים בארה"ב שימש בקודש פנימה.

המנוח ר' מענדל התמיד מאוד בלימודו בישיבתנו הק' ונודע כאחד מהעילויים שבה. מעולם לא ראו אותו לבטל את זמנו. תמיד ישב ולמד בהתמדה ובשקידה. מלבד כישרונותיו הברוכים שבהם התברך, הוא בלט גם במידותיו התרומיות, באצילות רוחו ובעדינות נפשו. חבריו וסובביו הכירו בו כי מדובר בבחור כליל השלימות שעושה חיל בלימודו, אהוב לשמים ונוח לבריות.

בהגיעו לפרקו, נשא לאשה את זוגתו החשובה ע"ה, בת למשפחת לעמל המפוארת בעדת קהילת באבוב, של"ע הלכה לעולמה בפתע פתאום לפני שש עשרה שנה.

כבר לאחר נישואיו כבר ניכר בו ה'ברען' לכל אשר בשם צאנו יכונה. הוא מסר את כל אשר לו, בכל לבו ונפשו, למען כינון וקיום מוסדותינו הקדושים, באופנים שונים. תמיד דאג שבבית הכנסת יהיה משקה חם למען לומדי התורה, כי בד בבד יקדה בו אהבת בריות מופלאה, בעל לב זהב שכל רצונו ומגמתו, וכל חפצו וחשקו הוא לעשות טובה לזולת, ומכאן שאב את חיותו. לא יפלא שכל ימיו ולילותיו היו מוקדשים למען הציבור ולצרכי רבים, ובכללם צרכי המוסדות. השקיע את כל כוחו ומרצו בצעירותו בבניין בית המדרש 'חצר הקודש' צאנו קלויזנבורג בבארא פארק.

כמו בבחרותו, ראה ב'זמן' ערך מקודש שאין לבזבזו בשום פנים ואופן. הוא ניצל וחישב את רגעיו עד לאחרון שבהם, אך עם כל זה לא נמנע מלתת עצה ותושיה, והקדיש רבות מזמנו לחזק לבבות נשברים אשר מצאו אצלו אוזן קשבת. הם השיחו לפניו כל אשר על לבבם, והוא האזין להם באורך רוח ובסבלנות והרעיף עליהם בצדקתו אהבה וחיבה ועשה הכל על מנת להקל את סבלם.

בהיותו אות ומופת של ניצול הזמן, קבע עתים לתורה במשך שעות רבות מסדר יומו, בהן מצא את אשר אהבה נפשו מאז נעוריו והוא לימוד התורה בחשק ובשקידה. הוא היה איש עסקים, והיו זמנים שבהם מצב פרנסתו לא היה מהמשופרים, ועם כל זאת, לא זז מלחבב את התורה ואת שקידתה והקדיש שעות רבות בכל יום ללימוד התורה. עשה תורתו קבע ומלאכתו עראי. הקפדתו על שיעוריו הקבועים הייתה מן הנפלאות. משיעורו הקבוע בש"ס בכל ערב, לא זז מעולם. גם במקרים חריגים, גם בעיתות שמחה, השעה הזו נשארה קודש לה', שכל רוחות בעולם לא יכלו לעקור אותה ממנו ואותו ממנה. כך גם בימי חוליו, ראו כי משוש חייו הוא עוד שיעור תורה ועוד שיעור תורה ששמע בטלפון מלבד החברות הרבים שהיו לו, וביניהם יבלחט"א, כ"ק האדמו"ר מסקולען ליקווד שליט"א, אחיו הרה"ג רבי דוד שליט"א והרב לייבל פליישער שליט"א.

ר' מענדל היה אות ומופת ליהודי חסידי, בן עליה. תפילותיו הלוהטות ליחכו סביבותיו, והיה מתפלל כמנהג מעות בקול גדול ובמתיקות נפלאה. לא אחת היה מתחיל להתפלל מתחילה במניין אחד, אך היה מסיים במניין הבא, וכל זה למרות היותו איש עסוק לפרנסתו. רבים למדו ממנו כיצד צריך יהודי חסידי להתפלל בחמימות ובהתלהבות.

הוא היה סמל לעין טובה, לב טוב. שופע היה טובה וברכה לכל אשר בשם ישראל יכונה. מקדים שלום לכל אדם, והיה מדביק את כל סביבתו בשמחת החיים הטבעית

שאפיינה אותו ובמאור פניו.

כל מי שרצה שיעור אמיתי באמונה ובבטיחות, יכול היה לקבל זאת אצל ר' מענדל. הוא היה מצויין ב'לקבלניוהו בשמחה'. גם כשתכפו עליו משברי חיים ויסורי שאול, מעולם לא התרעם, להיפך, את הכל קיבל באהבה ובשמחה ותמיד הצטיין באמונה פשוטה כי הכל מאתו יתברך שמו, והוא אינו צריך לכלום. כל מה שהקב"ה נותן לו – זו מתנה, וכל מה שעושה עמו – לטובה הוא. גדלות לבו התגלתה במלוא הדרה כאשר בנו הילד יצחק מרדכי ז"ל נפטר על פניו באורח טראגי, כשהיה רק בגיל 3. הוא נפל מחלון הבית ולא שרד. אביו, המנוח ר' מענדל, קיבל עליו את דין שמים באהבה. כולם עצרו את נשימתם כאשר האב השכול יצא מבית העלמין לאחר ההלוויה וקרא בקול גדול אין כא-ל-ו-ק-י-נ-ו אין כ-א-ד-ו-נ-נ-ו אין כ-מ-ל-כ-נ-ו והצדיק עליו את הדין. כולם היו עדים למראה מופלא זה שיהודי מצדיק עליו דין שמים באהבה גם כשהוא עובר יסורי איוב. כדי לקבל מושג עד כמה קיבל עליו את הדין באהבה, ניתן ללמוד מכך שאת הכאב על היעדר בנו נשא עמו כל ימיו, וגם בתקופה האחרונה כאשר היה מסובל בייסורים, העיד שלא עבר עליו יום אחד מבלי שיהרהר בבנו ז"ל.

הוא המשיך לשתות מכוס התרעלה גם בשבר הגדול שפקד אותו לפני הרבה שנים כאשר זוג' הצד' מרת גיטל ע"ה נפטרה בצעירותה ובבית נותרו ילדים שעדיין לא עמדו תחת החופה. מיד לאחר הפטירה הפתאומית שזעזעה את המשפחה ואת כל מכריו, הוא אסף את ילדיו ואמר להם לא להישבר כי הוא לוקח על עצמו להיות מהיום והלאה גם האב וגם האם. 'איננו מבינים דרכי שמים' - ניחם אותם בשעה שהוא היה מרוסק לרסיסים - 'תראו אותי, אני ב"ה חזק, צעיר ורענן, הקב"ה נתן לי את הכוחות ויתן גם לכם'. הוא אכן נשא בעול גידול ילדיו והשאתם בכבוד עם משפחות חשובות.

גם באחרית ימיו, כאשר סבל מרורות בייסורי גוף ונפש, קיבל את ייסוריו באהבה. סובביו ומבקריו לא האמינו כיצד יכול ילוד אשה לסבול כל כך ועם כל זה לעטות חיוך על הפנים ולמצוא את המילה הטובה לכל אחד. אנשים באו לחזק אותו ויצאו מחוזקים לאחר שראו לפיד בוער של אמונה טהורה שמלווה אותו כל העת. הטיפול בו הכאיב מאוד וציער את כל סובביו, אך הוא העניק את התחושה שזה לא נורא כל כך והטיפול לא מכביד עליו ולא מציק לו. כמו כל דבר, גם מצות כיבוד אם עשה בשלימות. אביו נלב"ע לפני שנים רבות, והוא, ר' מענדל ז"ל, הקפיד ללכת בכל יום אל אמו ע"ה, לסייע בעדה, לתמוך בה ולהפיג את בדידותה. גם בשבת בבוקר עוד לפני התפילה היה פוקד את ביתה לשתות את הקפה בחברתה ולהנעים לה את זמנה.

היה גומל חסדים טובים וניהל גמ"ח במשך שנים רבות, כשהוא אישית גם מגייס כספים לקופת הגמ"ח. לצד העובדה שאנשים העוסקים בצרכי ציבור לעתים סובלים מאדם כזה או אחר שמתלונן וכדו', אצל ר' מענדל הדבר הזה לא היה מצוי. כי במידותיו הטובות והעדינות היה נותן את ההרגשה הטובה ביותר לכל פונה וכולם הרגישו כי הוא רק רוצה לעזור ולסייע.

ביום חמישי, כ' אייר, הסתלק לבית עולמו, שבע בתורה, במצוות ובמעשים טובים, כאשר גופו מזוכך זיכוכ אחר זיכוכ. הלווייתו יצאה בליקווד מבית חתנו הרב בן ציון האלפערט שיחי' שהוא ובני ביתו טיפלו בו במסירות בשנים האחרונות בביתם, והמשיכה אל בארא פארק שם התאספו רבים ממוקיריו ומכריו ברחבת בית המדרש הגדול, ובניהם רבנים ואדמו"רים, כ"ק האדמו"ר מבאבוב שליט"א ועוד.

כ"ק האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג שליט"א תיאר את גדלותו וישרותו של המנוח ז"ל ועורר את הקהל הקדוש לתשובה ולמעשים טובים. חדב"ג כ"ק גאב"ד צאנז זוועהיל שליט"א עמד על מידותיו התרומיות של המנוח וקבל הייסורים באהבה. כן הספידו גיסו הגאון רבי יהושע פירר שליט"א ראש כולל באבוב בטורונטו. בנו הר"ר דוד יהונתן הי"ו מראשי קהילתנו הק' בליקווד, אשר אף ביקש ממנו מחילה בשם כל המשפחה.

הותיר אחריו ברכה, משפחה מפוארת ויראה את ה'. אחיו הרה"ג רבי דוד שליט"א מראשי ישיבת נובומינסק בבארא פארק, ובניו מוה"ר דוד יהונתן הי"ו - מראשי קהילתנו הק' בליקווד, מוה"ר יחזקאל הי"ו - מבארא פארק, מוה"ר חיים שמואל הי"ו - מנהל מוסדותינו הק' בבארא פארק, מוה"ר קלמן יהודה הי"ו - מבארא פארק, מוה"ר דב הי"ו - ממאנסי. חתניו: מוה"ר בנציון האלפערט הי"ו, מוה"ר אהרן הערמאן הי"ו, מוה"ר צבי אריה רוזנבלום הי"ו, מוה"ר אלימלך אייזן הי"ו ומוה"ר יהודה קויפמאן הי"ו, נכדים ונינים כולם זרע ברך ה' המה.

הוא השתית את ביתו על פי מנהגי צאנז ולא זו מהם כמלוא נימה. ולא כמעשה קוף בעלמא, אלא כל מנהג בירר אחריו הזק היטב לברר מקורו קדוש. לאחר הסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, המשיך את דביקותו בחצר הקודש צאנז בכל לבו ונפשו, כאשר הסתופף בצל קדשו של יבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וכ"ק האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג שליט"א, והתבטל כלפיהם בהכנעה אמיתית ובדביקות עילאית. ר' מענדל ז"ל שאב חיות מרובה מכל ידיעה על פריחת מוסדות התורה והחסד של צאנז בכל אתר ואתר. כסדר בשמחות בחצר קדשנו, היה עוזב את ביתו ומגיע לשמוח בשמחת בית צדיקים באתרא קדישא הדין והיה שש במשוש צדיק בשמחה עצומה. גם בזמנים אחרים היה פוקד רבות את חצר קדשנו בקרית צאנז נתניה, וגם יבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א רחש לו חיבה יתירה והוקיר את פעליו הברוכים.

הנחת הגדולה ביותר שלו היה כאשר ראה את ילדיו הולכים בדרך ה' ועוסקים בתורה ובמצוות, כשהם סיימו מסכתות או עשו מבחנים על תלמודם. בכלל היה מקושר מאוד למשפחתו ועל אף ייסוריו, שמח לראות כל צאצא שהגיע לבקרו, ועשה מאמצים להסתיר את ייסוריו התכופים. זכה ובשנים האחרונות כאשר חלה ונכנס לגור בבית חתנו שיחי', נרתמו כל ילדיו לכבדו, לבקרו ולעשות כל מה שאפשר כדי להקל עליו, והוא רווה נחת לראות דור ישרים מבורך, בעלי מידות תרומיות. כמו כן היה תמיד אסיר תודה לרופאים והביע זאת לפנייהם בכל עת.

הרה"ח ר' שרגא איצקוביץ ז"ל

שנותיו שווין לטובה כאשר הסתופף רבות בצל רבוה"ק כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע ויבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. בפטירתו אבדה מרגלית יקרה, לב רחב ופתוח למען הזולת, ופועל רבות למען הכלל והפרט. בן 73 בפטירתו.

המנוח ז"ל נולד ברומניה בשנת תש"י לאביו הרה"ח ר'

בלב כואב ודואב נפרדו קרית צאנז נתניה ועדת חסידי צאנז מנפש יקרה, חסיד ודבוק בצדיקי אמת ובראשם ברבוה"ק, רודף צדקה וחסד בכל עת, הרה"ח ר' שרגא יהודה יהושע איצקוביץ ז"ל שהתגורר במשך שנים רבות במרכז העיר נתניה שם נמנה על נכבדי קהילת ויזניץ, ובשנותיו האחרונות התגורר בקרית צאנז נתניה, וכל

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דנחמתא

תנחומינו הכנים משוגרים בזה קדם איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, פועל ועוסק במסירות נאמנה עשרות בשנים למען מוסדות התורה והחסד פעיה"ק, שמו מפארים, ה"ה

הרה"ח מוה"ר **שלמה צבי טויב** הי"ו

גזבר קרית צאנז ומוסדותיה

אחיו הרה"ח ר' **אהרן יואל** הי"ו ממאנסי

וכל המשפחה הנכבדה

היושבים בעמק הבכ"א

על פטירת אמו מרת **טויב ע"ה**

אשת העסקן הבלתי נשכח כביר המעש הרה"ח ר' **מרדכי טויב** ז"ל

ראש הקהל דקהילתנו הק' בארה"ב

בעל הנחמות ינחמכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים, ויה"ר שלא ישמע עוד בגבולכם שום שבר ושווד, ולא תוסיפו לדאבה עוד, ויבולע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר אמן.

את טוב לבו כאשר היה דואג להם בכל שבת שלגונים, וגם בשמחת תורה דאג בעבורם לממתקים איכותיים על מנת להאהיב עליהם את התורה.

נפשו הייתה שוקקה לרוות את צמאונו הרוחני וכך היה קשור לצדיקי אמת. הסתופף רבות בצלם של אדמו"רי בית ויזניץ. לפני כחמש עשרה שנה, בא לגור בתוככי קריה נאמנה קרית צאנז נתניה, מה שחזק מאוד את הקשר הוותיק שלו לבית צאנז, ודבקה נפשו ביבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שבצל קדשו הסתופף בתפילות ובשולחנות הטהורות. לפני כמה שנים אף זכה להכניס ספר תורה אל היכל המתיבתא ובית התפילה, ושנה לאחר מכן הכניס ספר תורה נוסף להיכל בית המדרש המרכזי בקרית צאנז.

גם בקרית צאנז נודע כבעל צדקה מופלג והוזיל מכיסו למען מוסדותינו הקדושים ביד רחבה. היה פוקד בקביעות את שיעורי התורה בבית מדרשנו המרכזי והיה מהמובחרים שבקובעי עתים לתורה.

לפני כמה שנים פגעה בו יד ה' וזוגתו הצד' נפטרה בקיצור ימים ושנים. המנוח ז"ל קיבל דין שמים באהבה והמשיך בעוז ובתעצומות להיות עטרת למשפחה החשובה שגידל, וכתמיד התמסר בכל עוז למען צאצאיו. בהמשך נישא בשנית עם זוג' תחי'.

במחצית השנה האחרונה לחייו חלה במחלה הקשה וסבל ייסורים קשים ומרים. הוא התאשפז תכופות במרכז הרפואי, אך החזיק עצמו באמונת איתן לבל ייפול ח"ו לייאוש. גם בשיא ייסוריו הקשים לא ויתר על תפילה במניין ועל הלימוד היומי. בחודשים האחרונים נחלש כל כך עד שכבר לא הצליח להתנייד בחופשיות, ועם כל זה התאמץ רבות להקפיד על קלה כבחמורה ולא נתן הנחות לעצמו. למרות מחלתו הקשה שהלכה והכבידה, האמין בכל לבו שהקב"ה בוודאי יוציאו ממחלתו זו וישלח דברו וירפאהו.

אך נגזרה גזירה ולאחר שנפשו עברה זיכור אחר זיכור, נתעלה לשמי מרום ביום ראשון ד' בניסן לפנות בוקר, כאשר רבים ממכיריו ומוקירו נתעטפו באבל כבד על הילקח נפש נקי וצדיק זה שכל ימיו היו מקשה אחת של יראת שמים, צדקה, חסד, טוב לב.

הותיר אחריו את זוג' החשובה בזיוו"ש, את בנו יחידו מוה"ר גרשון זאב יצחק הי"ו מיקירי קרית צאנז נתניה, ואת חתניו הרב ישראל וייס הי"ו מאשדוד ומוה"ר יהודה שולדינר הי"ו מקרית צאנז, נכדים ונינים ההולכים בדרך ה'.

בחצרות קדשינו

כאשר בכח השותפות האמיצה רבת השנים של כלל אנשי שלומנו כולם כאחד זוכים כולנו כיום להביט אל העבר המפואר שזכינו בס"ד לבנות לשם ולתפארת, לצד ההווה והעתיד של חצר קדשינו בס"ד.

תחת הכותרת 'יחדשהו' - יוצאים איפה בתקופה זו המנהלים הי"ו, למסע התחדשות רחב היקף ברוחניות ובגשמיות, בהיכלי הישיבות הקדושות ובחצר הקודש על שלל מפעלותיו, על מנת לאפשר בס"ד את ההתפתחות

משה יוסף ז"ל, ובצעירותו עלה עם הוריו ארצה. לאחר שנים השתקעה המשפחה בעיר התורה והחסידות בני ברק והתקרבה לחצר הקודש ספינקא. בבחרותו למד המנוח ז"ל בישיבת בריסק שבנתניה, כאן נשאר גם לאחר נישואיו לזוגתו החשובה ע"ה, בתו של הרה"ח ר' גרשון זאב נמט ז"ל מהיישוב כרם בן זמרא, שנודע כאיש חסד מופלג שביטו היה פתוח לאורחים בכל עת.

לפרנסתו שימש המנוח כשו"ב ירא ושלם, ונודע כשוחט של העיר נתניה. במהלך השנים אף למד שחיטת בהמות ובדיקות פנים. מלאכתו מלאכת הקודש בשחיטה נודעה לשם דבר לצד יראת שמים טהורה שפיעמה בו, מה שגרם למערכות שחיטה רבות לבחור דווקא בו בשחיטת בקר בחו"ל ומשכך היה יוצא לפרקים לארצות שונות על מנת לשחוט. נודע כבקי עצום במלאכת השחיטה ורבים ביקשו ללמוד ממנו את מלאכת הקודש. במהלך השנים העמיד דורות של שוחטים ובודקים יראי שמים, בפניהם מסר שיעורים בהלכות שחיטה. כדי להבין עד כמה פיעמה בו יראת שמים והזהירות שלו במלאכת קודש זו, נציין דוגמה כי עד יומו האחרון היה משנן בכל עת את הספר 'שמלה חדשה' והקפיד לסיים אותו לכל הפחות אחת לחודש. בימי ה'שבעה' נמצא הספר עם הסימנייה הרגילה שלו, במקום שבו אחר זמן מה לפני פטירתו.

כמעשי חותנו, כך מעשהו. ביתו בעיר נתניה נודע כבית פתוח לרווחה. גלמודים ונדכאים רבים ידעו את הכתובת ומצאו בבעל הבית אוזן קשבת לכל מה שרצו וביקשו. בשבת קודש, בדרכו מבית הכנסת, תמיד היה מחפש יהודים שאין להם היכן לסעוד סעודת שבת והיה מזמין אותם לביתו, נותן לו מכל טוב ביתו ודואג לכל צרכיו.

רדף צדקה וחסד פשוטו כמשמעו. במשך שנים רבות היה פוקד את בתי הכנסיות בנתניה ומקומות ציבור נוספים בעיר, כדי לאסוף כסף לגמ"ח גדול שניהל רבות בשנים. הכול הכירו אותו, את ישרתו ואת צדקתו, ונתנו לו הלב רחב ובנפש חפצה. הציבור ידע שניתן לסמוך עליו בעיניים עצומות. את הגמ"ח עצמו ניהל בתבונה, בחן ובחסד וברחמים. נהג באורח קבע להתחשב עם הלווים, מזדהה עם קשייהם, ותמיד הלך לקראתם בפריסת תשלומים נוחה ובדחיות תשלום החוב במקרה שהיה בהן צורך מצד הלווה. כן עזר לכלל ולפרט במסגרת תפקידו כגבאי בית המדרש ויזניץ בעיר נתניה ובמסגרת הספרייה החרדית הראשונה של נתניה שהקים ותחזק. ילדי נתניה גם הכירו

פנים חדשות יבואו לכאן:

מסע התחדשות רחב היקף

למען קיום וביסוס היכלי התורה והחסידות

בימים אלו מציינים בחצר קדשינו 20 שנות פעילות ועשייה ב"ה למען היכלי הישיבות הקדושות ומפעלות החסידות, מאז הוטלה שליחות הקודש של אבינו רועינו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א על המנהלים המסורים מוה"ר בר יוחאי שמעון הי"ו ומוה"ר זאב קליין הי"ו,

וההתרחבות העצומה שנדרשת בכל זמן ועת עם ריבוי הקהל בליעה"ר.

לצד הסיפוק הרב על העבר המפואר, חובה על כולנו להסתכל באחריות אל ההווה והעתיד, ולסמן את הזמן הנוכחי כעת להתחדשות, כדי להבטיח שהעשייה הברוכה לא תיפסק וחצר קדשינו ימשיך לשגשג ולפרוח בחומר ובגשם לאורו של אבינו רועינו שליט"א, המלאך המכה על קדקודינו ואומר לנו גדל.

בשבוע שעבר, פרסמו המנהלים הי"ו קריאה נרגשת באיגרת אישית לכלל אנשי שלומנו, בו הציגו בפניהם את המצב הנוכחי לאשורו, כפי שנהוג בין שותפים, מתוך תקווה כי הדברים היוצאים מליבם, ימצאו נכוחה מסילות אל לבם של אלפי אנ"ש הבווער בשלהבת אש קודש למען בית חיינו.

באגרת מוסבר כי ככל שנקפו השנים, גדלו בליעה"ר, הוכפלו ושולשו, סך התלמידים כ"י, התרבו ספסלי דבי מדרשא, וחצר הקודש על כלל מפעלותיו וצרכיו צמח אף הוא לאין שיעור. כאשר בעת שנכנסו הם לשרת בקודש מדובר היה בתקציב שנתי של 12,000,000 ₪, בעוד כיום התקציב השנתי עומד על 34,000,000 ₪! כיון שברבות השנים, הלכה חצר קדשינו וצמחה בליעה"ר לממדים מרניני לב, כאשר תקציב צרכי חצר הקודש ומפעלות החסידות עומדים כיום על מיליוני ₪ בשנה.

בדבריהם מציינים המנהלים כי למרות תקציבי ענק אלו לתורה ולחסידות, עומדים הם ב"ה מאוזנים בתקציב השנתי, הודות לשותפות האמיצה של אלפי אנ"ש ברחבי תבל, ובסיועם של נדיבי עם ושועי ארץ ידידי בית צאנז המושיטים יד תומכת להחזקת ממלכת הקודש, אולם, על כתפיהם רובצת יום יום, שעה שעה, מעמסה כבידה ובלתי ניתנת לנשיאה, בדמות חוב עתק של למעלה מ-8 מיליון ש"ח(!) חוב שהחל להיווצר לפני למעלה מעשור, ומיני אז תפח בניסיון להיות מועט המחזיק את המרובה. ממלכת התורה והחסידות בחצר קדשינו, מנוהלת כיום בס"ד בצורה מאוזנת, אולם חובות אלו מעיקים ומצרים את ידי המנהלים בכל עת ובכל מקום כיוון שמלבד העלויות הגבוהות של ריביות והחזרי הלוואות מדי חודש, המועקה הזו מונעת התפתחות והתרחבות למגוון רחב של אפיקי עשייה אותם הם חפצים לעשות למען עולם התורה והחסידות בחצר קדשינו, בהיעדר מימון ומחוסר יכולת לקחת ע"ע עוד חובות חלילה, כשלמרות זאת, הושקעו מחוסר ברירה עוד מיליוני ₪ בשנתיים האחרונות למען צרכי חצר הקודש, לרווחת הציבור בכל מקום וענין.

אי לכך, בברכת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, יוצאים הם בימים אלו למסע התחדשות, שיאפשר בס"ד בעזרת הציבור ובחיזוק השותפות – לכסות את החוב העתק הרובץ על כתפי המוסד הק',

ולפתוח דף חדש ביכולת שלנו לפעול ולהפעיל בס"ד למען היכלי התורה והחסידות. המסע הנרחב יתפרס אי"ה על כל חודשי הקיץ הבעל"ט והוא יקיף את העולם כולו, כאשר בחודשים הקרובים מתמקדים המנהלים בקרב 'החסידים הראשונים' - הלא המה אנשי שלומנו שנחלצים חושים כנחשונים הראשונים לדבר שבקדושה, ומתחייבים לגייס בס"ד סכומים נכבדים למען קיום וביסוס היכלי התורה והחסידות, כאשר בסמוך ליומא דהילולא רבא יתקיים אי"ה המעמד המפואר 'חסידים הראשונים' בהשתתפות כל אותם אבירי רוח ונדיבי לב הנחשונים לדבר מצוה. לאחר מכן, בחודשי אלול ותשרי יימשך בס"ד המסע בקרב כלל אנשי שלומנו אשר יפתחו ליבם וביתם למען קיום וביסוס היכלי התורה והחסידות לשם ולתפארה, למעננו ולמען דורותינו.

הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א מסר דרשת חיזוק ופתיחת הזמן בהיכל הכולל אדירי התורה בב"ב
 ביום שלישי פר' אחו"ק העעל"ט זכו בני קהלתינו הק' ואברכי הכולל אדירי התורה בבני ברק, לביקור רב רושם של הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, שנעתר לבקשתם ובא למסור פתיחת הזמן ודרשת חיזוק לחזק ולאמץ לבב עמלי התורה עם הגיע האורח הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א לבנין בית מדרשנו ברחוב ר' יהודה הלוי, קיבלו את פניו ראשי הכוללים שליט"א. היכל הכולל היה מלא באברכי הכולל, וכן ברבים מבני קהלתינו מכל רחבי העיר שבאו להתענג ולשמוע את המשא התורני. כאן פתח האורח הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א בדברים במשך כשעה ומחצה בו שילב דברי אגדה והלכה, בדבר גודל החשיבות של לימוד התורה וליקר את הזמן ולתפוס אף זמנים קצרים בעוד ידיעה בתורה ובעוד קנין נצח, ולהתחזק בודברת במ ולא "בדברים בטלים" שעבודה גדולה היא בדורנו שלא לדבר בדברים בטלים, ולא להתעסק עם הבלי העולם, ולהיות שקוע בד' אמות של הלכה, ורק עי"ז אפשר להגיע לשלימות בתורה ולידיעת התורה. לאחר השיעור עברו אברכי הכולל ובני קהלתינו להודות לאורח על החיזוק הנפלא שהותיר רושם עז על אברכי הכולל ובני הקהילה.

מעמד יקרא דאורייתא: ככולל 'מבצר התורה' דחסידי צאנז בעיה"ק קרית צאנז טבריה
 חלוקת כתבי ההוראה לכבוד האברכים המובחרים חכמי ורבני הכולל בעיה"ק טבריה, שקבלו סמיכת

בפיקודת דמש"א

תורה

היכלי התורה והחסידות צאנז

אחרי מעמסה אינסופית של מאות מיליוני שקלים:

חייבים לפתוח דף חדש!

לקראת יומא דהילולא רבא דרבינו חק' זיע"א

'חסידים הראשונים' נוטלים חלק בראש

ומתגויסים למען ביסוס וקיום היכלי התורה והחסידות

יחדשה

תשפ"ג

פותחים דף חדש למען קיום מוסדות

נינו הלב - חסידים הראשונים

אליכ - תשפ"ג אלסי אי"ה - עוזמינו הנכבדים

חכמים על עמדם בכור המבחן תמידין כסדרן, על כל הלכות שבת במסגרת 'יוצאים להוראה'.

מעמד מפואר ורב רושם התקיים ביום חמישי העל"ט ער"ח סיון מוקדם בהיכל כולל מבצר התורה בקרית צאנז טבריה אשר שמו הטוב הולך לפניו, כמקום שגדלים בו תלמידי חכמים מופלגים, מורי הוראה ומרביצי תורה. התמדת התורה ויגיעת התורה הם אבני היסוד של הכולל, כאשר עשרות אברכי משי משליכים מאחרי גוים כל חללי דעלמא וממיתים עצמם באהלה של תורה, ואין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה בשקידה עצומה ומופלגת, ועתה קוצרים ברינה פירות נפלאים.

לאחר שנות עמל ויגיעה בלימוד הלכות שבת, בהן נבחנו קבוצה נבחרת של האברכים תמידין כסדרן בהצלחה מרובה, במסגרת "יוצאים להוראה", כאשר חלק מהמבחנים מוקדשים לחלק ה"הלכה למעשה", ערכו בתקופה האחרונה חזרה מעמיקה ומקיפה על כל הלימוד בכתב ובע"פ אצל גדולי הרבנים, והאברכים הפליאו בתשובות ברורות ומפורטות בידיעה מופלגת ועצומה, הרבנים הפליאו ביותר את ידיעתם המקיפה ושליטתם המרובה בנלמד, תוך שהם מציינים כי עדיים להורות הוראה בישראל, במשך כל תקופת המבחנים קיבלו האברכים הנבחרים מלגה מיוחדת על כל מבחן מאת הנגיד הנכבד הרה"ח ר' מנחם מזדל רייך שליט"א פטרון מסגרת יוצאים להוראה לע"נ אמו החשובה מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה.

בער"ח סיון, כאמור, התאספו ובאו אנשי שלומינו ובראשם אברכי הכולל והורי הנבחרים למעמד כבוד התורה להוקיר ולרומם את לומדי התורה, ונטלו ידיהם לסעודה של מצוה לכבוד התורה.

עם תחילת המעמד פתח בדברים מנחה המעמד הרה"ג ר' מרדכי אהרן גולדשטיין שליט"א ראש מסגרת יוצאים להוראה, שהרחיב על ייחודיותה של מסגרת זו שפותחת צוהר להיכל ההוראה, ע"י מבחנים מיוחדים של הלכה למעשה וע"י הדיונים שהתקיימו תמידין כסדרן בין האברכים. כמו"כ דיבר על חזונו של רבינו זי"ע (חורש"י תשד"מ דברים) לפני ארבעים שנה להקים מסגרת שילמדו בה את מקצועות ההוראה בכדי להרבות הוראה בישראל. כאן נשא דברים הגה"צ מורנו אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א את דברו בשבח מסגרת מיוחדת זו ובמעלת לימוד התורה עד הלכה למעשה, כמו"כ דיבר בשבח הנבחרים על ההיקף הרב שהגיעו, וציין ג"כ את היר"ש של הנבחרים כפי שהכרת פניהם ענתה בהם, כאשר תורה ויר"ש הם תרי ריעין דלא מתפרשי, כמו"כ דיבר בשבח בני הבית שמוסרות נפשן בכדי שבעליהן יוכלו להגות בתורה ללא מפריע, כן דיבר בשבח מנהל הכולל המסור הרה"ח ר' אהרן הופמן שליט"א אשר יום וליל לא ישבות

היכלי התורה והחסידות צאנז

לשותפים שלנו אין זו בושה לספר:

אנחנו לא יכולים לבד!

כי עם שותפים כמו שלנו נעליח בס"ד כל מהמורח

יחד, נתגייס ונפתח דף חדש

למען ביסוס וקיום היכלי התורה והחסידות

יחד נשה

סוּתָחִים דָּף חֲדָשׁ לְמַעַן קִיּוּם מוֹסְדוֹהֵי

סיון - חמשה עשר - נדיביו הלב - חסידים הראשונים

אילול - חמשה עשר - אלקי ארץ - שותפינו הנכבדים

למען עמלי התורה שיוכלו ללמוד בהרחבת הדעת, ובשבח הנגיד הנכבד הרה"ח ר' מנחם מנדל רייך שליט"א פטרון מסגרת יוצאים להוראה.

את המשא המרכזי נשא הגאון המפורסם רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה וחבר נשיאות מפעל הש"ס שהגיע במיוחד לפאר את המעמד, בדבריו דיבר ע"כ שכל הטבע משועבד לתורה ולעמלי התורה, וכפי שאמר שלמה המלך ע"ה שהכל הבל, כמו"כ דיבר על רבינו זי"ע שקים את עולם התורה במסירות נפש, כאשר פירותיו ניכרין היום בכל קצוות תבל.

לאחמ"כ נשא דברים אורח הכבוד הגאון המפורסם רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א אב"ד קהילות יעקב ודומ"צ בי"ד זכרון מאיר בבני ברק, שאף בחן בבחינה מקיפה את אברכי "יוצאים להוראה", כאשר ברגש רב תיאר את המבחן שערך, כאשר עבר מאברך לאברך מסי' רמ"ב עד שד"מ, וכולם שלפו לאלתר תשובות ברורות וחדות בצורה יוצאת מן הכלל, והעיד עליהם שבודאי עדיים להורות הוראה בישראל.

לאחר ניגוני התעוררות לכבוד התורה, התכבד לשאת דברים נואם הכבוד הנגיד הנכבד הרה"ח ר' מנחם מענדל רייך שליט"א פטרון מסגרת "יוצאים להוראה", כאשר מנחה המעמד תיאר את עמידתו האיתנה של ר' מענדל לימין האברכים מתחילת דרכה של מסגרת זו, כאשר בכך העמיד את המסגרת על תילה ובזכותו הגענו עד הלום. ר' מענדל שליט"א העלה בדבריו ברוב רגש זיכרונותיו מראשית ימיה של קריית צאנז טבריה כאשר ר' אהרן הופמן ייסד בהוראת הקודש את כולל "מבצר התורה" בטבריה במתי מעט אברכים, וכיום פרו וישרצו עד אשר המקום צר מהכיל, ודיבר על גודל הזכות להעמיד דור של מורי הוראה, שהגיעו לידיעת התורה ברמה שכזו, והבטיח בעז"ה להמשיך לעמוד לימין המסגרת ולהצמיח גדולי תורה, כמו"כ הזכיר שמאחורי כל האברכים הנבחרים עומדות נשים המוסרות חיי שעה למען חיי עולם.

בסיום דבריו נקרא הנגיד הנכבד הרה"ח ר' מנחם מנדל רייך שליט"א לקבל מנחת הוקרה מיוחדת מאת הנהלת רשת הכוללים מבצר התורה, כאות הערכה על עמידתו האיתנה לימין עמלי התורה.

לאחמ"כ נשא דברים ראש הכולל הדומו"צ הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א שהודה לכל הרבנים ולכל הקהל שהגיעו לקחת חלק במעמד כבוד התורה ולפאר את המעמד, ומסר ברכת יישר כח מיוחדת בשם האברכים להרה"ג רבי פנחס פלדמן שליט"א ראש הכולל בירושלים שמידי חודש בחודשו הכין ובדק את המבחרים בהשקעה ומסירות מרובה, וכן ציין לשבח את מסירותו של המנהל הרוחני הרה"ג ר' אברהם אוירבון שליט"א שעמל ללא לאות להצלחת הכולל, והרחיב בגודל הכרת

כדי שנוכל לפתוח
דף חדש של עשיה:

**אנחנו
חייבים את
עזרתך!**

דידנו הנאמנים - חסידים הראשונים' מותגייהם לעזרתנו
לפעול ולהפעיל
בגיוס נדבות לב מאחב"י
ומסייעים להתחדשות וביסוס היכלי התורה והחסידות

יחד נשהו

פנתחים דף חדש
למען קיום מוסדותיה

חזן - יחזקאל (ד"ר) הלב - חסידים הראשונים
אלון - הערר - אלפי אריש - שותפיו הנכבדים

ר' מנחם מנדל רייך שליט"א פטרון מסגרת יוצאים להוראה, ישאו ברכה מעם השם, ויה"ר שימשיכו להעמיד תורה והוראה בישראל ויזכו להגדיל תורה ולהאדירה לשם ולתפארת.

עשרות המשתתפים בשיעורי התורה בבתי מדרשנו בבני ברק מכריזים מדי ערב: 'אנו מחוברים לתורה הקדושה'

ליבו של כל מי שיקלע אל בתי מדרשנו בעיר התורה והחסידות בני ברק, ברחוב רבי יהודה הלוי, ברחוב רב אשי, וברחוב גיבורי ישראל, יתרונן למראה עשרות הקובעים עתים לתורה הממלאים את היכל בית המדרש ומשתתפים בשיעורי התורה, מחזה שחוזר על עצמו מדי ערב, לרבות בשבת קודש, בעלי בתים ועמלי כפיים לצד אלו שתורתם אומנתם הבאים אף הם לעמוד בבית ה' בלילות וללמוד בבית המדרש כרצונו ובקשתו התדירה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

מנגינת התורה העריבה וקולות הלימוד הבוקעים מפיהם של הלומדים הרבים, אשר עמלים במשך היום לפרנסתם, ומקדישים בקביעות את שעות הערב כדי להשיב את נפשם בלימוד התורה, מכריזים כאן מדי ערב בגאון ובקול גדול: "גם אנו זוכים להיות מחוברים לתורה הקדושה".

השיעורים בדף היומי בבית המדרש ברחוב רבי יהודה נמסרים במתק שפתיים ע"י מגידי השיעורים הרב חיים רייניץ שליט"א, הרב משה לוי שליט"א, והרב יחזקאל

הטוב שחש כלפי מנהל הכולל הרה"ח רבי אהרן הופמן הי"ו שמידי חודש בחודשו עומד לימין האברכים במסירות תמידית, וכן לנדיב הרה"ח ר' מנדל רייך שליט"א פטרון מסגרת יוצאים להוראה.

לאחמ"כ הכריז את שמות האברכים הנבחרים שיעלו לקבל כתב הוראה מידי הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, על כתב ההוראה המיוחד חתמו הרבנים הגאונים שבחנו את האברכים ה"ה, הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, הגאון רבי מרדכי ברנט שליט"א, הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א, הרה"ג רבי פנחס פלדמן שליט"א, הרה"ג רבי יעקב דויטש שליט"א.

לאחר חלוקת התעודות קמו כל הנאספים לריקוד של שמחה לכבוד התורה ולומדיה, כאשר שמחת התורה גואה טפחיים מעל הקרקע.

לאחמ"כ הגיש הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א מנחת הוקרה לראש המסגרת הרה"ג ר' מרדכי אהרן גולדשטיין שליט"א שנרכש כאות הערכה ע"י האברכים הנבחרים שליט"א. בסיום המעמד חילק הנגיד הנכבד הרה"ח ר' מנחם מנדל רייך שליט"א פטרון מסגרת יוצאים להוראה מלגה מיוחדת לכלל האברכים מקבלי התעודות.

ברכות לרוב משגרים אברכי הכולל שליט"א קדם מנהל הכולל המסור הרה"ח ר' אהרן הופמן הי"ו שלמרות העול הכבד בהחזקת מאות עמלי התורה מידי חודש בחודשו, לקח על עצמו את הוצאות המעמד לכבודה של תורה ולכבוד האברכים המופלגים. ולנגיד הנכבד הרה"ח

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כמא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא רבא, משנתו רב ונקי, סיני ועוקר הרים, מרביץ תורה והוראה, מורה ודאין, שלמ"ה שמו ושלמה משנתו, ה"ה

הגאון רבי שלמה לייזער שליט"א

דומ"צ דקהילתנו הק' בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט ובשעמומ"צ

שמחת שמחת נישואי בנו המו"מ בתו"ש מורינו משה נ"י

ולמחותנו הדגול, האי גברא רבא, אוצר בלום, יראתו קודמת לחכמתו, אור נערב, המשקיע כוחו ואונו בהעמדת לגיונות נאמנים לה' ולתורתו ית"ש, ערוגת הבושם, פאר מקדושים, ה"ה

הגאון רבי חיים יחיאל מיכל הלברשטאם שליט"א

מנהל רוחני דשיב"ק לצעירים שפע חיים בירושלים, ורב דקהל חסידי סטראפקוב

והברכה אחת היא לסב הגדול, הגה"צ המפורסם בגדולת תורתו ויראתו, מעכש"ת

כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א

ולסב הגאון רבי ישראל אריה ויסמן שליט"א רב קרית אמרי שפר הר נוף

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכה לראות דורות ישרים ומבורכים,

מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

יחד עם אברכי 'כולל לומדי ערב' בבית המדרש. במרכז הסעודה שהוגשה ביד רחבה בטוב טעם וזעת התכבד המג"ש הרה"ג ר' אברהם בנימין בויס שליט"א, באמירת הסיום והתחלת המסכת. לאחר ניגונים בשבח התורה ולומדיה נשמעו דברים ערבים ומחזקים מפי דומ"ץ בית המדרש הגאון רבי נפתלי צבי לייפער שליט"א שקישר בדבריו את מעלת סיום מסכת כהכנה לקראת זמן מתן תורתנו, ועל חשיבות הלימודי דבר יום ביומו את הדף היומי בתוך כללות יחד עם כל ישראל.

"בקריאה של חיבה אל כל אחד ואחד מבני הקהילה אשר עדיין לא נמנה על משתתפי השיעורים, או מהקובעים את לימודם בבתי מדרשנו, הצטרף גם אתה אל שורות הלומדים, ותזכה לשעה קבועה של קורת רוח משיבת נפש, ובזכות נעלה של חיזוק השיעורים הקבועים."

סיום החזרה הגדולה על הלכות בשר בחלב ע"י מפעל התורה "יקצורו" שע"י ועד ראשי הכוללים דחסידי צאנז בארה"ק

אשריכם תלמידי חכמים מכריזים בקול אלפי אנ"ש עם היוודע השמועה המרנינה על סיום מערך הבחינות בה נבחנו כמאה אברכים ת"ח בקיאים בתורה ובהוראה על כל הלכות בשר בחלב במסגרת מפעל התורה יקצורו שע"י ועד ראשי הכוללים דחסידי צאנז בארה"ק בהכוונת קודשו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, מבחנים מקיפים שנערכו מידי חודש בחודשו בעשרת מוקדים במושבות אנ"ש אלעד, ביתר, בית שמש, בני ברק, ברכפלד, חיפה, טבריה, ירושלים, קרית צאנז, צפת, וזכו עתה ערב זמן מתן תורתנו לסיים ולאסוקי שמעתתיא אליבא דהילכתא. מה מאוד מתאים זמן זה אשר ידוע לכולנו מפי ספרים וסופרים על המושג "שבועות בצאנז" שני מילים שמעבירות ערגא וכיסופים בהיכלא דמלכא רבותה"ק

שרגא היילפרין שליט"א. כמו"כ נמסר מדי ערב שיעור קצר בהלכה ובענייני דיומא, מפי הרה"ג ר' יהושע מונדרר שליט"א ראש כולל יו"ד בבני ברק. בבית מדרשנו ברחוב רב אשי נמסר השיעור בדף היומי ע"י המגיד שיעור הרה"ג ר' אברהם בנימין בויס שליט"א, ובבית מדרשנו ברחוב גיבורי ישראל ע"י המגיד שיעור הרה"ג ר' צבי עזריאל ישראלי שליט"א.

בליל שישי פרשת אמור העעל"ט, לקראת פסח שני, התקיימה סעודה מיוחדת למשתתפי השיעורים ברחוב רבי יהודה הלוי וללומדים בבית מדרשנו. במהלך הסעודה שנערכה בהיכל 'בית שני' הסמוך לבית מדרשנו, נשא דברים מגיד השיעור וראש הכולל הגר"י מונדרר שליט"א, בדברי חיזוק נפלאים במעלת קביעת עתים לתורה, כן נשמעו דברים מפי הרה"ח ר' משה שמעון ראטה שליט"א, שהרחיב בדבריו על גודל הזכות של הקובעים עתים לתורה ובמעלתה הרבה של לימוד התורה ברבים בבית מדרשנו.

גם בשבוע העעל"ט ליל שישי פרשת במדבר, יצאו יחד משתתפי השיעורים לעבר העיר הרצליה שם ערכו מסיבה של מצווה לרגל סיום מסכת סוטה במסגרת לימודי הדף היומי. תחילה נמסר השיעור הקבוע ע"י המג"ש הרב משה לוי, לאחר סיום המסכת פצחו המשתתפים בריקוד לכבודה של תורה. בסיום המעמד הודו קהל המשתתפים לכלל המארגנים ובראשם להר"ר ישראל דיקשטיין, מוותיקי הלומדים בשיעורי התורה, על הסעודה שהוגשה ביד רחבה מנדבת ליבם.

מסיבה של מצוה מרוממת התקיימה בבית מדרשנו ברחוב רב אשי בליל שישי פרשת במדבר, לרגל סיום מסכת סוטה והתחלת לימוד מסכת גיטין, על ידי לומדי השיעורים וקובעים עתים לתורה בבית המדרש בכל יום,

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, עדין הנפש וטוב הלב, הפועל גדולות ונצורות לחינוך צעירי הצאן, תהלתו בקהל חסידים, איש האשכולות, ה"ה

הרה"ח ר' חיים שמואל קרעש הי"ו

מנכ"ל מוסדותינו הק' בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת אירוסיה בת תחי'

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לחותנו הרה"ח ר' אליעזר וייזנער הי"ו

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ת, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים

כימים בעמלה של תורה וברבות הימים תורתנו מכרזת עליו מבחוץ כאשר כשמן הטוב תורק שמו ונדע בשערים המצויינים בהלכה אשר כל החפץ לקבל הלכה ברורה ומשנה בהירה בכל חלקי ההלכה, אין לו אלא לפנות אל המחבר הגרי"ש שליט"א ותוך זמן קצר יקבל בירור מקיף בכל צדדי הנידון החל ממקור הדבר.

דרכי כתיבת תשובותיו להלכה קיבל מאת כ"ק מרן אדמו"ק הגה"ק זי"ע, אשר הנחהו במעגלי צדק לכתוב תשובות בהלכה כאשר מדריכו בדרך שקיבל מרבותיו להתחיל לברר כל שאלה ממקורות הדברים בש"ס ופוסקים ולקשור נימא בנימא עד שתבוא ההלכה פסוקה כשמלה כשולחן הערוך ומוכן. על כן אין המחבר מסתפק בבירור קצר ועניני אלא מסדר סדר המערכה עד שמתקבלת לפני הקורא תמונה מקיפה כעין אנצקלופדיה על כל הנושא הנידון והדברים מחוורים ושמחים כשולחן הערוך ומוכן לאכול.

נציין כאן כמה דוגמאות אופיניות לשלל הנושאים הנידונים בספר: בחלק או"ח - בעושים חומש סעודה לילדים באולם האם מותר להביא שם ס"ת כשר או פסול להמחיש לילדים קדושת ס"ת; כסא נדנדה האם מותר לחברו או להורידו בשבת או להשתמש בו בשבת; מפעל בית חרושת ייחד חדר מיוחד לתפילה לציבור הישראלים העובדים שם האם מותר לבקשת המוסלמים שלו ג"כ לערוך שם תיפלות; הכנה או מלאכה בשבת במחשבה.

בחלק יור"ד - האם מהני התרת נדרים דרך הטלפון; ספינת יאכטה אם חייבת במזוזה; להשכיר בית בא"י לישראל שגר עם אשה נכרית; אמירה לעכו"ם בשביעית ועשיית גינה חדשה לבית משותף חדש בשביל קבלת טופס 4.

בחלק אבהע"ז - חתן אם יכול למחול על כבודו או כיון דדומה למלך לא מועיל מחילה; אשה שהרויחה כסף קודם נישואיה האם אחר נישואיה מותר לה לעשות בזה מה שהיא רוצה או זה שייך לבעלה; באמצע כתיבת הגט ביטל הבעל מינוי הסופר וגם הגט הי' בכפיה עקב ביטול צו איסור יציאה מהארץ.

ממון בעל הדברי חיים זי"ע ועבור לרביה"ק זי"ע, צאנז ותורה הינם תרי ריעין דלא מתפרשין ועתה שבועות תשפ"ג בצל קודשו של ממשין שושלת הקודש רבינו הגה"ק שליט"א מסתתרים בין קהל האלפים עשרות אברכים גאונים בתורה ובהוראה שעתידים בעז"ה לפאר ולעטר את חצר קודשינו.

ובשמחה התקבלה הידיעה שבשלהי החודש ייערך אי"ה מעמד מיוחד לכתוב התורה ולומדיה בשילוב חלוקת מלגות הוקרה כראוי וכיאות לכבוד התורה ולומדיה בה יודו על העבר ויבקשו על העתיד במטרה להגדיל תורה ולהאדירה. בהזדמנות זאת מבקשים במפעל התורה להודות לרבנים הגאונים רבי הלל דויטש שליט"א ורבי שמואל מרמרשטיין שליט"א שעמדו בראשות מערך המבחנים הגדול, וכן לסופר המלך הרב יוסף שווארץ שליט"א על כל העזרה יה"ר שיזכו להתברך בכל הברכות האמורות בתורה ברוב נחת ושמחה עד בלי די ולהגדיל תורה ולהאדירה.

"ב"ן חכם ישמח אב"

שו"ת ישיב יצחק חלק חמישים ושנים מאת הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א

יום בשורה לרבנן ותלמידיהון חובשי בית המדרש שוחרי דבר ה' זו הלכה עם הופעותו לאור עולם של החלק החמישים ושנים מסידרת הספרים אשר זה מכבר פקיע שמיה בכותל המזרח של עולם ההלכה וההוראה והמנהג - שו"ת ישיב יצחק - המכיל תרי"ג עמודים מלאים מזן אל זן בירורי הלכה מקיפים בד' חלקי שולחן ערוך והוא חלק השישים ושש מסידרת הספרים ישיב יצחק חו"ב ושו"ת.

דומה שאין צורך כלל להציג את המחבר הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק' וראש כולל ש"ס פיעה"ק, אשר מאז ימי נעוריו ועד עתה לא מש מתוך האוהל בהתמדה עצומה ומשים לילות

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המסור לכלל ולפרט, נודע לשם ולתהלה, עושה חסד לזולת ובסבר פנים יפות, ה"ה

הרה"ח ר' ישראל גולדשטיין הי"ו

מנהל ארגון החסד 'אחים לשמחה' דקהל חסידי צאנז

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת אירוסי בנו הבה"ח מורנו שמואל נ"י עב"ג הכלה תחי' במזל טוב ובשעטומ"צ

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

לאחמ"כ נשא דברים המנהל הרוחני הרה"ג ר' לוי יצחק אסטרייכר שליט"א, אשר הרחיב בדברים אודות ההשקעה המרובה שהיתה ניכרת אצל כלל הבחורים עד שזכו ומצאו כדי מידתם והתעטרו בתואר החבר.

בשעה זו נערכו סיומי מסכתות ע"י שני מטובי הלומדים ה"ה הבה"ח החבר יעקב (ב"ר טוביה) לנדאו נ"י מאלעד, והבה"ח החבר משה (ב"ר מרדכי ז"ל) טויבער נ"י מפעיה"ק, שאף אמר הקדיש שלאחמ"כ. אחר עריכת הסיומים יצאו כל הקהל יחד במחול לכבוד התורה ולומדיה.

בשעה זו באופן ספונטני ושלא כצפוי עלה על הדוכן הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא נתניה וראש צוות הבוחנים דישיבה"ק, ובהפתעה גמורה החל לבחון את עשרות הצורבים בשאלות במס' גיטין והשוואת הסוגיות למסכתות נוספים עליהם נבחנו משאר מסכתות הש"ס, כשבחורי החמד - גם מאלו שעדיין לא נתעטרו בעטרת חכמים - גילו בקיאות מדהימה ביותר, כשהם מגלים שליטה מדהימה במאות הדפים עליהם נבחנו. היה זה מחזה מרהיב עין של כבוד התורה שעדיין לא נראה עד כה. כשאין באפשרות להעלות ע"ג הכתב את שמחת התורה והריתחא דאורייתא ששררה בשעה זו בהיכל הגדול.

ברוב קשב נשמע משאו של הגה"צ ראש הישיבה שליט"א, שהאריך בדברי הכנה ליו"ט שבועות - קבלת התורה הבעל"ט. בדבריו האריך גם אודות הענין שאין לו לאיש הישראלי להיות בגדר 'עומד' ולעמוד ולהשאר במדרגתו, כי אם תמיד צריך לשאוף להתעלות עוד ועוד, ואף עתה אחר שנבחנו הבחורים ברוב הצלחה על מאות דפי גפ"ת, אין להם להשאר לעמוד במקומם, אלא יוסיפו וילמדו ויבחנו עוד ועוד בסייעתא דשמיא.

את דבריו סיים בדברי ברכה קדם הבחורים החשובים שיזכו להמשיך להתעלות בתורה ובעבודת השי"ת כשאיפתם הטהורה. דברי ברכה מיוחדים הקדיש קדם צוות הבוחנים, אשר השקיעו רבות מכוחם וזמנם לתועלת והצלחת הבחורים.

בסיום המעמד יצאו הקהל בריקוד לכבוד התורה ולומדיה. תלמידי ישיבתינו הק' הודו לכל המארגנים על ארגון הסעודה בטוב טעם ודעת, ובראשם הבה"ח יעקב שמריהו מרמורשטיין הי"ו, והבה"ח יוסף קייזער הי"ו, ישאו ברכה מאת ה'. כן שיגרו ברכות תודה קדם הנהלת היכלי התורה והחסד, שהעמידו חלק גדול של הוצאות הסעודה לכבוד התורה ולומדיה ולכבוד המעמד.

סיפוק רב בקרב אנשי שלומינו בארה"ב עם ייסוד קופת 'מחותנים' לסיוע לאנ"ש העומדים בפרק נישואי הצאצאים
בברכה מרובה התקבלה והתפשטה הידיעה בקרב בני קהלתנו הק' בארה"ב על ייסוד קרן 'מחותנים' אשר שמה לה למטרה לעמוד לימין אנ"ש לעזר ולסייע למשפחות

בחלק חו"מ - דיני השבת אבידה במכשירים לא כשרים; חבר הצלה יחיד בעיר עד כמה מחוייב להתעסק בהצלת נפשות על חשבון שיעוריו או צרכיו האישיים; חוקר פרטי שע"פ חוק יקבל קנס ועונש אם לא יגיד האמת אם נאמן לעדות, והאם דינו כערכאות לענין נאמנות; בני זוג מבוגרים ביקשו לעו"ד לערוך צוואה ע"פ דין תורה אך חוששים שחלק מהיורשים ילכו ע"פ חוק אי יכולים לערוך גם צוואה ע"פ ערכאות. ישמע חכם ויוסיף לקח ויתענג מדושנה של תורה.

ברכת עולם התורה שגורה להגאון המחבר שליט"א שיזכה להמשיך לשבת בבית ה' דשן ורענן ויפוצו מעיינותיו חוצה ברוב סייעתא דשמיא מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ועוד רבות בשנים ימשיך לזכות את עם ה' בדבר ה' זו הלכה.

קולו בקודש: הוצאה מיוחדת של דברות הקודש מכ"ק מרן זי"ע בו הוא מספר על שנות הזעם

ממכון דברות קודש נמסר כי לקראת יומא דהילולא רבא של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע יוצאים הם במיזם ופרוייקט מיוחד גדול ומקיף.

במסגרת הפרוייקט ירוכזו ויאספו כל דברות הקודש מכ"ק מרן זי"ע, מאשר דרש לרבים אודות תלאותיו וניסי הבורא ית"ש שעשה עמו בשנות ראינו רעה שנות הזעם השואה האיומה ע"י הרשעים ימש"ו, ושנות התקומה לאחמ"כ.

במכון דברות הקודש קוראים לציבור הרחב, כל מי שבידו הקלטות ותיעודים נוספים שטרם יצאו לאור, או כל הידוע באלו הזדמנויות סיפר כ"ק מרן זי"ע על תקופה זו, נא ליצור קשר בהקדם עם הנהלת המכון בפלא' - 052-7636809, על מנת שיוכלו להשלים את הפרוייקט כדבעי לתועלת ציבור הצמאים לדבר ה'.

מעמד הוקרה למקבלי תעודת חבר בישיבתנו הק'

ביום ראשון פר' במדבר כ"ג אייר העעל"ט, התכנסו תלמידי שיעורי א' בישיבה"ק פעיה"ק, לעת ערב לסעודת הוקרה ומעמד כבוד התורה לבני חבורתם שנתעטרו בעטרת כבוד בתואר ה'חבר' אחר שעמדו בכור המבחן על יותר משש מאות דפי גפ"ת. בראשות הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהלתנו הק' בארה"ב שליט"א, והצוותות הרוחניות של הישיבות הק'.

סעודת ההוקרה נערכה, ברוב פאר והדר בהיכל הגדול פעיה"ק כראוי וכיאות לכבוד בחורי החמד עמלי התורה. המשתתפים נטלו ידיהם לסעודה ערוכה כיד המלך בטוב טעם ודעת. בתחילת המעמד נשא דברים הבה"ח בנש"ק החבר שמעון אוברלנדר נ"י נכד כ"ק מרן זי"ע, אשר האריך בשבח הבחורים אשר ראוי ליתן להם הוקרה על עמלם בתורה. כן נשא דברים הבה"ח החבר אברהם (בהג"ר שמעון מנחם) פלדמן נ"י מביתר עילית.

הי"ו והר"ר אלימלך שטיינמץ הי"ו מוסרים בסיפוק על הצלחת המסיבות שנערכו בעיר, כדלהלן:

ביום שני פר' במדבר העעל"ט, נערך המסיבה הראשונה בבית הר"ר חיים שלמה פרידמן הי"ו וועד הפועל דקהלתנו הק', בשילוב מעמד חנוכת הבית לביתו החדש. במסיבה השתתפו האברכים הצעירים מקהלתנו הק' בווייליאמסבורג.

במהלך ההתכנסות נשא דברים הרב יוסף אייזנברגר ההי"ו אשר הרחיב בשבח מצות צדקה, וביותר לעזר וסיוע לאחינו בשרינו. כמו כן נשא דברים חבר ועד ארגון 'מחותנים' הר"ר יחזקאל נוסנצוויג הי"ו מבארא פארק, שהרחיב אודות פרטי תוכנית הקופה וסדרי פעילותו.

דברים מיוחדים נשא הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' שליט"א, שהרחיב בשבח הקופה, וכן מה שידוע לכל אחד ואחד כי כל מפעלות התורה הצדקה והחסד של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע החלו כאן בווייליאמסבורג, ומה נאה ויאה הוא שפותחים ומייסדים ארגון קדוש זה במקום זה.

למחרתו ביום שלישי נערכה התכנסות מיוחדת בבית הרה"ח ר' יצחק אלטמאן הי"ו, כאשר כאן נשא גם דברים הר"ר ישכר (בר"מ) רייך הי"ו מבארא פארק אשר בדבריו הרחיב במצוה רבתי זו, ובפרט כאשר זוכים להסב יחד עם כאלו אשר סיימו בסייעתא דשמיא את פרק נישואי הצאצאים, וכעת עומדים הם להקל ולהיות מסייע בעול עם אחרים שלא יכרעו חלילה תחת הנטל.

השבוע פר' נשא החלו גם חברי וועד קופת 'מחותנים' בבארא פארק, ה"ה העסקנים הרה"ח ר' יוסף יצחק פלברבוים הי"ו, הרה"ח ר' חיים שמואל קרעש הי"ו מנהל מוסדותינו הק' בעיר, והרה"ח ר' יחזקאל נוסנצוויג הי"ו, בעריכת ערבי תה והרתמה, כדלהלן:

ביום שני נערכה ההתכנסות לאברכים צעירים בבית הר"ר יקותיאל פרידלענדער, במהלך ההתכנסות נשאו דברים הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בעיר, והרב יוסף אייזנברגר הי"ו, כשבדבריו הרחיב כי הגם שכעת עומדים הם עדיין רחוק מעת נישואי צאצאיהם, שכן זה אך כמה שנים מאז הקימו האברכים הם עצמם את ביתם, אעפ"כ יראה כל אחד להיות נוטל חלק בראש ולזכות בזכות גדולה ועצומה זו. כן נשא דברי ברכה מיוחדים הגאון רבי שלמה לייזער שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בבארא פארק.

ביום שלישי נערכה ההתכנסות בבית הר"ר ישראל אריה לאנדא הי"ו בשילוב מעמד חנוכת הבית לביתו. במהלך ההתכנסות נשא דברים יו"ר הארגון הר"ר בערל זילבער הי"ו, וכן הדומו"צ הגר"ש לייזער שליט"א. כמו כן נשא דברים האבר"ך הרב מרדכי זאב רוזנברג מיוזמי קופת 'מחותנים', אשר הרחיב אודות היוזמה ומפעלות הקודש העתידיים של קופה קדושה זו.

אנ"ש בעתות שמחה בעת עמדם לקראת נישואי הצאצאים, אשר בעת הזאת כידוע ההוצאות מרובות. אין מן הצורך להרחיב כלל בענין מצות הכנסת כלה, ובפרט בדורנו אנו אשר היוקר יאמיר, כך שגם מי שמתעסק ועמל לפרנסתו, וזוכה להתפרנס ביד רחבה, מכל מקום בהגיע עת תור דודים בנישואי הצאצאים, אשר ההוצאות רבו כמו רבו, ובפרט משפחות ברכות ילדים, אשר כמעט מידי שנתיים זוכים להכניס עוד מצאצאיהם תחת החופה, הרי שבכך כורעים הם תחת הנטל הכבד, כאשר הסך המינימלי להוצאות החתונה עומד על למעלה מ-\$80,000.

עסקני קהלתנו הק' עמלו רבות בשנים האחרונות, על מנת לגייס סכומים עצומים להקל מאנ"ש בעת שהשמחה במעונם, אכן ב"ה קהילותינו הק' בכל רחבי ארה"ב פורחים וגדלים, וההוצאות רבות. וכעת כאשר הגיע קול זעקת המחותנים אל הגה"צ אב"ד קהלותינו הק' בארה"ב שליט"א, זימן אליו כמה וכמה אברכים מעסקני קהלתנו הק' בארה"ב, על מנת לטכס עצה לפעול ולהפעיל לצורך מצוה רבתית זו.

ואכן בברכת הקודש נוסד והוקם ארגון 'מחותנים' אשר יעמוד לימין כל מחותן ומחותן מאנ"ש בעת שהשמחה במעונו, כאשר על ידי אחדות הכלל יזכה כל אחד ואחד להיות מחותן בשמחתו של רעהו. כאשר וועד מיוחד מאנ"ש הוקם, וכיו"ר הארגון נתמנה העסקן הר"ר בערל זילבר הי"ו בווייליאמסבורג, אשר ידיו רב לו כבר בעזר וסיוע לאנ"ש בכלל ובפרט בעת שהשמחה במעונם.

ראשי וגבאי הקופה יצאו בקריאה נרגשת לכלל אנשי שלומינו בארה"ב, להשתתף ולהיות נמנים על דבר מצוה בנדבה ע"ס לכה"פ \$1,200 שנה בשנה, כדי שיוכלו לעמוד לימין כל אחד ואחד מבני קהלתנו בעת אשר השמחה במעונו, בקבלת מענק הגון להקל מעליו בהוצאות החתונה. בשמחה ובגיל התקבלה מכתב קדשו של כ"ק מרן שליט"א בו קרא לכל אחד ואחד ליטול חלק ושותפות במיזם קדוש זה, וכדאמרו חז"ל שאומר הקב"ה אם אתה משמח את שלי אף אני משמח את שלך, וחרט שם כ"ק מרן שליט"א במכתב קדשו, כי "בוודאי גדול זכותם של כל העוזרים והמסייעים לארגון זה שממעון הברכות מן השמים יריק השי"ת שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם ויכין להם פרנסתם מיזו הרחבה והמלאה".

הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב שליט"א ששהה בימים אלו בקרב בני קהילותינו הק' בארה"ב, השתתף בכמה ערבי תה והרתמה ומסיבות לטובת יסוד הקופה. כשבכל מקום נשא מדבריו הנלהבים בשבח מצוה רבתי זו, וכפי שהעסקנים מוסרים קצרו במסיבות אלו הצלחה רבה. חברי וועד 'מחותנים' בווייליאמסבורג ה"ה הרה"ח ר' שלמה נחמי' לאנדא הי"ו הרב יחיאל מיכל אונסדורפר

הי"ו שהשקיע מהונו ואונו למען הצלחת המסיבות, וכן להעסקן הנמרץ לכל דבר שבקדושה בכלל ולכל ענייני צרכי קהילותינו הק' ואנ"ש בפרט הר"ר יחזקאל יצחק שימון הי"ו ממאנסי, וכן לכל העסקנים די בכל אתר ואתר שמייעים ועוזרים על כל צעד ושעל, ישאו ברכה מאת ה'.

אי"ה לאחר חג מתן תורה ימשכו עוד ערבי ההתרמה של קות 'מחותנים' כפי שיפורסם בבתי מזרשנו ובקרוב בני קהילתנו הק'. מראשי הוועד מבקשים להודות ולברך את יו"ר הארגון הר"ר בערל זילבער הי"ו, הפועל רבות למען הצלחת הארגון, להאבר"ך הנמרץ הר"ר שלמה נוסנצווייג

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
הרה"ג ר' ישראל נח גוטמן שליט"א ומשפ'

מח"ס מפשקה ישראל לפנחה

לרגל השפחה השרויה במעונו

שפחת נישואי בנם

החתן המו"מ בתוי"ש נתן בנימין ניי"ו

בפזל טוב ובשעטומי"צ

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שפחת החתונה תתקיים אי"ה
ביום חמישי במאנשעסטער

ברכת פזל טוב

לידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
העומד לימיננו בהפצת הגליונות בחיפה

הר"ר **דוד קניג** הי"ו

לרגל השפחה השרויה במעונו

שפחת הולדת הבת תחי

בפזל טוב ובשעטומי"צ

ובברכת פזל טוב

לאביו הרה"ח ר' יעקב הי"ו - ירושלים
ולחותנו הרה"ג ר' אהרן ישעני שכטר שליט"א - חיפה

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרה"ח ר' **משה זלמנוביץ** הי"ו

אב"י פעיה"ק

לרגל השפחה השרויה במעונו

שפחת אירוס הבן ישכר בער ניי

עב"ג הכלה תחי

בת אליהו אסולין שליט"א

בפזל טוב ובשעטומי"צ

ובברכת פזל טוב לאביו

הרב **אייזיק מאיר שליט"א** - משב"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרה"ח ר' **יהודה דוד אייזנברג** הי"ו

אב"י באשדוד

לרגל השפחה השרויה במעונו במז"ט

שפחת נישואי הבת תחי

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש

כמר שלום הורוביץ ניי

בן הרב שלמה שליט"א

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שפחת החתונה תתקיים אי"ה
ביום שלישי באולמי היכלי פלכות בב"ב

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרה"ג ר' **פנחס פלדמן** שליט"א

ראש כולל פבצר התורה בירושלים עיה"ק

לרגל השפחה השרויה במעונו

שפחת נישואי הבת תחי

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש

כמר מאיר שמואל ויכלדר ניי

בפזל טוב ובשעטומי"צ

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שפחת החתונה תתקיים אי"ה
ביום חמישי באולם לחיים בירושלים